This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

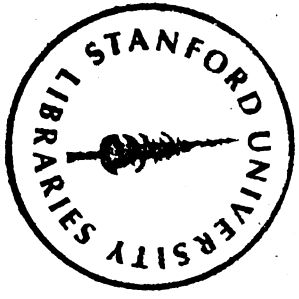
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke episy /
Stanford University Libraries

PG
5438
.S6 B3

STANFORD LIBRARIES

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
.S63.B3

STANFORD LIBRARIES

NÁRODNÍ BIBLIOTÉKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVANSKÝCH

REDAKTOR: **FRANTIŠEK ZÁKRBEJS.**

DÍL ŠEDESÁTÝ OSMÝ.

JIŘÍHO SLOTY RAJECKÉHO

BÁSNICKÉ SPISY.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1882.

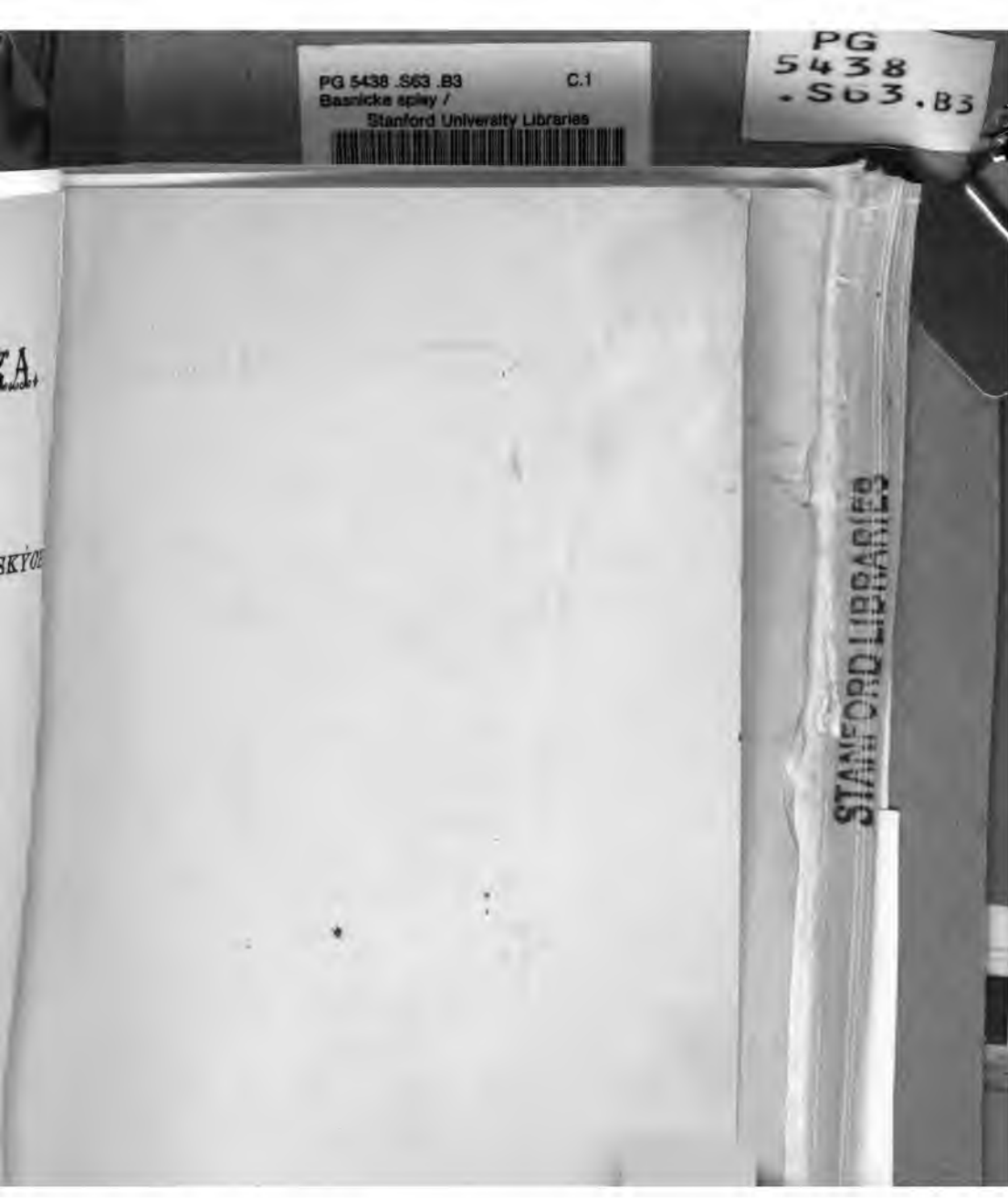
PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3
STANFORD LIBRARIES

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
543
.Sb

Slota, J.

BASNICKÉ SPISY.

S

STANFORD
LIBRARIES

STANFORD

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
- S63. B3

Slota, J.

JIŘÍHO SLOTY RAJECKÉHO

BÁSNICKÉ SPISY.

Se životopisem spisovatelovým a s jeho fotografickou podobiznou.

V PRAZE.
NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.
1882.

LIBRARIES

Veškerá práva vyhrazuje si nakladatelství.

PG 5428
.B3

Národní knihtiskárna I. L. Kobra v Praze.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
- S63.B3

Básnické spisy.

„Smutne slávik spieva v klietke ulapený,
keď si on spomína na hájik zelený:
tak i ja též rovne žalostne si spievam,
keď sa na minulé časy rozpomínam.
Z Kollárových: „Národních zpěvánek“.

„Keď si ja i spievam, předsa plakať musím,
jak náhle si v srdci na ľud môj pomyslím.“
Dle týchže.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Slávě.

1871.

Ó Slávo slavná! tobě tyto zpěvy,
mojich to myslí a pocitů sbory,
tajův osudných mého žití zjevy,
a vnuknutí tvých, tvého ducha stvory,
aj! v žertvu dávám, k přestolu ti kladu:
ty kouzlo třebné vdechni jim i vnadu! —

Pokud mateřskou mě kojilas hrudí,
sladkých na loktech pěstila, chránila;
svatého s láskou jakžto do osudí
k Slavenstvu věrnosť v srdce mi cedila:
nic jsem ti tehdáž dáť nemohl, mati!
leč buď ti zapěť, buďto zaplakati.

Když pak mi kvítí rozvilo se věku,
a já jinošské dostihl již roky;
mne když zdvihla jsi z plénky ku člověku,
a já přepásal k slávě tvojí boky:
syn tvůj ni tehdáž měl ti co dáť, mati!
leč buď ti zapěť, buďto zaplakati. —

A teď co, když již muž v trudu dozralý
v strastech pohroužen zřím smrti v ústrety,
a místo růží, bojemi ustalý
jen trn musím nésť v hrob jako zakletý,
co teď mi možné dáť ti, drahá mati!
leč buď ti zapěť, buďto zaplakati? —

Jiný ti zdvíhá chrámy a paloty,
aneb na skvostném božsky tě ctí stole;
jeden ti velké poklady drahoty,
druhý dobývá slávu v reků kole:
jen já nemám zas dáť ti co, ó mati!
leč buď ti zapěť, buďto zaplakati.

Zpěv, pláč-že, toť jsou skvosty moje drahé:
to svět, to moc má, sláva i nádhera;
to panstva má jsou, zámky zlatoprahé,
co chodce, jenž se v světě ponevěrá:
ty zdeť přináším, mé slzy a zvuky
v dar přijmi vzácný vděčně z mojí ruky.

Z nich tento, pozvol, bych uvitý věnec
na přesvaté tvé směl položiť čelo;
uměn tvojich ač nejsem oslavenec,
já přece bych rád, by se ti zaskvělo
v perlách mojich slz, v písně mojí znění,
by ctil tě ves svět věčně — bez umdlení!! —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
- S63. B3

K Bohu.

1842.

Ἅγιος ὁ Θεός!
Ἅγιος ἰσχυρός!
Ἅγιος ἀθάνατος,
ἐλέησον ἡμᾶς!

Úkory Velikého pátku.

Sneste-že, cherubové, s nadhvězdných lyru mi výšin
a sami zasvěceným něžným prstem ji naladte;
ve struny duše mojí nadzemský vdechněte zápal,
z rozželené hrudi mé aby zbožná zazněla píseň
Tvůrci duchů, smrtných i lidí — Bohu věčně živému! —

Stůj ticho, mysli čilá! — dechu, stůj! — též ztište se, vášně
všední! — na křehkých přestaňtež létati křídlech,
létati jen v oborech bludných smyslného tvořenstva,
létati orla letem k pableskům záře pozemské! —
Ajta! v nadzemských chci najíť tam náruči jestot
přítulu a v božském stanu aspoň meškati chvílku.
Rozdrť těsnokuté, duchu můj, své vazby tělesné! —
rozboř předvalené temností hradby ti nočních! —
otroctva vyvrať stěžeje, v něž zamklo tě světství
podlé! — vzletni tišin zbožnou perutí do nebeských! —
tam, duchu můj, si pobuď, tam Otce ve lůně milého! —

tam si pobuď, věčné vědění kdež světlo se září,
u zdroje pravd věčných, vší krásy a dobra i míru! —
v slavných akkordech pozvedni se k Jestotě jestot! —
Ach, ale k Tobě se jak přemalá já z celku mrvinka
přiblížiť? k stánkům vzletnouť Tvým jakže nebeským
já červík bídný nesměrné na světa kouli,
jejž noha zlostiplná zvolnosti a pýchy potírá,
já prášek zemský, z nebytí jenž sotva vynikší
vichorem zlých osudů metaný zase ke hrobu spíchám? —
V nicoty tak chatrném šatě jak přivinouť se ku Tobě,
Jestoto nesmírná — všeho Tvůrce — všechno Ty ve všem?
k Tobě se jak přivinouť, všemohoucí králi J E H O V O?! —
Odrodilá duše má, Bože, smí-li se k Tobě obrátiť?
smí-li ze zemstva nižin vznésť svůj tam zrak přebolestný
k Tobě, světlo čiré, do něhož zříť nikdo nemůže,
světlo čiré, bleskem hromovým jenž záměry hříšné
v zmatcích babelských zmařuješ a v bezdno porážíš?! —
Zdali hoden zpytovať um můj Tvých cest taje velké?
obdivovať čili jen, Bože můj, moc Tvou i velebnosť,
již švitorem ptáčků nejinak živlů jako bouří,
již lidských jazyků též souzvuky mocně jevíváš? —
Smí-li tě pojmenovať otcem svým, smí-li smrtelník?! —
Oj! nesmí — nesmí! — neb v svévoli zpupné
obraz Tvůj božský s duše své on zrádně setírá
a v skvostných síních světa mrzké k pokloně modly
podstavu na zlatovém v šíleném svém jásotu vznáší. —
Nesmí! — neb buď jak plazivý tvor prach zemi líže,
buďto na bezdušných perutech jako můra večerní
a netopýr slepený bez smyslů k světlu se routí. —
Nesmí! — neb nezná ani však Tebe poznati nechce,
jen samopašně pořád parné svých stíhaje stíny
výmyslů marných, jež Tvá nivečí všemohoucnosť. —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Nesmí! — neb v úzké meze buďto-že pochopu svého
vtěsňuje Tvou bytnosť, v rozumě mdlém buďto mizerné
sídlo Ti vystavuje v umu svého on obmezenosti;
bylina buď každá, prsť, každý buďto kamének
božstvím dýchá mu; drze sám, jím, buď se domýšlí,
žeť jest, ctěn chtěje být co taký na přestole zemském. —
Nesmí! — na svátosť věčnou neb zákona Tvého
tak jako rozjedený poškvrnné drak pěny soptě
bezcitným srdcem Tvoje díla Ti zašlapuje v prach;
buď jako tygřici svou tygr i svoje mláďata dáví,
když hladový číhá běs marně jiné po kořisti:
tak člověk sveřepý vlastního útroby bratra
v běsnotě rozšarpav v jeho se krvi koupe, napájí,
buď v těžká železa zvolník vkovaného necitně
svobody roztřískav jemu loď zlatnou a vyloupiv.
Nesmí! — neb zplozenou peklem záští svatobornou
jak Vandal surový v posvátný chrám se vedírá
a svatokrádce rukou lidských práv zprzňuje svátosť. —
Nesmí! — Ó hrozné slovo! — ó smrti výroku strašný!
vrať se bleskomihem zas tam, odkud jsi vylítlo! —
Ha! — světe, zruť se na nás, nebetyčné zrušte se skály! —
země, rozevři svůj jícen, v hrobu svém pochovej nás! —
neb ten žíti nemůž, kdož nesmí nazvati otcem,
otcem Tvůrce svým — otcem, ach, nazvati otce! —
Ha! — světe zruť se na nás, nebetyčné zrušte se skály! —
země, rozevři svůj jícen, v hrobu svém pochovej nás! —
Nesmí?! — ne?! — ani já? — Vždyť božské na Tvoje:
„Staň se!“
na světě tom krásném být rovněž i já započal jsem;
ba korunou skvoucí zemského tvorstva si zděl mne! —
Ó smím! — smím, Bože můj! neb Tys mi se nazvati tak dal,
prv než z matky milé zrozený zřel jsem Tvoje světlo. —

Smím! — I Slávia Tvá smí Tě svým nazvati otcem,
jež zbožným srdcem děti své — aj! — k trůnu milosti
Tvému vedouc, zhaněná žalnou slzu v dar Ti přináší;
a na ně již soud Tvůj vzývá, již zas smilování.
Hospodine, pomiluj a její bolné vzdechy vyslyš!
Viny našich otců smaž již; neb dosti nakál se
Slávie syn strastný v dávné Tvé kletby to jarmě!
Pomni-že jich a jejich lkání hrobového neoslyš!
Odpusť — a tvář svou zas k nám obrať přemilostnou!
Odpusť — a zbavené syny Slávie zlého cizinstva
démonu spas a učiň pravověrným národa knězstvem!
Anděla svého sešliž, Bože velký! mocně by zavznět
troubou přehlasnou po luzích velikého Slavenstva
a zpanilý jemu den už jednou spásy ohlásil;
by ducha zmizlého z hrobových, kdež stíny praotců
ostříhá, vyvolal tmí zas v dějnost blahoživnou;
našeho by svadlé haluze stromu zas pookřály:
do ruky pak mu druhé pochodeň vlož osvěty zbožné,
oslněný aby nám zjasnil um i prázdnotu temnou
světa, by odrodilí Slavené Tvé poznali světlo,
pak z cizozemstva se zas navrátili v chýži domácí
a k člověčenstva spolu spíchali jednomu cíli!!! —

Duma večerní.

1843.

Multadban nincs öröm,
Jövödben nincs remény.
Hanyatló szép hazám
Éretted vérzek én.
(Vesselényi.)

Již se večerní mhla po dolinách vije;
poslední své blesky slunko zlaté lije
na tě, vlasti drahá,
země přeneblahá,
za modré se vrchy dalekých hor kryje.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Tak i tvoje dítě, jež jsi odkojila,
jehož věrná duše pro tebe jen žila,
krutým losem hnané,
svými pohrdané,
od tebe preč musí, matičko má milá!

Nic jsem nezavinil, ani nejmenšího;
já si do světa jdu hledat vezdejšího
chleba, lepších lidí;
však to Pán Bůh vidí:
snad tam na sirotka vzhlednou na cizího.

Co mi po té zemi, kde jen slzy kanou,
morové kde vzduchy na můj národ vanou,
synové kde prví,
zrádcové své krvi
o slovenských mluví dědech svých jen s hanou?

Co mi po té zemi, nerovnosť kde platí,
v panství jedněch právo, moc se druhých tratí;
kde i vlastní bratři
na mne křivo patří;
kde víc nečekají časové mne zlatí.

Co mi po té zemi, kde mých otců hroby
žalostný jsou pomník dávné naší doby;
co mi po tom ráji,
lid, co bídnou láji,
kde zřím úpět, hynouť mrzké u poroby.

Kolébko mých předků — ó ty svatá země!
ach, jak zprznilo tě cizinské to plemě!
na tebe co hledím,
hořké slzy cedím,
vida v chmurách věčných velebné tvé témě.

Opustit tě musím; — bol mě vyprovodí;
slunko tvé mi hasne; nová hvězda vzchodí
tvými za horami:
Ten tam nad hvězdami
nech tě z nebezpečí všeho vysvobodí! —

I vás zanechávám, rodičů mých rovy,
drahých jejich kostí, ó vy svaté krovy!
Kdo vás slzou skropí,
když mé zmizнou stopy?
či vás ruka kdy zas čerstvým drnem znoví? —

Takto jinoch zalkal na vysoké hoře;
země zachvěla se dálném ve prostoře:
skála zastonala,
hora zaplakala;
slavíček se němý ozval v tmavem boře:

Utiš jinochu se: přijdou jiné časy;
vyslyší Bůh Tater úpěnlivé hlasy:
ony v krásném květu
zas se zjeví světu:
nad Slovenskem smutným zavita den spasy.

Tam kde Nitra, bystrý Váh i Hron se valí,
Morava kde mutná čisty Dunaj kalí,
svobody tam vlny
lid svůj strastiplný
ponesou zas v blaha přístav bez úskalí.

Hroby zmilených tvých já chci hlídat zatím,
dětinskou tvou dlužnost slzami sám zplatím:
do kořička sednu,
oči k nebi zvednu,
zpívati jim budu, kým sil nepotratím. — —

PG 5438 .S63 B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Tím se upokojil jinoch osiřalý;
slzy mutné víc mu z očí nepadaly;
ještě ohledne se,
potom zmizne v lese;
na dol ticho stoupá božích soudů znalý. —

Pozdravení.

1843.

Pod mým okénečkem
huska přeletěla,
já jsem na ni volal,
ona neslyšela.

Letěla jen dále
blízký na járeček,
tu se posadila
tichý na proudeček.

Ej, ty husko! kdybys
lehčí křídla měla,
věru bys k mým bratřím
s pozdravením spěla:

k bratřím, jižto v robství
pod Tatrami lkají,
ve tmách, znoji, bídě
těžko umírají. —

Sokola bych poslal;
než či nezastřelí
posla toho v letu
Tater vrazi smělí? —

Koho tedy vyslat
do mé drahé vlasti,
aby zvěstoval jí
boly mé a strasti? —

Hoj, jen vy již tamo
lefte, moje písně,
vy jí zjevte samy
srdce mého tísně;

národu tam mému
hlaste pozdravení,
nazpět přineste mi
mír a potěšení! —

Tátoš.

1843.

Cierna čím noc kriedla rozostrela
nad Považia brehy čarovnými;
čím sa polnoc dolu na zem schvela,
sprevádzaná duchy mátožnými:
tam kde hrad Trenčín k oblakom sa diva,
zem rozpadá sa a jej priepasť zýva.

Z priepasti tej plamen, dým sa valí,
co sopky sta, z pekla ohnivého;
z valu dýmu skočí rozháralý,
srehce tátoš zrostu bujarého:
má sedlo, popruh, podkovy-že zlaté,
chvost, hrivu žhavú, oči iskernaté.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Postojí; no rehtať neprestáva;
do povetria skočí, chvostom švihne;
hriva sa mu zjaží, dúbkom vstáva;
plamenistým zrakom sem tam mihne:
snad jezdca ztratil, teraz-že ho hľadá? —
či na Považí dačo zlého badá? —

Potom frkne, až hrad zahrkotá;
valy triráz zlieta nohou hybkou;
besní sťa drak, zubmi zaškripotá;
dolu k mestu pádi silou šibkou:
tu po uliciach rehce, cvála, sliedi,
a dusom svojím mesto zo sna briedi.

Keď sa mu dosť nohy nacválaly,
a on svojho nenajde junáka,
nazpäť zasa striela, s hradskej skaly
supá dolu oheň z pažeráka:
no zaspieva v tom kohút na podhradí,
a zakliatého sivka priepasť shladí.

Tak noc každú máta; mátať bude,
z hradu toho soptať oheň žhavý
na Trenčín náš, mesto veľabludé,
kým ho dakto z kliatby nevybaví:
kým druhý Matúš naň zas nevyskočí
a za národ svoj mečom nezatočí.

Žel a touha.

1843.

Při měsíčku bledém
hruškou pod zelenou
sedá šuhaj v dumách
s duší rozželenou.

Do dálných tam krajů
s mysli žalnou zírá,
kde mu národ jeho
krutě jarmo svírá:

tam kde národil se,
rostl, učil, hrával
s vrstevníky svými
a řeč Bohu vzdával:

tam, kde svaté Tatry,
slovenské kde Víly
nejednu již slzu
nad ním vyronily:

kde mu v chladném hrobě
otec, matka hnije,
po těchto mu krajích
touhou srdce bije —

touhou srdce bije,
útěchy tam hledá:
ale mu ji nikdo —
nikdo více nedá.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Listí nad ním šumí,
měsíc vždy víc bledne,
všudy vůkol něho
nic jen srdce ledné.

Aspoň ty se slituj
nad ním, dobré nebe,
vždyť už v světě nemá
nikoho krom tebe.

Vlasť mu nad propastí
i lid jeho tone,
Slovensko vždy ještě
u porobě stone.

Proto dumá šuhaj,
žalosti se vzdává,
ač i vůkol něho
všecko z mrtvých vstává —

žalosti se vzdává
toužiť nepřestane,
svobody duch pokud
Tatrou nepovane.

Z a j i c.

1844.

Na široké na pustině
čučí cosi ve chrastině:
zajíček to sestrašený,
tuhým skokem upachtěný.

Kdes byl? — kdo tě semo sloudil,
zajíčku můj? — čís snad zbloudil: —
proč jsi taký ustrašený,
tuhým skokem upachtěný? —

Ze všech stran mě střelci honí
troubami mně k smrti zvoní;
psy své na mne nahuckali,
by mi tělo rozšarpali.

Procválal jsem širé pole,
úhory i seté role;
zlétal doly, hory, lesy,
kde zvěř dravá lidi děsí.

Ale i tu ostré zase
střelců na mne oko pase;
psy své na mne vypouštějí,
zkynožiť mi život chtějí.

Již jsem přes ty kopce, skály,
zmoly, rokle, náspy, valy
naskákal se, naustával,
tak že jsem již pokulhával.

Ale i tam ostré zase
střelcův oko po mne pase;
psy své divé štváním budí
proti mladé moji hrudi.

Po cestách až tvrdých, měkých
oklikách i předalekých
ukryl jsem se v tom zde lehu,
abych ušel vrahů spěhu —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

v tomto lehu divopustém,
v tomto chrastí, trní hustém
bez ptačátka bez ladného,
bez kvítečka bez vnadného.

Ani tu však nejsem jistý,
jedových střel smrtné svisty
že mé srdce nedostihnou,
že mě u hrob nesešvihnou. —

Já však i tak zhynouť musím,
suchem, parnem tu se zdusím;
nic v té širé poušti není
k útrob mojich občerstvení.

Mraky, mraky, sivé mraky!
zakalte-že svoje zraky:
sporé slzy na mne lejte,
celé zemi život dejte!

Aneb nade mnou se zdujte,
blesky, hromy na mne sujte,
abych v tomto kraji suchém
rozžehnal se se svým duchem!

Jen to moje pokolení,
jež svět krutý stíhá, plení,
milostí svou živ a schraňuj,
uškodit mu, Bože, zbraňuj!

Ocel, sídla, střely kuté
odvrať s něho, koule duté,
o to k tobě volám, stonám,
ó, vyslyš mě prv, než skonám!

Kaplička.

(Dle Uhlanda.)

1844.

Stojí kaple na kopečku,
hledí tiché v údolí;
pasák dolů při stádečku
vesele si šveholí.

Žalně zvonek s kaple zvoní;
pohřební se ozve zpěv;
chlapec tichne, slzu roní,
z dáli patře na ten zjev.

„Co zde někdy plesávali,
do hrobu je nesou tam,“
bolně zalká pastýř malý,
„vše na světě sen a klam!“ —

„I ta moje fujarenka
smutně kdysi dozvučí;
zvadnu jak ta fijalenka,
hrob mě zavře v náruč!“ —

Ptáček.

1844.

Širým polem ptáček těká, létá,
roní slzy hořké, krvavé;
slunko nad ním zapadá i svítá
nehojíc mu rány bolavé.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

a zda se spustil hájiny klidné,
krev že mu hrůzou tak v těle stydne?
či snad bratři z vlastních jeho luhů
vyhnali ho jako zlého sluhu? —

Raz se k zemi, k nebesům raz nese;
hledá jistě cosi drahého;
umdlen trne, hruď mu strázní dme se,
z hloubi vzdychá bole těžkého:
preč mě unášej, osude temný;
nechce mi kvitnouť svět doma jemný!
Zbaven všeho, čím vlasť srdce blaží,
kleslý duch můj po poušti jen baží.

S Bohem, stinné sady, luhy, háje,
šumné hory, tiché doliny!
Musím preč z vás, jako Adam z ráje,
vypuzený hlasem ciziny:
vnuk dumy otců nepěje více,
nad nimi hanbou rdí se mu líce;
stráně vaše tíží ticho morné,
vámi vládnou hvězdy blahoborné.

Naraz sletí, sedne na mez planou,
a jde šklubkať mrtvou travinku;
pyštěk zaryl s krvavou v zem ranou;
zakopať chce snad svou hlavinku?
on zakopať svou nechce hlavičku,
než — probudiť jen ze sna zemičku:
Země, kvílí, prav, kde srdce moje
najde čerstvé útěchy své zdroje? —

Ale země nic se neozývá:
ptáček proto tím víc žalostí,
až i ona lítostí se zchvívá;
bol ji svírá, trhá s krutostí:
i kde jaká mu spadla slzička,
hned klela čerstvá z půdy travička;
než jen přece nevydala hlasu;
srdce ptáčka v trapném nyje žasu.

Když se probral z velikého hoře,
jako jiskra prudko vybrknul
do výsosti, ve slzách se noře.
až tak větřík pod ním zahrknul:
zas plaše lítá: — v tom skálu spatří;
tam spěje prázden útěchy bratří: —
sletěv na ni hned ji pokluvuje,
v souženi svém těžko hořekuje:

Skálo, skálo! aspoň ty se smiluj;
obměkni-že k mému trápení;
ode mne své srdce neodchylnuj,
přetrhni to dumne mlčení!
mluv, zda budoucnost *spásu* mi chystá
či mě čeká snad *záhuba* jistá? —
mě zda plémě svého necha *bludu*,
a já ještě někdy *šťasten* budu? —

Než i skála nic se neozývá:
ptáček proto tím víc žalostí,
až i ona lítostí se zchvívá:
bol ji hněte, trhá s krutostí

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
-S63.B3

i kde jaká mu spadla slzička,
hned vřela čerstvá, bystrá vodička;
než jen přece nevydala hlasu;
srdce ptáčka v trapném nyje žasu.

Když se probral z velikého hoře,
ze skály zas vzhůru vybrknul;
pak se spustil ve slzách se noře,
až tak větřík pod ním zahrknul:
mluvte, luhů mých Vily milostné,
nesměle šepce ptáče žalostné:
mé zda plémě nechá svého bludu,
a já ještě někdy šťasten budu? —

Lítá, lítá; až tu od daleka
zazře stromy, hájík zelený;
tam se schytí; ale jak se leká,
zbadav závoj bílý, milený
v stínu lip útlých, a slyše písně
touhy horoucí, strasti a tísně —
hlas to známý z jeho rodných hájů; —
uprostřed svých mní se býti rájů.

A ty písně jak jej oblažily!
z umu ztratil svoje neštěstí;
rány se mu kruté zahojily,
zmizly hořké jeho bolesti;
slítne na lípu, zří děvu jasnou;
nad děvy krásou smysly mu žasnou;
dí: Toť ona — to blesk slunka mého!
ta mne zbaví trudu ukrutného! —

Křidélkoma blaze zatřepetá,
na závoj jí slitne lehounko;
v děvy zpěv své útlé hlásky metá,
na hruď se jí zhoupne tichounko:
ztad se do lůna ji čile sklizne;
Vila i hájík v tom naraz zmizne; —
chudák ptáček vzdychá, umříť volí,
sám že ostal zas jen v širém poli.

Těžkosť jímá jeho mysl čilou,
pomoci mu nikdo neskýtá;
ztrativ otce, matku i vlasť milou
na pahrbek blízký zalítá:
k slunci a hvězdám své oči zdvihá,
lípu i hájik duch jeho stíhá;
ohlas písní nadzemské té děvy
v něm jen touhu, žalné budí zpěvy.

Zklamaný.

1847.

Měsíc jasně svítí,
chladná rosa kane;
rovinečkou tichou
jemný větřík vane.

Po zeleném sadě
holub plachý brká,
na huménce sedne,
úpěnlivě vrká:

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Kdes, má holuběnko?
slet sem k mému boku!
či snad zrnka sbíráš?
či jsi na potoku? —

Pověz, proč mě soužíš?
zda mě neznáš více?
jen zři na má bledá,
uslzená líce! —

Žáden neslyšel však
jeho hoře, pláče,
jen ten měsíc jasný,
jen to v křoví ptáče.

Ještě zavrkotá,
ještě výš se vznese. —
Než, ha! co to vidí? —
proč se celý třese? —

S luňákem tam cizím,
zrádcem od malička,
vodí, celuje se
jeho holubička.

Pšeničku s ním zobká,
čerstvou pije vodu:
nedbá o svou zlatou
nedbá o svobodu.

Běda mi, — oj! — běda!
zalká holub v letě,
zoufá, žíť víc nechce:
co mu po tom světě!

Křídélka mu svisla
od velkého bolu,
hlavičku svou sklopil,
mrtev spadnul dolů.

Nikdo neželi ho,
jen ta noční tiše,
nikdo nelká nad ním,
jen ta nebes výše.

Větřík tichý, líbý
dolů na něj věje,
každá hvězdička se
želem nad ním chvěje.

Kvítečka se z trávy
k jeho týlku klonì,
slzičky naň bystré
jako perly ronì.

O což ti je dobře
holoubečku milý,
že tě nermoutí víc
luňák rozmarýly! —

Aspoň nevidíš již,
jak ten cizák ničí
tvůj tak tichý, pilný
národ holubičí.

Rozmarin, aj! čerstvý,
roste, rozkládá se,
jetelinka na tvém
hrobě zelená se.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Rozpomienka a horekovanie.

1845.

Detinské mi chta sen
mizly letá;
rajom bol mi všetok
obor sveta;
vlnky strojily mi
hudbu milú;
v kvietkoch mal som rozkoš
ušľachtilú.

Motýlkov som lapal
do klobúčka:
pre mňa zakvitala
každá lúčka;
svatojanské mušky
naháňal som,
na stromy a skaly
vyliezal som.

Vešiaval som vabcov
po olšinách;
sídla a lep kládol
po krovinách;
ptáčkov v zime krmil,
rád ich mával,
slobodu zas najar
všetkým dával.

Jakobych už vtody
bol znal, cítil,

že duch bez slobody
mrel by a hnil;
že ho neukojíš
zlatom, chlebom,
volnosti keď nemá
pod tým nebom.

Ľúbezné keď leto
priletelo,
viac sa mi než ptáčkom
spievať chtelo;
pri žencoch, keď žali
pod horámi,
jahody som sbieral
s malinámi.

Do hája som potom
zabežkal si,
pod kosatým bukom
poležkal si:
tam som vynačúval
ptáčkov piesne,
pastierskych tam gajdic
ples a tiesne.

Jako bystrý ručaj
plynul mi čas;
čiže zlato sypal
žitia mi klas.
jasno mi to slnko
vychádzalo,
jasno mi to slnko
zachádzalo.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

No veď mi už tak viac
nevychodí;
ani mi už tak viac
nezachodí;
nehody sa krušné
na mňa sujú;
starosti ma ťažké
usužujú.

V loďku žitia môjho
bijú vlny;
svet mi horkosti je,
trýzne plný;
mučeň trápneho som
nepokoja,
a to pre teba len,
Ludka moja.

Či som doma, v poli,
či som v lese,
za tebou sa moja
mysel nese;
v práci, odpočinku,
vo snách, v bdení
bez teba, ver, duch môj
nikdá neni.

Keď bych ja bol ptáčik
bystroletý,
pre teba bych zlietal
všetky svety:

perel bych nasbieral,
zrnok zlatých
k zdobe tvojich líčok
ružovatých.

Potom bych svoj pyšok
v ústka ti dal,
abych do srdca ti
vernosti vlial,
vernosti, oj! k rodu,
domovine,
kde sa Váh, Hron, Nitra,
Dunaj vine.

Pozde si mi vznikla
na obzoru;
pozde zrel som v tebe
blaha zoru:
pozde vyčítal som
v tvojom očku,
jaké city kojíš
vo srdočku.

Osudu nás večné
hrádze delia:
prede mnou tvár tvoju
zastrieť velia,
z mnu zotrieť môjho
tvoje meno,
najdražšie to žitia
môjho veno.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spiavy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Preto darmo kvielim,
darmo volám;
osudu už svojmu
neodolám;
už ja len strasť svoju,
trud, bolesti
musím bez útechy
u hrob niesti.

Lúčenie
s mojou hviezdičkou na nebi cudzom.

1846.

Dobre sa maj, spanilá hviezdička! —
S Bohom ostaň cudzá krajina! —
Od vás letím jako lastovička;
nazpät zve ma drahá otčina.

U nás teplo; tu len zima krutá;
duše tu sú l'adom pokryté;
svobodu tu v ťažké kujú putá,
všetko mlčí jako zabité.

Preč, preč odsial! kde úzkostne bije
srdce v tele jarmy sovrenom,
kde brat brata nezná a streň hnije
v stromčoku už sotvá štepenom.

Preč, preč odsial! — K tebe sa zas vrátiť
dovol' mi, o drahá otčina!
nedaj strasťam života mi krátiť;
tys môj poklad, nádej jediná! —

Počuj tvojho syna kviele žialné.
na jeho sa ozri ztrápenosť;
nepovrhuj tyto slzy kalné,
ztratenú mu navrát blaženosť! —

Dobre sa maj, rozkošná hviezdička,
žitia môjho svetlo spanilé,
drahocenná nebeská perlička,
raja môjho kvietko rozmilé!

Sotvá ducha počalas mi blažiť,
sotva vzniklas v jeho vidinách,
už zas nesmie po tebe on bažiť,
ty mu zhasneš v dialnych končinách.

Nezhasínaj, osudnica moja!
s oblohy i svojej vzdialenej
svieť mi vždy: tvoje blesky zhoja
bôle duše mojej zranenej. —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Baznicke epiey /
Stanford University Libraries
PG
5438
- S63. B3

Můj blud a návrat.

1846.

Táhni, kam tě hvězdy zovou, bratře!
Kollár.

„Ko sveštenik imam — dva oltara. — Tim služim srdcem, dušom — i sa silam' svim'. Zar treba da kažem? Prvi mi je bog, pa za bogom odmah — oltar roda mog'."
Sundečić.

I.

Běda junu, vyšší svaté city
v srdci svém jenž tlumí, setírá,
krásy, *dobra* v němžto umírá
smysl, pouhou tělesností zpitý!

Běda junu, jehož jasné svity
ducha hmotný oblak zastírá,
vnuknutím jenž božským odpírá,
plamen svatý dusi, v sobě skrytý!

Záhubu ten jistou sobě strojí,
není hoden jména člověka,
on i druhých zkázu v sobě kojí;

na něho, jenž věčné u temnosti
bloudí, ono nebe nečeká,
v němž se zbožné, čisté duše hostí.

II.

Běda jemu, jenžto *něžnost lásky*
v sobě przní k *vlasti, národu*,
proti ním se *zrády, odrodu*
vinným činí, poskvrny a vrásky! —

Běda jemu, jestli *bratské pásky*
svatost ruší, plodí *neshodu*,
jestli *tupí* v bludném závodu
rodné řeči sladké zvuky, hlásky! —

On se předkům svojim směje, rouhá:
los však najde ducha zpupného:
marně se pak *cizí moci* stonhá:

odpadlík žeť od své vlastní krve,
národní vrah rázu hanebného,
jeho budou pekla muky prvé. —

III.

I já v takém mysli směru, ruchu,
v *odrodilství* zíl sem nevoli,
v Kajina jen samých okoli
klaněl sem se *cizinském duchu*.

K matky hlasu nechýlil sem sluchu,
jinostraném bloudil po poli,
vražděl city rodné, kdykoli
cíl sem v sobě žíti jejich tuchu:

až sem se tu v dívem kdysi chvatu
nad lodovou octnul hlubinou:
sem tam motal, jako o závratu:

krev mi stydla, krehly údy těla,
zímně mhly mne naraz závinou,
ještě chvíli, a já zmrznu zcela.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

IV.

Tak tu stojím zmeravený celý;
kam se noha má teď uchýlí,
kde tu dojdu svému ku cíli,
rozum můj, mi radit, nedospělý;

v tom mě vzejme jakýs pocit vřelý,
jak když slunko jarní u chvíli
ze sna vzbudit zemi popílí,
obživit ves povrch její ztlelý:

kouzlo jakés dotklo se mých údů,
síla čerstvá jako zázrakem
vzkřísila mě z mrtvosti a troudu;

žil jsem opět, cit mi vzplanul v hrudi;
propast zmizla se mhly povlakem;
nové světlo ducha mého budí.

V.

Tu se vzchopím blahým čitím hnaný,
kvapím odsud, jako k úskoku,
cestou rovnou hbitém ve kroku
v čarovný kraj jakýs, nevídaný;

naraz stanu; zírám na vše strany,
namátaný jako od zmoků;
nic nevidím, jen hlas výroku
výstražného slyším, za mnou slaný:

Kam zas letíš? — na věčné zda věky
těkat budeš v mysli bludinách;
dbát víc nechceš na mé na nářeky? —

zvedni zrak svůj ze zemského dolu
na nebeských k hvězdám výšinách,
dvě z nich vůdcem budou tam ti spolu.

VI.

Přímluvou tou tajnou ohromený
na duši své, těžké vinnici,
povznésti jsem bál se zřenici
a stát ostal studem zapálený;

vždyť jsem z hlasu, od ní odkojený,
dobře poznal tu svou matici,
ježto věčné slávy stolici
již má za ves úkor utrpený:

ó má máti drahá, sladká, milá;
nelaj mi víc, již tě poslechnu;
vím, žes mi vždy radným duchem byla;

Na pravou se cestu opět vrátím;
za národ i duši vydechnu,
k pomoci mu ruky neukrátím.

VII.

Aj! tu spatřím nebeská ta světla
ne snad v zdání, plném šálenstva,
ale v skutku; mého snaženstva
blud jsem poznal, naděj má v nich zkvetla;

ihned-ti mi zlaté sítě spletla
krása jejich; kouzlo milenstva,
rozkoše ráj, moře blaženstva
čerpala z nich duše moje zhnětlá:

srdce ve mně plálo, k nim mě táhlo;
ha! že nemám křídel orlice;
k nim bych vzletěl! — nuž jen ne tak náhlo! —

neb aj! sotva s nebe očí spustím,
mnohé se mi zjeví cestice;
kdo dá rady, kterou se teď pustím? —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Beinecke spiay /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

VIII.

Touha, úzkost mořivou svou mocí
jak vír s lístkem se mnou zahraly;
žádosti se ve mně rozňaly;
kéž mi sešlí vůdce nebes moci! —

Tu mi bylo, jak by v tmavé noci
za ruku mě naraz pojaly
ruce cizí, ústa šeptaly:
Pojď! pojď! — já ti chci být napomocí! —

šel jsem teda přes hory a doly,
přes potůčky, řeky široké,
přes zlámané mosty, skály, zmoly;

až jsem naraz na kraj světa přišel,
přede mnou kde vrchy vysoké
vzpínaly se, na jeden z nich vyšel.

IX.

Oj! byl to vrch velmi divnotvárný;
o nebe své čelo opíral,
vůkol sebe dumně pozíral,
jako kníže Tater Kriváň švárný;

pod ním dolů celý ten svět marný,
malinký jak dol, se prostíral;
před sebe já zrak svůj upíral
hledaje svět jiný, blahodárný:

všecko se mi zdálo malé, bídné, lehké,
blesky korun jako bludičky,
trůny, žezla jako tresti křehké;

města ve vsi, paláce pak v chýže
měnily se; — ó mé hvězdičky!
jen k vám mě cit nejněžnější víže. —

X.

Přede mnou tu čněly neústrojné
oblaky a mhlavé prázdniny:
u prostřed těch, jako z tkaniny
pavoukové, brány světlem hojné:

mé již chtějí nohy nepokojné
vtrhnouť v černé tyto krajiny:
že tam najdu hvězd mých otčiny,
naděje jsem choval blahokojné:

mne však chopí vůdce můj, duch tajný,
za pazuchy a: „Stůj!“ zakřikne,
„chceš tam zhynouť, synu věroprajný?“

„v těle všedním nesmíš tamo vstoupiť!“ —
tu mě divný oheň proniknе,
z těla všechen počal jsem se loupiť. —

XI.

Poslední tu sotva odlupina
se mne spadla, celý celučký
stál jsem co duch pouhý, tenučký,
před mnou zmizla zem i mlhovina:

potom černá, světlá širočina
jako roztok slunka čiručký,
diamantů plamen samučký
zjevila se čistá, vzduchoplynná:

neměla dna, rovná v zadu, v předu,
hladina ta blesku přestkvělá
jak zrcadlo ze skla aneb z ledu:

po hladině v rubínovém člunku
ploula dvě ta světla rozechvělá:
k nim hned letím jako orel k slunku.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XII.

Aj! toť svatá *víra*, jasná *věda!* —
k nim jsem letěl, ony počkaly,
na člunek mě k sobě přijaly
vědouc', že je zrak i duch můj hledá;

jejich záře pobloudit mi nedá;
ony můj um i hruď projaly,
mocí svou mne v zápal rozňaly;
kdo ty nemá, tomu běda! běda!

Aby mi však srdce nezetlelo
touhou, jíž tak po nich plápolá,
Bože! co by ono činit mělo? —

Ó ty božská nebes dvojhvězdice,
srdce mé jen tomu odolá,
když mu zradíš svoje tajemnice.

XIII.

I pluli jsme pořád dál a dále;
až tu naraz ty dvě bohyně
vystouply své před prah svatyně,
za sebou mě táhly neustále;

a když jsme již měli vkročit v mále,
a já myslil o své sudbině,
v laskavém zas ke mně přívině
dí mi cos: „Jen směle vpřed k tvé chvále!“ —

Byl to opět ten duch Slávy matky,
můj to vůdce, anděl strážící,
jehož zbavil zkázy mě hlas sladký.

„Blaze tobě, dobré dítě moje,“
šeptal mi ret její blažící,
„že jsi nechal bludné cesty svoje!“ —

XIV.

Vejdu. — V chrámě tři oltáře stály
z drahokamů, hmoty zlatové,
a ty hvězdy, boží poslové,
ku mně, vzletše, nad dvěma z nich plály

ještě mne můj vůdce chvilku chválí,
potom na mne barvy sněhové
řízu hodí a pak proslove:
„Kněz buď věrný, v službě svaté stálý!“

A já ihned takto přioděný,
bych to stvrdil svatou přísahou,
temjan sypu v oheň rozzářený,

a dím: „Svatém tomto u závodu
se vší duše, těla výsnahou
posvětím se Bohu, svému rodu!“ —

XV.

Tu se nejprv blížím k obětnici
oné s věrou svatou na čele,
avšak s bázní, velmi nesměle,
jako s těžkou vinou před soudnici;

do ruk vezmu pak svou kaděnici;
tušení však jakés zatmělé,
jež v mě vzniklo duši rozchvělé,
mysl kalí mou i zřetelnici:

temjanu neb uhlí na řeřavé
sotva mnou se trochu dostalo,
dým se zdvihl, zastřel nebe plavé;

kotlík prasknul smutně na znamení,
uhlí zhaslo, více nežhalo . . .
že mne čeká mnohé utrpení.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XVI.

Dým se srazil černé u oblaky,
svatyni jež celou obvily,
ano i ty hvězdy pokryly,
jejimiž jsem okouzlen byl zraky:

„Snad vás ztratím?!“ — volám jako taký,
jemuž sotva že se zjevily
louče štěstí, již je ztemnily
útrap, nehod husté mhly a mraky:

zoufanlivě jmu se rvát si vlasy
nad ránou té ztraty veliké,
toužně mysleť na minulé časy;

v tom se nad mnou zas blesk jejich kmitne;
chmoury zmiznou, strasti všeliké;
nová úfnosť v nich mi opět svitne.

XVII.

Um můj tu byl všecek rozrouchaný;
mráz mi, horkosť vstoupla do očí;
tak mi bylo, jak když přikročí
k žebráku král naraz, nečekaný;

bázeň z jedné, naděj z druhé strany
najednou mé srdce obtočí,
a to se mi skoro rozskočí
želem, slastí; stav to trapný, planý:

a v tom vření citů trpkosladkém
vrávorám-ti jako bez sebe,
motám se, co na náledí hladkém;

až jsem se tu třetím při oltáři
naraz octnul, hledě do nebe
jako ve sně, s nímž se necit páří.

XVIII.

Zamrzím se; a již se chci zpětit
k druhému tam, jejž jsem pominul,
žertveníku, bych jej obvinul
věnci, chtě i *lásce* sebe světit;

tu však jme se duch ten mi to přetit,
jenž se ku mně na pouť přivinul:
„Což chceš, abys s kletbou zahynul,
vážlivče?!“ mně hněvně začne větit.

Já mu: „Aj! tu tři oltáře stojí!“
duch mi vece: „Ustaň, šílený!
ty máš zde jen oltář, hvězdu dvojí!“ —

Marné všecko; k němu jsem se blížit
nesměl, než v svém musil trápení
před ducha se vůlí uponížit.

XIX.

Přemýšlím tu, sebe ptám se, divím,
co tu může býť, jaká příčina,
že oběť ta hřích je nevinná,
ač ji nesu s citem svatoctivým?

Tu se před mým zrakem rozpačlivým
rozevře tam trochu kortina,
a z ní tvářnosť na mne děvina
usměje se rtíkem blahostivým:

tos ty byla, Lidko krásná, zlatá,
líčka tvoje jak dvě kalinky,
dcero Slávy, myšlénko má svatá;

a teď v čárném jež jsi se mi sníčku
zjevila, co anděl sladinký,
teď tě ztratit v jednom okamžíčku? —

PG 5438 .S83 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XX.

Ty jsi se mi v duchu projevila,
a já jsem tě hledal ve světě,
dnem i nocí, chodmo, v poletě,
aniž věda, zda a kde jsi byla;

nebesa však tu mi obvěstila
tvoji bytost v rajském rozkvětě,
i tvou zbožnost v svatém roznětě,
a tak-ti mou touhu vyplnila:

spatřil jsem tě, kráso nevýslovná,
zplesal ve svém slastném nadšení,
že se stať tvá mému zoru rovná;

ale což, když nesmím věnovati
život ti?! — ó teda v myšlení
aspoň svol mi, tebe celovati.

XXI.

Ano buď vždy v paměti mi živé;
z ní mi nesmíš více vyjíti;
ta mi bude věčně blažiti,
kojiť, sílit srdce bolestivé;

i když Parom nad mnou bouře divé,
blesky, hromy bude ploditi,
a já budu umřeť voliti,
než kdy slyšeť duše podlé, lstivé:

jako anděl Christa v truchlivosti
obraz tvůj, v zář jasnou zavitý,
i mne těšit bude v bezradnosti;

tebou se mi bora v zefýr změní,
chmoury černé zorní ve svity,
v jehňátečka vlci rozlícení.

XXII.

Ač ach, osud tvrdý, zákon svatý
brání mi tvé útlé objetí,
nesmí můj své v tobě závětí
hledat život hořce započatý;

na líčkách tvých ač ruměnec zňatý,
když jsem tě v svém uzřel zaklетí,
že tak nyní musím úpěti,
jest a bude věčně vinovatý;

orfejské ač tvoje luzné zvuky
zňaly ve mně oheň bolesti,
srdci mému zdělý strasti, muky;

půvaby tvé ač mi porušily
poklid duše, ač mých neřestí
zdroj jsou, proto že mě okouzlily:

XXIII.

já přec nedbám těchto jízev bolných;
nedím proti slovo hněvivé;
nekleji mé žití truchlivé;
ani našich trpkých losů spolných;

já mé zbavit srdce tlukú volných
nedám, stříť v něm mysli blaživé;
ale vyznám z duše horlivé
cit svůj k tobě v slovech nezápolných:

S Bohem, Lidko! — odpouštím ti strasti,
které jsi mi nechtíc stvořila,
když jsem čerpal z oček tvojich masti,

masti čárné, nebeské a drahé,
by mi rány srdce zhojila,
by v ně vlila síly blahosnahé.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke episy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XXIV.

S Bohem, Lidko! slunce žití mého,
poklade ty drahý Slavjanů!
poroučím tě v svatou ochranu,
v moc i milost otce nebeského;

odříkám se *odrodilstva* zlého;
Bohu svému věren ostanu,
k národu-že láskou poplanu,
jim chci sloužiť až do skonu svého!

za tebe však modliť se chci, děvo,
ač jsou ti snad city neznámé,
které světu podávám teď v jevo;

na tě pomním každé při oběti,
bychom touhám, v nichž se kocháme,
aspoň v nebi mohli vyhověti.

XXV.

Při třetí tož prodlím s bolnou duší
obětnici z ducha návodu,
a jmu se klásť svému národu
žertvu, jako synu jeho sluší;

aj! tu jakýs nářek tichosť ruší
v hoře plných vzdechů průvodu,
jak když někdo o svou nehodu
touží; duch můj divného cos tuší:

ohlednu se, a aj! z druhé strany
tří oltářů těchto opodál
bylo viděť mnohé jasné stany;

u prostřed nich jeden převeliký
stkvělejší všech v záři zlaté stál,
pablesky lil na své vrstevníky.

XXVI.

Nade stanem Cherubi dva pněli;
bělostkvoucí řízy na těle,
z diamantů věnce na čele,
pásky zlaté kolem beder měli;

zorničky se na lícech jim stkvěly,
oči měli na stan utkvělé,
mysli zbožným citem rozechvělé,
čest a slávu Hospodinu pěli:

před tím stanem, kdežto nesmrtelný
národů Bůh měl svou stolici,
klečel zástup velký, zhrozitelný;

v něm dva kněží velcí, věrověsti,
za svou kdysi svatou vinici
modlili se, za jí spásu, štěstí,

XXVII.

za spasení lidu slavjanského,
nebeským jejž pravdám učili;
aspoň se mi ve sluch vloudily
tyto věty znění velebného:

Vyjasni se nebe z mraku zlého,
z něhož se jen hromy hroutily
na Slávii, již jsme zbudili
opět k žití ze sna smrtelného:

zapuď od ní, jež smrť samou plodí,
v peklo tam tu strašnou Mořenu,
z něho nikdá ať víc nevychodí;

rozptyl černou noc, ať usoužená,
slunko jasné přijmouc v odměnu,
bude opět blahá, oslavená.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XXVIII.

Zjasněj nebe a dej rosy vlahu,
z lůna aby Slávy ctihodné
vyšlo srdce chrabré, svobodné,
v útrobách svých svatou nesouc snahu;

k národu v nás vznítíc lásky smahu,
co by vstalo v době rozhodné
jarmo z něho sejmouť zloplodné,
potříť hlavu spásy jeho vrahu:

ze zrní pak toho, co jsme seli
v slavjanskou zem širořirokou,
Bože, dej! by hojné klasy klely!

v Slavjanstvu vzbuď ducha *lásky svorné*,
jenž by shladil šelmu stookou,
neshody a spory blahoborné! —

XXIX.

Bože, dej, by sebe poznávati
začali co křesťan křesťana,
by už raz co pohan pohana
přestali se trýznit, mordovati! —

Ó kéž mohu bleskem napísati
v mysli tvrdé Rusa, Polana,
Illyra i Čechoslavjana
nad Labem i Tater na úpatí:

Za vás za všech Christus krev svou cedil,
byste každý život za časný
věnec stkvělý slávy věčné zdědil;

Slavjané, ó pijte kapky její
na *jednoty* záloh na spasný,
ony vám v hruď nezmoženość vlejí.

XXX.

Dejž, ó Bože! by o maličkosti
nechtěli se více hádati,
o črtách a čtenách tázati,
rozvodiť se, trhať v slovesnosti:

o budoucnosť by již z přítomnosti
učili se matně starati,
a dědictví synům chystati
víry, vědy, mravně způsobnosti:

jezeroli to své širočizné
budou sami cizím moutiti,
a jim slupnou ryby krásné, žizné:

budouli se drobiť, kolostrojně
zuby snah svých sami štrbiti,
nedostihnou výšky slávohojné.

XXXI.

Rozervanosť k velikému cíli
nepřivedla nikdá člověka;
kdo se bojí meče velreka,
v zápasné jenž ztratil ruce chvíli?

co od střenu života se chýlí,
do náručí smrti utíká;
byť to byla lípa stověká,
tu vichor vyvrátiti pílí:

tak i oni, již křest od nás vzali,
v nichž jsme světlo víry rozžehli,
žili blaze, až se rozkmásali;

a teď, Bože!? — ó! — teď o samotě
bloudí sem tam jako poběhlí,
a mrou bídně v službě, hanbě, psotě.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Baznicke splsy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XXXII.

Vyslyš naši prosbu žaloslohou,
Bože! zbav nás trapných úzkostí
a zjev nám své mysli tajnosti,
zda se děti Tater ještě zmohou? —

na své duši nesou vinu strohou,
že se vymkli *s Čechy z jednosti*,
v této zhoubné zhyne samosti
štěp jich slabý, ač má mízu mnohou:

zasazený nové do zahrady
popučí sic v žírném záhonu,
vyžene i mnohý proutek mladý;

ale zbaven životného zdroje,
v nedužném svém stranném úkonu
tlí jak včelka vyloučená z roje.

XXXIII.

Pak víš, Bože, že blíž toho sadu
šarkan hnízdí v hrůzném ležisku,
oheň zeje svého ze pysku,
ušed ďáblům z pekelného hradu;

že tam mnoho malých, velkých hadů,
divokých koz, lišek v kŕdlisku,
zvěře dravé v hnusném tělisku,
ti že snují úklady mu, zradu:

že co šarkan ohněm nezkynoží,
tito zničí zuby ostrými,
vždyť již nyní strasti štěpu množí;

k tomu bouře divé, kruté časy
naň se valí s rázy těžkými:
i kde najde ochrany a spásy? —

XXXIV.

Bože velký, mocný Tvůrce světa!
Slavjanstvo sveď opět v *jednotu*
svaté víry, sejmi mrákotu
s duše jeho, jež jej v propasť metá;

potrhej bič, *nesvornosť* jejž kletá
na jeho mu spletla nahotu,
sejmi s něho všecku lopotu,
ať *mír, shoda* v srdci jeho zkvetá:

těžkou vinu otců, na něm lpicí,
shlaď a dej mu milosť konečnou,
svět mu víry, pravdy, lásky svící;

uč jej, Bože, ve svornosti žíti,
dej mu mysl čistou, statečnou:
vítězem tak můž' jen ještě býti.

XXXV.

Hospodine! Tobě všechno možné;
bez Tvé vůle nic se neděje;
ji i slza oko zaleje,
ji i splesá srdce veltrvožné;

dej, ať též i hrdé, přebezbožné
Slavjanů se vražstvo zachvěje;
duch Tvůj ať ten národ ověje,
co již strpěl, buď mu přeosožné:

dej, ať každý syn Slávie robí,
co mu víra, národ poveli,
a ji svitne jistě slavné době;

potom i nám slzy vyceděné,
i vše, co jsme kdysi trpěli,
blahem jejim bude odměněné.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spiay /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

XXXVI.

Já jsem dodal: „Amen!“ — Ať se stane!“ — —
Ihned celé toto zjevení
zmizne co sen, v blahém omdlení
slyším písně od duchů jak hrané;

i mním se v Tvém ještě stanu, Pane!
krátké to však jenom posnění,
oslada v mém malá soužení,
ježto posud na mysli mi tane:

ale splním přísahu svou svatou,
jíž jsem slíbil v oné výsosti,
národu a Bohu službu zlatou;

jen vy božské ducha mého hvězdy
víro, vědo, svojí jasností
osvěcujte moje cesty vezdy! — — —

V ě š t b a.

(1846.)

„Sešliž světlo své a pravdu svou; to obé aby nás provodilo a přivedlo na horu svatou tvou a do stanů tvých.“

Písmo svaté.

Prv než dosnují mně sudky práce nitky;
prv než doblýskají moje hesperidky;
prv než zem mne skryje, národe můj drahý;
roznícené láskou k tobě srdce moje
prv než dotlí a mé vyschnou slzí zdroje;
prv než duch můj zmizne plný pro tě snahy:
rád bych uhlédal tě postavena v ráji,
v němžto sláva stkví se, jako kvítko v máji,

nad rájem tím květným nebe modrojasné,
kde ti světlo štěstí nikdy neuhasne,
na tomto pak nebi aspoň u východu
slunko osvěty tvé, věhlas, volnosť, shodu,
v tom pak světlokruhu víru, sebeznání,
jednosť v mysli, v skutcích pilnosť bez ustání.
V souhvězdí jen tomto, chceš-li ještě žíti,
budoucnosť ti krásná, národe můj, svítí;
jen tím slunkem zahřát, umnou rosou svlažen
svrhneš kůru, pouta, jimiž byl jsi stažen,
a zas přerodíš se ctného ve člověka,
zas se v tebe vrátí jarosť mladověká;
pak jen budeš slavný, ne však udatenstvím,
ani zlatem, mečem, ani ukrutenstvím; —
od počátku svého nebyls mstivý, lichý,
ale pěstovatel rádla, zpěvu tichý; —
pak jen budeš mocný, ne však silou těla,
ani velkou krajin, vlastí rozsáhlostí,
však již teraz v žilách kypí ti krev vřelá,
již teď zasahuješ v širé dalekosti:
tam ten zlatý Ural, sibirské i sněhy,
jaderské ty vlny, baltické i břehy,
Balkan nebetyčný, dynarské i bory,
zrutné hole Tater, krkonošské hory,
to tvůj sice obzor, to jsou tvoje světy,
ač ti cizák do nich chodí na zálety. —
V těch však nebude tvá, národe můj, sláva,
jinou hojně tobě nebe, země dává. —
nechtějíť ti sloužiť žezla, trůny, voje,
čerstvější ti rostou slávy, moci chvoje:
duch tvůj s národností sesnoubený spolu
v zlatých hradbách tvého velbystrého umu

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

jasně skvít se budou; s vysokého chlumu
ostražitým okem hledě hore, dolů,
loučem žhavým švihneš vůkol v širá kola,
loučem ducha svého, jenž nejzažší úhly
úkryty-že světa osvítiti zdolá,
a z nich vyplašiti smrtelnými strachy
plémě hadí, soví, všecky světloplachy; —
zbavený pak těchto mrzkých kaziduchů
odčaruješ svaté kastalské své zdroje
mocným pravdy slovem, plamennou svou řečí,
jež co andělská zní v čilém hudba uchu,
co hlas přelíbezný kouzelného stroje.
O to tuším i tvá nejvíc mysl pečí,
tvé to v člověčenstvu hlavní povolání:
smířiti svět s tebou, světlem, pravdou, Bohem,
psať naučit jej zákon svatým slohem
a ctnosť na pozemstvu povznésť k panování;
z nížin tmavých vznesen do zračité výše,
na posvátný Sion pravé vzdělanosti,
tam též slavit bude genius tvůj tiše
vítězství své moci a tvé šlechetnosti;
k triumfu ty tomu svoláš svoje děti,
různokmenné svoje, národe můj, vnuky;
tam je zlatou páskou otcovské tvé ruky
spojí *v jeden celek*, a to svaté snětí
více nerozloučí žádná světa síla,
ani ohavný běs, ani krásná Víla;
a tvá aby sláva více neodzněla,
národní tam vzděláš osvěty chrám skvělý;
k slunku tomu vzlétnou tvoji orli smělí,
tam i cizák bude chodit do kostela:
tam on káti bude svoje mrzké činy,

všecky proti tobě popáchané viny:
tu jen počne tvoje slavné jméno ctíti,
přestane tvá hana z jeho útrob zníti,
oslaví-že i tvé krásné ctnosti, mravy,
poznav tvých snah původ, účel a směr pravý,
ač teď šílenosti tvoje dumy, skumy
světem vyhlašují zlostné vrahů tlumy;
potom přesvědčí se, ač teď jinak křičí,
že jsi dozajista národ holubičí. —
Totě budoucnosť tvá, to ti ona kryje,
o čem teď jen struna mdlého pěvce snije;
to ti vzejde léto, tento den ti svitne:
kéž již nyní vidím zoru tvou i vesnu!
kéž tvé již teď sémě kleje v klasy žitné!
pak rád zavru oči — a svůj ve hrob klesnu!!! —

Mladý valach.

(1846.)

Ja som valach mladý, po horách rád chodím,
bielunké si stádo na holi rád vodím,
a kým ovce moje trávku poskubujú,
oči sa mi širým krajom potulujú:
moraz zavzdychnem si, srdečko ma bolí,
kaštiele a zámky keď zriem po okolí,
jako nad našimi pnou sa chalupami,
jako v panskej pýche pohŕdajú námi.
no bôľ ten keď minul, zas si skáčem, výskam,
abo bielkam svojim na fujaru piskam.

Ja som valach mladý, zo skál vodu pijem,
na sladkom len syru, na žinčici žijem,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

po úvaloch hatám ručaj tichý, šibký,
pod kameňmi lapám rukou klzké rybky,
a keď upachtím sa za stádečkom svojím,
pod košatým bukom telo chládkom kojím,
zo suchého ráždia ohník rozkladám si,
pri plamenu tichom chlebík pojedám si.

Ja som valach mladý, v blesku, hromobití
stojím, jako skala, strach mňa nepochytí,
alebo si kľaknem, vzývam Všemocného:
„Ostríhaj nás, Bože, všetkého zbav zlého,
pomoc pošli s neba, môjmu otcu, mati,
dobrodejom všeckým, žehnaj celej brati!“
a keď víchor búri, zúria drevolomy,
v horách váľajú sa vekovité stromy,
neopúšťam hole, hrám si na kajdence,
napásam si ovce, bedlím o jahnence.

Ja som valach mladý, zrodily ma Tatry,
ony chovajú ma, jim môj život patrí,
dolinky jích, grúne, vrchy, krásné kraje
to sú moje svety, to sú moje raje;
chudobnú mám mater, ubohého otca,
bača mi je všetko, učiteľ i vôdca;
ale preto predsa Slovák vo mne žije,
srdce moje za svoj národ mocne bije;
milujem svoj jazyk, ľúbim svoje piesne,
v nich len vylievam rád všecky žiale, tiesne.

Ja som valach mladý, domov môj su hory,
salaš mi je palác, družstvom jedle, bory,
zem je moja postel, perinou moch, tráva,
hlava moja skalu za podušku mávu;

predsa mi len tento život najmilejsi,
pri ovečkách mojich ja som najšťastnejši;
mňa len vtedy trápi starosť trpká, tuhá,
na beličky moje keď vlk žravý čuhá;
inej úzkosti niet v celej mojej duši,
druhá vec mi v srdci pokoj neporuší.

Ja som valach mladý, čo mi po tom svete,
ovečky sú moja rozkoš v zime, v lete;
ale keď bych počul raz biť na zvon hrubý,
že mi vlasť a národ nepriateľ zlý hubí,
tu hned nechám ovce, sadnem na koníka,
čo mať bude nohy aj um tátošíka,
sadnem na koníka, pripnem šablu k boku,
poletím jich brániť v jednom cvalu, skoku,
zaspievam, zavolám: „Ja som valach mladý,
znám i pásť i hájiť národnie poklady!“ —

Noc.

(1847.)

Jesenná noc byla a tma jako v hrobe,
na nebi se chmoury zmítaly,
jak by draci v záhubné své zlobě
s černoknězem jimi lítali:
těžká kapka někdy s ostydlého nebe
padla na zem mrtvou, bezplodou.
ale vzkřísiť život čerstvý vůkol sebe
nemohla víc, hnouti přírodou;
všechno v mdlobách dlelo, svatý anděl míru
člověčenstvu s nebe pokynul,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

aby oddychlo si v strastném žití víru,
sen je sladký k sobě přivinul.

Ticho, hlucho všude, jako v pustém hradě,
chvilkami jen v širém prostoru
vítr zadul silný, metal listím v sadě,
třískal vraty, jako ze vzdoru;
aj! tu jakýs člověk ze vsi vykrádá se,
zrakem blýská vůkol strašlivě,
každý šust ho děsí, již již klesat zdá se,
až se octne v závsí šťastlivě;
v tom zaslechne troubiť půlnoc a psy výti,
mráz mu chodí celém po těle,
obludy mněl nočné vůkol sebe zříti,
myslí těká, kráčí nesměle.

Tu se porozevrou uhločerné mraky,
ozáří blesk luny krajinu,
poutník ulekaný měří svými zraky
rovů dávných plnou rovinu;
nad rovy se lípy ožluklé již chvějí,
o časech si šepcí minulých,
žalostivé šumy ze stromů těch znějí
nad ztrátou svých věštců zesnulých;
cizozemec trne, změravěný stojí,
nezná, v pravo jíť či na levo,
přehrozné se v hlavě myšlénky mu rojí,
že, co tušil, již jde na jevo.

Hu! ten praskot, jako kdyžtě v tmavém lese
bouře kácí stromy přezrutné!
pod nohama se mu celá půda třese,
úzkosti jej mučí ukrutné;

rázem těžký kámen sebou sám se zdvíhá,
jenž z těch rovů jeden pokrýval,
z rovu vystoupí duch a jak blesk se mihá;
cizinec se znáť jej domníval;
duch tu klekne zvolna, chvíli mlčí tiše;
hvězdy na něj svítí jiskřivě,
chladná rosa padá s jasné nebes výše,
pak se, zalkav, modlí horlivě:

„Před tebou zas klečím, Tvůrce všeho, Bože!
bolem vybuzený z hrobového lože;
před tebou zas klečím a zem slzou rosím,
oč tě prosívám vždy, též i teď tě prosím:
vzezři s nebes trůnu tyto na krajiny,
řeky, nivy, hrady, hory i doliny;
slavjanských to rodů země zaslíbená,
ale od nepřátel krutých zpustošená;
rolnictví zde kvetlo, skoty, bravy, včely,
vinný kmen i sady požehnání měly;
toť mé dávné zboží, to mých synů jmění,
byli jsme však z něho zrádně vypuzeni;
ve vlastních nás chýžích vrazi zabíjeli,
s lupy bohatými potom domů spěli;
nic nám neostalo, leč zde tyto hroby,
v znak, že v jarmě mřeme cizinské poroby;
než i po smrti nám pořád ještě lají,
kosti, prachy naše zlostně proklínají!“ —

„Před tebou zas klečím a zem slzou rosím,
oč tě prosívám vždy, také teď tě prosím:
pokoř nepřátel mých pro tak těžké viny,
z poroby-že vyveď moje *věrné* syny;

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

potři hrdou hlavu násilného světa,
železa jenž kuje, biče na ně splétá;
pomstí vrahů mojich zlopověstné činy,
navrať mi, ó Bože, i *nevěrné* syny!
kéž se počnou káti z mrzké zrády svojí!
kéž mé kruté rány něžnou láskou zhojí!
kolem hrobu mého shromažď moje děti,
ať zde poznají se, *smíření své* světí;
čerstvou ať mi lípu na mém sadí hrobě,
svaté u *svornosti* ať ji vinou k sobě,
a v *jednotě* této, sličném u *spojení*
ať se stará sláva naše rozzelení!!!" —

Modlitbu duch skončil, cedil slzy vřelé,
lkala zem, zas nebe zčernalo,
ohnivé své střely hněvem rozechvělé
na znak pomsty dolů metalo;
ještě zablysklo se, duch zas zmiznul v zemi,
přiklopil jej kámen omšený;
kuropění volá, ožívá svět němý,
bouře ztichla, zhasly plameny;
cizinec se nehne jako ve přímrazu,
studený pot s čela utírá,
pak co otrockých pout zbaven, vzskočí zrazu,
střelhbitě-že preč se pobírá.

Ve vlasti se octnuv, domácí své svolá,
děsně líčí jim to zjevení;
pilně slouchají ho všichni koldokola,
trpnou, želí Slávy zkřivdění;
vrah se kaje v žíni, posty trýzní tělo,
oběť hojnou v chrámy přináší:

„Byť mé plémě celé se mnou zhynouť mělo,
hříchu toho více nezpáši;
nevztáhnu již nikdy na svatyni Slávy
ruku zrádnou, mrzkou, krvavou,
přísahám! ať pak mě hněv tvůj, Bože, ztrávi,
přísahu-li skládám nepravou!!!“ —

Perunov.

1847.

Perunove slavný,
pověz, co tě tlačí,
že se ti to čelo
žalostně tak mračí?
viz jen, kterak vesmír
vzkříšení své slaví,
vesna do všech tvorů
vlévá život, zdraví! —
tvá jen duše jemná
pokoru vždy nosí
jako bys se rmoutil,
hněval na kohosi.

Věru, ej! se hněvám
ač nic nemám z toho;
což jsem neutrpěl
od svých vrahů mnoho? —
nepozbyl jsem však
slávy, cti a žití?
kterak bych směl nosit
jasné rouchy kryti?

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

což zde nečním jako
hora Kalvarie,
ježto drahé kosti
slavných otců kryje? —

Co já kdysi býval,
to již nejsem více;
odvrátil bůh prabůh
ode mne své líce;
s trůnu ohnivého
hřímá, blesky steré
v hněvu neukrotném
do duše mi pere,
že chrám jeho zbořen,
spustly síně, dvory,
že jej neslaví již
knížat, lidu zbory.

Co já kdysi býval,
to již nejsem více;
kde jsou moji kněží,
páni, vlasti svíce?
nehledá již národ
u mne pravdy, práva,
ve hloubi má časů
zmizla moc i sláva;
Moravy jak vlny
Dunaj, v nějž se valí,
tak i osudy mé
proud dějinstva kalí.

Co já kdysi býval,
to již nejsem více;

Víly moje slzí
nad mnou žalostice:
tehdáž zdobily mě
květnice a sady,
stíny lip a oliv,
sličné vinohrady:
sat ten se mne svlékla
krutá časů změna,
jím mne nekryje víc
Živa oslavená.

Co já kdysi býval,
to již nejsem teraz:
za svou zhaslou hvězdou
vzdychnul jsem si neraz:
mléí loveů rohy,
mečů rzeji řezy,
komnaty mé skvostné
u zakletí vězí;
při pohárech pěnných
zvučném při varitu
již v nich nejásají
juni do úsvitu.

Tehdáž se mi ovšem
čelo nemračilo,
když své na mne i vlasť
nebe blaho lilo;
že však můj teď národ
hyne usoužený,
žeť on v chýži vlastní
žebrať odsouzený:

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

to mou duši svírá,
to mi srdce hnéte,
zahojit mi nelze
rány mnoholeté.

Kol se zřím i nyní
luhy, sady, nivy;
to však neukojí
cit můj bolestivý,
když se rozpomenu,
že jich krásu ruší
mnohý naský kvítek
s odrodilou duší;
rozkošná i růže
tu mi smrtí vane,
tu mi z oka mdlého
mutná slza kane.

Ani se mi dříve
nevyjasní čelo,
pokud zlé to plémě
z bludu nevyspělo;
pokud nesmíří se
s národem svým ryzým,
nepřestane dávat
bohům oběť cizím,
pokud neožije
v něm duch otcův svojich,
chrabrost, ráz a síla
těchto reků v bojích.

Čelo nezjasní mi,
srdce neokřeje,

dokud Sláva máti
mne tu neodkleje,
dokud řetězů mých
řinkot, děsné znění
v píseň Lumírovu
zas se nepromění,
a tu píseň dokud
nezapočnou pěti
Moravan, Čech, Slovák
ve bratrském snětí;

dokud žaláře mé,
temné kasamaty
zas se nepromění
lepé ve komnaty
a v nich nerozloží
byt svůj čest i sláva,
v nichž nejdražší vlasti
poklad pozůstává: —
jen když se to stane,
zjasním sv. je čelo,
aby se pak nikdá
více nezatmělo! —

Píseň slavkovské národní obrany.

1848.

Bratří Moravané,
každý ať z nás stane
na obranu *práva*,
svobody-že dané!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Vidíte ty mraky,
nebes hněvné zraky?
nepřátel to krutých
smrtonosné znaky.
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Vidíte ten plamen,
velkých strastí pramen?
ohnivé to střely
nepřátelských ramen.
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Slyšíte to znění,
v oblacích jak hřmění?
to děl nepřátelských,
bubnů rachocení.
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Postavme se v řady,
čiňme pevné hrady
proti šípům ostrým
nepřátelské zrady!
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Moravské ty nivy,
slavjanský ráj živý

nedáme ti zplenit,
cizozemče dlvý!
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Národ, jazyk, mravy,
to náš poklad pravý;
oj, ten nevyrveš nám,
cizozemče dravý!
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Za otce i matky,
děti, obec, statky
nasaditi chceme
ten náš život sladký!
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

K zbroji teda, k zbroji!
jméno a čest svoji
zakalit kdo nechce,
než žiť u pokoji!
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Ne kdo světa zkusí,
zlato v truhlách dusí,
kdo chce slávy dobýť,
bojovať ten musí.
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Nic nás neuleká,
ať se vrah náš vzteká:
nad námi se vznáší
Sláva věčnověká.
Vzhůru! nechať každý k pásu meč si váže:
to nám naše drahá vlasť i národ káže!

Rek.

(1848.)

Na strmé tam hrad ční skále
v rumech, oběť dávných časů;
ve zdech jeho kvete stále
pomněnka krvavých kvasů.

Pod hradem tím v stínu jívy
mohyla a kříž kamenný,
na něm nápis žalostivý:
Tu *rek* leží doraněný.

Procitna, oj! svého ze sna,
kdyby povstal z toho hrobu,
a zřel, jak ta nová vesna
vlasti věští blažší dobu;

kdyby zřel ten národ jeho
k *svobody* jak břehům plavá,
za níž i on vzdal se všeho,
za níž tekla krev mu žhavá;

kdyby slyšel, zlaté zvuky
mluvy rodné jak se vlají,
zrádci krve jaké muky
trpí, jak se z hříchů kají:

zas by lehl v hrobní lože,
spatřiv ten plod svého trudu:
Díky, vzdychna, Tobě, Bože,
teď již klidně spáti budu! —

Píseň jarní.

(1848.)

Procitla zem, jarním květem
krásí svoje čelo žalné:
nad Slavjanstva širým světem
zas se jasní nebe kalné:
nastala, aj! nová doba,
pomine již stará mdloba,
nesvorných i bratří zloba:
veselme se!
Vzhůru! pro čest rodu, vlasti
nesme trudy, rány, strasti:
otci v hrobech studených
budou žehnat synů svých.

Dost jsme se již nabloudili,
světlonosem omámení,
potu, krve nacedili,
v cizím jařme zapřežení:
ven, ven z toho zrádců kruhu,
každý chop se svého pluhu;

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

čest mu bude za výsluhu,
bratří milí!
Vzhůru! pro čest rodu, vlasti
nesme trudy, rány, strasti:
otci v hrobech studených
budou žehnat synů svých.

Zpustošit dal rodné nivy
i své svaté bory, háje
Slavjan, svého nedbanlivý,
druhým tvořil zemské ráje:
do sebe vstup, smaž svou **vinu,**
zvelebuj si domovinu,
cizí, věř, o Slávy synu,
lesk tě zklame!
Vzhůru! pro čest rodu, vlasti
nesme trudy, rány, strasti:
otci v hrobech studených
budou žehnat synů svých.

Bože, shledni s nebe svého
na své Slovany,
dej jim ochrany,
veď je k svaté jednotě!
Vzhůru! pro čest rodu, vlasti
nesme trudy, rány, strasti:
otci v hrobech studených
budou žehnat synů svých. —

Píseň hlásného.

(1848.)

Udeřila půlnoční již hodina,
a ta naše blouzni ještě družina:
nechce přestat hráti, láti,
z pravdy se a práva smáti:
nebe blesky, hromy soptá,
medvěd strachem řve a chroptá,
sova houká a vlk vyje,
zoufalý hřích jed svůj pije:
chaso, domů pospěchejte,
hromničky si rozžíhejte,
rozžíhejte v mysli, v duši,
ať vás zlý duch neohluší;
chaso, domů pospěchejte,
odpočinku požívejte:
strygy, můry ve tmách bloudí,
ať vás v propast nezaloudí!

Odbila již i na úsvit hodina,
chval duch každý Boha Otce i Syna!
Hoj! nad horou již nám svítá,
s veselou nás tváří vítá
svobody, aj! zora zlatá:
s matky Slávy pouta sňata,
tož i ona vstává z hrobu;
světe, poznej: tuto dobu
Slavjanstva již velcí, mali
proroci nám zvěstovali;
bratři, na tom starém hrobě
vzbuďme nový život sobě,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke splay /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

život plný krásných činů;
odkáli jsme dávnou vinu;
na svobodu propuštěná,
přes dvě stě let uvězněná
orlice ta naše pestrá,
lva českého věrná sestra,
již zas volá na své děti,
již zas volno k slunku letí. —

Odbila již na bílý den hodina,
procitla, aj! i moravská rodina.
Jižtě konec hrozné noci,
mátohy jsou bez vší moci;
vzhůru! z toho smrti lože!
kujme kosy, srpy, nože;
za rosičky, za dennice,
hajda každý do štěpnice,
do štěpnice rodu, vlasti
k vymýtění starých chrastí,
ku vštípení národnosti,
k oživení předků ctností,
k osvícení svého umu,
zasutého v starém rumu,
k ušlechtění svého citu,
k založení blahobytu! —

Sen i skutočnosť.

(1849.)

Noc že bola, sa mi snilo,
obor sveta nebo krylo,
nebo jasné jako oko
nadaleko, naširoko;

a čo sa ja duchom živým
nad tou krásou neba divím,
mesiac v svojom zvyklom smeru,
jako labuť na jazeru,
na oblohe hviezdnej pluje,
čarovne zem osvecuje.
Ach! že i ja v tvojom člne,
veľký, svetlý knieža noci,
na nebeskej pluť smiem vlnc,
bez tvojej bár slávy, moci! —
zrel bych sveta púšte, raje,
slavjanské ty širé kraje,
vlasť uhorskú, Tatry šumné,
mestá jejich a vsi dumné
i zdroj môjho žialu, blaha:
ten môj národ utrýznený,
od zlých vrahov hanobený,
i ty hroby drahých duší,
jichžto pokoj kviel môj ruší,
hroby mojich otca, matky,
drahších mne nad sveta statky;
tak bych ztíšil svoje bôle!
Myslím sebe.
A v tom, jako snesem oči
s nebeského toho zjavu,
muž opúšťa cestu pravú
s devou krásnou a v les zbočí.
„Čo ti trpne ruka, noha,
Marino?! — Ver jako v Boha,
milujem ťa dušou celou,
láskou svätou, čistou, vrelou! —
Poď, poď, praj mi srdca sluchu!“

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

praví v prudkom mysli ruchu,
„na manželčí prestol teba
posadiť chcem v svojej chýži,
bár bych v jakom ťažkom kríži
snášať musel kl'atbu neba,
bár by ma i žhavé peklo
do prepasti svojej smeklo!!!“ —
Tak muž k deve, prsty zvedne
a prisahá! — deva zbledne. —
Tu hlas mocný z jasna volá:
„Ustaň, svôdca! — to lož holá!“ —
A aj! v zlatojasnej žiari
Rafael sa dolu snese,
hnev a l'útosť v jeho tvári;
svätě ticho v širom lese:
vodl'a devy naraz stane,
z úst mu sladká tá reč vane:
„Marino! ty útlá ruža,
never slovom toho muža! —
On ťa vábi k tvojej zkáze,
čo nestaviaš citom hráze?
Prúd ťa, ver, jich v prepasť schvátí;
tvojej potom kto navráti
nevinnosť a pokoj duši?
Zúfalosť ti život zruší.
Opustilas otca, matku
za blaženosť hričšnosladkú;
tys jim mala svoju lásku,
najnežnejšiu srdca krásku
posvätiť i život drahý,
dbať na jejich na výstrahy;
oni v horkom duše boju

kliať včul budú deeru svoju,
v hrobovom kym Boh jim stanu
uezahoji túto ranu;
Vráť sa matke do náruči,
prv než ju tá žalosť zmučí!“ —
Ale deva neposlúcha;
svatobného chtivá rúcha
k svôdcovi sa útlej vinie
a uič nedbá, bár s ním shynie; —
andel si však nad tým steskne,
slza sa mu v oku leskne,
s bol'astou tvár od nich zvráti,
ľútosťou sa dech mu kráti,
naposledy: „Tvoja vina.“
ešte zalká, „o Marina!“
potom zmizne z tvári zemskej.
Zachvely sa stĺpy neba:
deva zíera vôkol seba:
v základoch sa i zem pohla:
devu strašná úzkosť zmohla;
nastala tma čierna, hustá:
v duši devy prázność pustá,
ona v smrtnú padla mdlobu;
svôdca chechtá radosť, zlobu.
V tom sa strhne vichor divý,
vála duby, skaly lomí;
nebe sype blesky, hromy;
zovšad sľahá oheň živý;
zem svoj hrtan skľabí zravý,
vychrliuje plamen žhavý,
peklo svoje rozoviera:
už aj svôdca strach, tras zviera.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Deva kvieli: „O môj Bože!
nežnej lásky za odmenu
ešte zhyniem vo plamenu?!“
„To svatobné tvoje lože!“
skríkne svôdca, ďalej kročí,
a kým sa mu k nohám vrhne,
do plamenov naraz skočí,
za sebou i devu strhne. — — —
Zmizli oba v pekla hrobu;
ztíšil sa bes živlov krutý . . .
Zo sna ľakom vytrhnutý:
„Tak Boh karhá detskú zlobu!“
zvolám, pot si stieram s čela,
duša sa mi hrôzou chvela.

Junoš a škorvánok.

(1849.)

Škorvánku, ty sladko spievaš, lietaš smele;
mne však srdce nyje, smutno bije v tele.

K plesu budia všetko tvoje jaré zvuky;
srdenko len moje snášia kruté muky.

Tebe vzišla vesna; mňa len zima tríma,
tieseň neúkojná útroby mi jíma.

Tvoja je zem širá i obloha neba;
ja len cudzosť cítim všade vôkol seba.

Nemám priateľčka na tej širej zemi,
celý svet je ku mne tupý, chladný, nemý.

Andela som kochal, ale ho už ueni;
bez neho raj zemský na púšť sa mi meni.

Cudzému sa bohu ten môj andel korí;
ó kéž sa už na mňa zem i nebe sborí! —

Zklamala mňa láska, viera sa mi chveje.
žiť i umrieť musím všetkej bez nádeje.

Aspoň, vtáčku milý, ty sleť ku mne dolu,
abysme tu mohli trpieť, plakať spolu.

Vidz, jak moje očko horká slza kalí;
oj, ty mne zas navráť, čo mi l'udia vzali!

Alebo ma vezmi na krýdelká svoje,
a nes, kde viac niesu slzy, strasti, boje.

Zrádcův nářek.

(1850.)

Skřivanku můj milý,
vysoko ty lítáš,
zoru zlatoskvoucí
něžným hláskem vítáš.

Tebou mrtvá země
procita zas ze sna,
tebou zapuzena
zimní chvíle děsná.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Hrud všech opeřenců
budíš k zpěvu, plesu,
nový křísíš život
v sadě, poli, lesu.

Skřivánku můj milý,
mé jen srdce nyje,
mé jen živobytí
černý oblak kryje.

Já jen hořem vadnu,
jako v smrti stínu,
na své nesa duši
velehroznou vinu.

Svůj jsem zradil národ,
zaprodal vlast vrahu;
pomsta na mne padá
za tu hříšnou snahu.

Pokoje teď nemám,
svědomí mě trudí,
zoufanlivá mysl
ze světa preč pudí.

Kletba zbitých bratří
kroky moje stíhá,
krvavý meč vrahů
přede mnou se míhá.

U porobě lkají
muži, ženy, děti,
u porobě lkají
sirůbata, kmeti.

A mně jejich lkání,
bolestné ty stesky
porážejí duši,
hromové jak blesky.

Marně volám k lidem,
marně volám k Bohu,
v slzách přežalostných
rozplynouť se mohu.

I ti zhrzejí mnou,
i ti se mne štítí,
jimž jsem prodal krev svou,
čest i živobytí.

Přede mnou vše prchá,
vše mně zrádců spílá,
co by mne již radše
země pohltila! —

Věčná noc v mé mysli,
živ jsem jako v hrobě,
nezřím spasné hvězdy
ani v příští době.

Skřivánku můj milý,
sleť ty ke mně dolů,
kouzelným svým hláskem
zbav mě trudu, bolu!

Anebo se povznes
nad ty smutné luhy,
kde můj národ spiatý
železnými kruhy.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Rci mu, že má ňadra
hanbou, želem plají,
že se skroušeně již
z hříchu svého kají.

Vyprav bratřím, sestrám
moje utrpení,
aby sobě z něho
vzali naučení.

Žádosť.

(1851.)

Nad Váhem tam, nade Nitrou, Hronem
šumí množství čarokrásných luhů,
stíny svými objímají vody,
ryby, plavce vábí u chládeček;
v luzích síla slavíků tam zpěvných
sladce ruší pěním svaté ticho. —
Dlouho byli kolébky své prázni,
vyděsení jekem divé bouře,
vyplašení chřestem vražných mečů,
zapuzení ohněm dělostřelným;
zhasla živosť, znikl plamen tichý
ve slavíků očích láskou zňatých,
oněměvších jak po svatém Janě;
nelze pěti smrtí u náručí;
milostné jich sídla u křovinách
zaujali sýci smrtozvěstní,
štěkotem svým v širošíré vlasti
plodili strach, roznášeli zhoubu.
Pokynul Bůh, vichor uložil se,

utichlo i moře rozlícené,
ustalo i zkázonosné hřmění;
z vyjasněných Hospodina stanů
slunko lije proudy blesků zlatných
na temenu nebetyčných Tater
v úvaly-že toků zlatonosných;
nebeský se zas uhostil pokoj
ve Slovenska srdci bolestivém.
Slavíkové vrátivše se v luhy,
oživují luzným šveholením
povětří a velebystré vody;
pějíť píseň slastnou, radostivou,
pějíť píseň strastnou, žalostivou,
jakž jim osud v mysl, srdce vnuká,
jaké touhy hrudmi jejich hýbou,
jaká naděj ňadra jejich ladí.
Kéže i já slavíkem být mohu!
Na vašich bych bydlel slastných březích,
Jordanové, Gangesové svatí,
svlažující divokrásné ráje,
v nichž slovenské dobré duše sídlí,
zpíval bych až do oblaků hlučno,
ohněm prudkým divotvorných písní
roztápěl bych skalotvrdá srdce,
otvíral-že hluché sluchy bratrů,
záhy ráno, u večerním šeru
pak bych lítal do zahrádky květné,
kde se moje hvězda rosou mývá,
rosou mývá, koupá v čistém jezu,
tu bych hledal těchy v jejích tvářích,
v jasných tvářích v jiskrených-že zracích
a jich kouzlem ukájel své boly,

PG 5438 .S63 .B3 Básnické spisy / C.1
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

s ní bych sníjel věnce, kytky ladné,
kytky ladné ze ruměných růží,
z lilií a pomněnek též něžných,
navnaděných krásou blankytovou
a ozdobiv svá i její ňadra,
s ní bych slavil věčný žití svátek,
s ní bych sdílel žalosť i blaženství:
ach, kéž já též slavíkem být mohu!!! —

Loučení mé s Moravou.

(1852.)

Moravo, buď s Bohem! bol mě žáhá
pro tě, perlo Slávy přestkvoucí,
ty má vterá vlasti žádoucí!
duše má tě opustiť se zdráhá;

čím dál na tě patřím, tím se zmáhá
víc a více žel můj planoucí,
zřenice má, slzou hasnoucí,
rozloučiť se s tvojí krásou váhá:

od srdce i jak se trhať tvého,
s nímž mě mocné nebe spoutalo
svatou páskou citu milostného;

nebe dobré, ježto útrpností
nad mým losem hořce zplakalo,
když jsem tonul v hoře hlubokosti.

Jako žebrák z vlasti vypuzený
pospíchal jsem v širou cizinu
hledat sobě novou otčinu,
sirotek jsa od všech povržený;

život můj byl strastmi zakalený,
ves svět se mi změnil v pustinu,
naděje i rájskou květinu
již mi zmařil osud nezkrocený:

tu mě vzalas do stanu ty svého,
kojilas svou duší nejdražší,
jako synka z sebe zrozeného;

kojilas mě čtrnácte let celých,
s tebou žil jsem doby nejblažší,
pěstován jsa láskou přátel vřelých.

Někdy ovšem Chamsin, Samum vanul
proti lodi mého života, —
za nímž v sledu smrť a trampota, —
metával jí, zuřil, aniž stanul;

když však hrob již na mysli mně tanul,
a mne jala děsná lopota,
že ta bouře loď mi ztroskotá,
a já neraz zoufalostí planul:

tys jen opět sílila mne v strasti,
křísila vždy čiší útěchy
přinesenou s nadhvězdné mne vlasti;

i bych snáze všakou nesl bědu,
s libými mně dalas úsměchy
cheruby tři: *víru*, *národ*, *vědu*.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Světovládné trojhvězdí to ladné
mojí pouti dráhu značilo,
mnohý klam a blud mi zjevilo,
jichž se zprostiť bylo neodkladně;

světlo jeho blahotvorné, vnadné
Slovanstva mi rány odkrylo,
k soustrasti i lásce budilo
srdce mé tak druhdy k němu chladné:

a tak jsi mne znovu, drahá máti,
pranárodu mému zrodila, —
kterak ti, ó! za to děkovati?

jak ti splatiť ony blaženosti,
pro něž jsi mě trpět učila,
prýštící se z citu národnosti? —

Budiž s Bohem! země slavná, svatá, —
věrozvěstná matko Slovanů!
poroučí tě v boží ochranu
přehořkým má duše želem jatá;

nemám zboží, ani stříbra, zlata, —
však to dary zisknych pohanů, —
věčnou láskou k tobě poplanu,
to ti bude vděka přebohatá:

musím od tě, Bůh i vlasť mi kyne;
vezmi tuto slzu poslední
na paměť, jež z oka se mi line;

jen to ještě v srdci kojím přání:
k pouti té i práci nevšední
mateřského dej mi požehnání!

A vy Tatry, — slávo všehomíra!
divotvorný chráme přírody!
přijměte mne u své obvody,
po vás toužně oko moje zírá;

v útrobách mých ještě láska čírá
plápolá k vám, ó vy původy
žití mého i vší neshody,
ježto posud moje ňadra svírá:

k vám se duch můj vždy se snahou nesl,
chce vám sloužit jako Moravě,
jen nedejte, aby v úmor klesl;

naplňtež mé naděje i touhy,
naplňte je k vaší oslavě,
Slovenska ó čárné nebe prouhy! —

Mé tři barvy.

(1853.)

Tři barvy znám nejvnadnější,
které nejvíc miluji,
jejichž význam nejkrásnější
v životě svém sleduji.
Červená — ta *lásku* značí,
nebem danou člověku,
aby, když jej neřest tlačí,
nebyl všeho bez vděku.
Co by svět byl bez té lásky?! —
Mrtvola jen bez citu,
věnec děvic beze krásky,
hvězda noční bez kmitu.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Láska plodí chvíle blahé,
ona z země pomezí
vznáší k nebi duše drahé,
nad vší strastí vítězí.
A když srdce bouře kruší,
kde se před ní obhájí?
V náručí jen milých duší
bolesti své ukájí.
Ó jaké to chvíle šťastné
na hrudi když laskavé
hojit nám lze srdce strastné,
rány jeho krvavé!
K slzí hořkých utišení
člověku Bůh lásku dal,
by dvou srdcí ve sloučení
slast i blaho nalezal.

Bílá barva jestiť zase
věrný obraz *neviny:*
taťmůj anděl v každém čase.
stkvost i poklad jediný.
Není třeba ctnosti lesku;
ta se v prostnosť odívá,
a přec klamných ozdob směsku
krásou svojí zatmívá.
Nechá-li nás přítel všaký,
útěchou nám vlastní cit;
jen když naše kalné zraky
nevinnosti jasní svit.
Na trnové takže lůži
sní se sladce *nevině*,

svědomí neb ji nesouží
v svaté noční tišině.
Vniterného blaha pramen
nevinnosť jest na věky;
ztráví-li ji zlosti plamen,
marnéť všecky nářeky.
Drahá-tě mně barva tato,
jí se duch můj pokojí;
chci, povrhna perly, zlato,
v jejím chodiť závojí.

Ještě mám rád barvu jednu,
modrou to, znak *pokory;*
k blankytu když oči zvednu,
mé hned zmiznou úpory.
Ó jak velká jsou Tvá díla,
Bože, — jak Tvůj krásný svět!
Bez Tebe zem co by byla? —
člověk co, Tvé moci květ? —
K Tobě jsem bral útočiště
vždy, zlým losem sklíčený;
pomoc Tvou vždy našel jistě
naděje vší zbavený.
Jestli jsem kdy tratil ducha,
víra Tvá mne sílila,
milosť Tvá a svatá tucha
v žití tmách mně svítila.
Ó dej všecky kříže, bole
přestáti mi, Bože můj!
Bez reptání a nevole
chci snášeti osud svůj.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Tvůrce světa, nebes Pane,
pokorný můj vyslyš hlas;
když mně žití jiskra splane,
ztrápenou mou duši spas!
Dejž, aby ta barva trojí
vezdy se mně líbila,
a mou duši krásou svojí
až do hrobu zdobila! —

Spor kvití.

(1853.)

Zdálo se mi: v květnici jsem sněla,
k uším mojim jakási pře zněla;
proberu se; kvítí se, aj! hádá;
oč as byla jeho prudká zváda?
„Já jsem," *růže* hrdými dí hlasy,
„krása samá odvěčné již časy;
královnou jsem, vaší jasnou paní;
vy však vesměs pod mou mocnosť daní."
„Nikdy! a zda," *jiřinka* tu zvolá,
„tvá mé kráse vyrovnať se zdolá?
Však jsi plná trní bodlavého;
já jen hodna žezla královského!"
Na to *klinček* vece vypínavě:
„Jiřinko, ty kveteš zajímavě;
ale darmo, mé ty nemáš vůně,
mně jen svědčí na královském trůně!"
Slunečník tu do řeči jim padá:
„Na mně ves svět věčší kouzlo badá;
slunko všemi nade světy svítí:
před vámi mně sluší přednosť míti!"

„Ó," tu *myrta* zvedá svého hlasu,
„já vždy pěkná; vy však mřete v času:
nevěsta si ze mne věnec skládá;
mně nad vámi patří moc a vláda."
Lilie dí na to slova čilá:
„Ne tak! Nebe já jsem dcera milá;
duše má je nevinná a čistá;
já královnou vaší dozajista!" —
Na rtech maje úsměv uštěpavý,
královský dí *řepčík:* „Já král pravý!
Bláznovství to, nechte různic, prosím;
já na hlavě korunu vždy nosím!"
V takémto je kvítí hádek zmatku
o korunu, až pak na ostatku
sama *Května* trůn svůj opustila,
aby spor ten krutý uložila.
„Slyšela jsem vaši půtku," zvolá;
„přicházím k vám z bohů zemských kola,
královnu vám abych sama dala,
jež se hodnou této slávy stala;
panovnici jistě vám mít sluší,
a ta budiž s ušlechtilou duší!"
Kvítí se hned všechno shromáždilo,
každé jen teď o své zvolbě snilo.
Fijalinka opodál jen stojí,
za druhými postoupit se bojí.
„Něžné kvítko!" k fijalce dí *Května,*
co jsi taká skromná, obezřetná?
proč-že váháš za druhými jíti?
královnou ty kvítí nechceš býti?" —
Pokorně jí na to fijalinka:
„Ubožší já nežli konvalinka

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

v sboru mám mých slavných sester státi?
Mne přec nechceš za paní jim dáti?!“
„Pojď jen i ty, květinko, k nám, milá!“
volala ji Května ušlechtilá,
„skromností se tvoje duše svítí,
královnou ty budiž všeho kvítí!“ —
„Květno slavná,“ na to zalká *růž*,
„tvoje božství mne tak zhaněť může?!
Fijalka by nyní vlásti směla,
kdež od věků já tu hodnosť měla?“ —
Fijalka v to: „Nechci já tvé slávy:
koruny blesk blaho, pokoj tráví.
Já svou velkosť hledám ve skromnosti,
království své v tiché ukrytosti:
korunu nos, choď si v zlatém rúnu,
nechci já být na královském trůnu;
i to slnko na nebi raz zhasne:
nehledám já cti a slávy časné.“ —
Růže na to cosi odvětila.
Duše má se ze sna probudila;
fijalinka na mysli mi tane,
po její mé srdce kráse plane.

Oda k novému roku.

(1854.)

Opět jeden rok ve hlubinách času
zmiznul na věčnosť, kapka jako v moři;
dějinstva nit již přísti přestal,
drahně napřed pošinuv člověctvo.

Synů pozemských zrak se za ním nese
z břehů životných; nad jeho nad hrobem
slzí radostí, neb žalostí,
jak nebohého mu srdce přálo.

„S ním nadějí mých ráje zaniknuly!“
jeden naříká. — „Tam moje oslava!“
úpí druhý; — jásá třetí však:
„Můj mučitel že mrtev, blazeť mi!“

Než, oj! z propastí vln časových, z hrobu
starého vstává, jak samolet z prachu
vlastního, s pableskem čerstvý rok
naděje dob pozatím blahostných.

Po něm vše s touhou své obrací zraky:
za tímto světlem, národe můj, i ty
zři stále s úfností v božskou moc,
v něm lihotá se i tvá budoucnosť.

Již peklo dosť zlob na tebe vyvřelo,
narval se dost šíp kalený vraha
tvých útrob; avšak ještě živ jsi,
k cíli Bohem velikému určen.

Neboj se! Bůh týž jest posavad v nebi:
zemských do vírů víry kotev vrhni;
tisíce tvých pohltne zhoubců
moře divé; zbude však život tvůj.

Neboj se ve tmách, v stínu ani smrti!
Aj, hvězda jasná Christa na východě,
z temnosti jež bludů vyvedla
národy ku zdroji světla pravdy!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Ta pouti též tvé naznačuje stezi;
— kráčej po ní jen dále za účelem,
jejž Bůh vykázal tvé bytosti;
čáka tě nezklame, jaktě Bůh živ! —

Národu slovenskému k novému roku.

(1856.)

Zastřela tma hustá doly, hory,
chvíle duchů lidské straší tvory,
půlnoc k zemi peruť skloňuje:
žalostný zvuk zvonů s věží hlásá
smutného cos, nad čím svět se žásá:
co se stalo? — co to zvěstuje? —

Kdože nezná veletok ten času,
jenž vše ruše bez huku a hlasu
v nekonečném mizne prostoru,
v jehož vlnách, odkaď vábné kynou
ochechule, věky, světy hynou,
vše se tratí z světa oboru? —

V hloubi jeho zmiznul i rok starý —
oj, se všemi půvabů svých tvary,
jako hvězda s nebe jasného:
proto se zem v černý závoj kryje,
všaké tvorstvo kvílí, hořem nyje
nade hrobem milce slibného.

Což ty činiš, národe můj drahý? —
splněné jsou tvoje krásné snahy
v roku přešlém, sladké naděje? —

Čili stojíš u tvých toužeb hrobu,
a zaklínáš trpkých losů zlobu,
nad nimiž se i vrah zachvěje? —

Slunko tvé sic dávno temně svítí,
minulosti povadlo ti kvítí,
trní jen tě posud bodalo;
za sebou máš přežalostné znaky,
že tvé žití pod černými mraky
vždy hloub a hloub u smrť klesalo.

Ale zmuž se, nepodléhej hoři;
ne pláč, ale snaha blaho tvoří;
před se zírej okem bedlivým:
moudrosť z pouště zná si tvořiť ráje;
slovenské zas zkvetou luhy, háje,
zaplesají citem sladivým.

Ajta! opět nová doba svítá;
nový rok tě, mladá zora vítá;
odraz člun svůj čile od břehů:
nového se s bratry uchop vesla,
by nás spolu v přístav slávy nesla
v skorém velké dáli oběhu.

Odraz loď svou; nelekej se vraha
bouře divé; spaniláť tvá snaha;
však máš silnou spasnou kotvici
v živé víře, naději a lásce,
v této zlaté člověčenstva pásce,
všemohoucí svaté trojici.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke episy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Kéž jen na tě přízlivý duch věje,
to má duše najmě dnes ti přeje —
přízlivý duch *svaté svornosti!* —
kéž tě vede boží požehnání,
ochrana-že mocná bez přestání
k cíli tvému, k slávě, blahosti! —

Doliny.

(1858.)

Doliny, doliny, slovenské doliny,
vy ste poklad môjho života jediný.

Vy ste moja radosť, moje potešenie,
bez vás v širom svete slasti pre mňa nenie.

Keď ja po vás chodím, zaspievam si pieseň,
ihned opustí ma všetka srdca tieseň.

Potôčkov keď vašich čujem hrkot živý,
zabudnem tu zaraz, že som nešťastlivý.

A keď podívam sa na ty vaše hole,
zaraz zmiznú všetky moje žiale, bole.

Doliny, doliny, vaše hory, stráne
do duše mi lejú svätý pokoj Páne.

U vás nehrozí mne žiadna lesť a zráda,
ukojenia najde každá moja stráda.

Studničky a chládok, vaše lúky, háje,
to mi občerstvenie, to sú moje ráje.

A keď vtáča spieva, vetrík tichý vane,
nebeský tu balšam v moje srdco kane.

Doliny, doliny, buďte družky moje,
u vás len chcem hladať útočiste svoje.

Útočiste svoje v bolestiach a trudu,
za to moje piesne velebiť vás budú.

Černohorská matka.

(1863.)

Pyšno *Lovčen* širým morom ziera,
hlava holá k oblakom mu čnie,
skala pod ním za skalou sa stiera,
z riedkych lesin len šum po ňom znie.

Slávika tu nečuť v nočnej chvíli,
vlnky trávnik kvetný nevlažia,
po skalách len rieka s hukom píli,
orli prepasť strašnú ostražia.

Na skalách kde ležia skaly tmavé,
úzky úžlab otvára len svet,
ľúty voj tam rozpaluje žhave
hrozný Mirko, Černohory kvet.

V búri vetrov smelý s Otomany
ľud sa bije kruto jako hrom,
vlasti syn sem prispel, hnevom hnaný,
zbaviť národ vrahov zlých i dom.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Zpoza každej skaly puška búcha,
v strelci vzniká nová sila, moc,
v ranách Turek že vypúšťa ducha,
keď zrie, věčná že ho kryje noc.

Na skalu sa mnohý Turek zpína,
márne obom hviždia kol uší
vražné gulky zlého Moslemína,
darmo tento zuri, haruší.

Krvavý keď zliezol vrch tej skaly,
Turek besný, krvožížnivý
strelí; — mrtvý zástavník sa svalí
sťa kvet svadlý, štiepok práchnivý.

Zástavu tu zchytí Turek kliaty;
ale mať nôž v srdco vrazí mu,
vyrvúc zlochu národa znak svätý,
zaklína ho v pekla večnú tmu.

Strelí druhý, no i ten krk lomí,
leží sťa na znak svého života
tretí rúti na skalu sa, hromí,
i toho však smrť tam stroskotá.

Zrie to Mirko, veľké vojstvo schopí,
a s ním žene, jako ľúty drak,
mečom sráža Turkov jako snopy
na zem, nočný kým zas spadne mrak.

Černohorka vždy len chráni syna,
ostríha vždy svätosť zástavy,
choc už nočná zastrela svet tmina,
choc už svieti mesiac bledavý.

Pyšná matke slza prší z očí
nad mrtvolou syna svojeho,
so zástavou z miesta nepokročí,
žiadostne len hľadí na neho.

„Ostatný kvet vzal mi víchor krutý!“
ťažko vzdychla matka táto ctná,
„oj! tu leží stuhlý, nepohnutý,
vetrík len si s vlásky jeho hrá.“

„Na moje sem srdco, synku drahý!
nech ťa bozká matka naposled,
po víťazstvu nad našimi vrahy,
potom i ja rada umrem hneď.

Následník si hodný svojho brata,
chrabro za svoj bojoval si dom,
česť ti bude hlásať struna zlatá,
kým znieť bude v skalách týchto hrom.

Lovčen zrutný zrel to zpod oblaku,
horské Víly všetko slyšaly,
by brať o tom obvěstily všakú,
vetry o ňom povesť rozvialy.

Syna bozká, vezme na rameno
mať a kráča nad prepasťou v dol,
mesiac leje žiar jej na temeno,
nočnia tíša vládne napospol.

PG 5438 .S63 B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Ružička.

(1864.)

Ružičku som dostal,
ach! je-ti to krása!
v andelských jej očkách
svatý plamen jásá;
srdečko jej sladké
rajskou vôňou vane,
rumené jej líčko
jako zora plane;
každý lístočok jej
útly, vnadný, clivý
nadzemskej je lásky
obraz verný, živý;
a ten lístok svieži,
žltozelenitý
s ružičkou tou krásnou
v milé pérco svitý
neznačí-li nádej
víťazstvo-že v boji,
jaký moje srdco
vede v zime, znoji?
Nezvadni mi lístku,
ružo ušľachtilá,
nado mnou sa ligoc
hviezdo prespanilá!
Ale lístok spolu
s ružičkou tou zvadne,
a tá moje nádej
do hrobu též spadne!

Dievča.

(1864.)

Ty si pablesk oka môjho,
dievča malé, zlaté,
srdco moje rozplýva sa
láskou k tebe zňaté;
zklame-li ma nádej sladká,
ktorú skládam v teba,
ostatnia mi hviezda spadne
z pozemského neba.

Kol Nitry keď večer chodím,
lebo v jelší sedám,
oči svoje s roztúženou
dušou k nebu zvedám;
a vieš, čo mi, dievča drahé,
jeho hviezdy vestia?
v tvojom srdci že Boh ukryl
poklad môjho štestia.

Odletel už vtáčik spevný
z oprchlej hájiny;
preč bych i já z mojej letel
žalostnej doliny;
nemôžem však, železnou mňa
osud spútal páskou,
k tebe, dievča, nadzemskou som
prikúzlený láskou.

Veď si nežné slovenského
púpä pranároda,
veď sa v duši tvojej skveje
krásy, čnosti shoda,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

veď si ruža útlolistá,
z rajských dychov stkaná,
veď si z vlasti čistých duchov
na tento svet slaná.

Či ma azda, dievča, nechceš?
či ti to mať bráni?
nech ma aspoň tvoja blízkosť
od zúfalstva chráni;
tvoj mi pohľad prečaruje
v nebeské svet kraje,
tvojím dychom blízkym zkvitnú
i v hrobe mi raje.

Stvorenie a odpočinutie.

(1884.)

Všetky učinil Boh neba, zeme tvory:
najprv bezpočetné vzbudil duchov sbory:
premúdro svet potom hmotný stvoril, strojil,
až pak v človekovi ducha s hmotou spojil.
Jaká žiara, ajhľa! hore vystupuje
z prvej smésice tej! jako rozvinuje
svetla svojho bleskot nad vodami sveta!
jako sa deň s nocou nad vesmírom streta!
čuj to vrenie živlov! — strašný ten huk vody!
to jej slievanie sa v more, rieky, brody!
A kto prehlboko nezaplesá v duši,
a kto rozkoš rajskú v srdci nezatuši,
keď si predobrazi prvý ten máj zeme,
o ktorom len niečo zo svätých knih vieme!

Dievča.

(1864.)

Ty si pablesk oka môjho,
dievča malé, zlaté,
srdco moje rozplýva sa
láskou k tebe zňaté;
zklame-li ma nádej sladká,
ktorú skládam v teba,
ostatnia mi hviezda spadne
z pozemského neba.

Kol Nitry keď večer chodím,
lebo v jelší sedám,
oči svoje s roztúženou
dušou k nebu zvedám;
a vieš, čo mi, dievča drahé,
jeho hviezdy vestia?
v tvojom srdci že Boh ukryl
poklad môjho štestia.

Odletel už vtáčik spevný
z oprchlej hájiny;
preč bych i já z mojej letel
žalostnej doliny;
nemôžem však, železnou mňa
osud spútal páskou,
k tebe, dievča, nadzemskou som
prikúzlený láskou.

Veď si nežné slovenského
púpä pranároda,
veď sa v duši tvojej skveje
krásy, čnosti shoda,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické episy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

veď si ruža útlolistá,
z rajských dychov stkaná,
veď si z vlasti čistých duchov
na tento svet slaná.

Či ma azda, dievča, nechceš?
či ti to mať bráni?
nech ma aspoň tvoja blízkosť
od zúfalstva chráni;
tvoj mi pohľad prečaruje
v nebeské svet kraje,
tvojím dychom blízkym zkvitnú
i v hrobe mi raje.

Stvorenie a odpočinutie.

(1864.)

Všetky učinil Boh neba, zeme tvory:
najprv bezpočetné vzbudil duchov sbory;
premúdro svet potom hmotný stvoril, strojil,
až pak v človekovi ducha s hmotou spojil.
Jaká žiara, ajhľa! hore vystupuje
z prvej směsice tej! jako rozvinuje
svetla svojho bleskot nad vodámi sveta!
jako sa deň s nocou nad vesmírom stretá!
čuj to vrenie živlov! — strašný ten huk vody!
to jej slievanie sa v more, rieky, brody!
A kto prehlboko nezaplesá v duši,
a kto rozkeš rajskú v srdci nezatuší,
keď si predobrazí prvý ten máj zeme,
o ktorom len niečo zo svätých kníh vieme?!

Ó jak krásne všetko kvitne, zelená sa! —
jak to vtáctvo pestré slávu božiu hlása! —
jaký všade život, — jaký ruch sa javí! —
jako sa to živé tvorstvo ihrá, baví! —
A Boh s nebes výše ziera na to dolu,
a On s tvormi svojmi raduje sa spolu.
Veď je všetko jeho, z jeho večnej rady
pošly slunko, mesiac a hviezd myriady,
aby svetlo svoje sveta u mrákotu,
aby nový život lialy v mrtvú hmotu,
aby boly znaky času menivého,
aby boly mierou času prchavého.
Boh je král'om času, od neho sú veky;
a či nenaplnil stvormi more, rieky?
On vše zčinil, supa, kolibríka,
komára i slona, kyta i červíka
priviedol on k bytu, isté dal jim cíle,
ktoré dosahuje nimi každej chvíle;
napokon si tvorstva korunou Boh všeho
človeka zdel lepou; to-ti obraz jeho,
to je po andeloch stvora najprednejšie,
to je božskej ruky dielo najkrásnejšie;
to-ti ten král' zeme, ktorý tvorstvu velí,
ktorému sa korí, slúži vesmír celý! —

* * *

Sedmého dňa ale Tvorca odpočinul,
všetko že je dobré, milostive kynul;
choc však posial v nebi večný šabat svätí,
predsa tvorstvo svoje vždy má na pamäti;
stvoreniu on všemu, jakého kde stáva,
preštedrého stále požehnanie dáva;

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

ponad celým svetom ruku mocnú zvedá,
žiadnemu On tvoru márne zhynúť nedá;
svojou mocou všetko v bytu udržuje,
svojou láskou všetko živí, opatruje;
pod ochranou Boha stojí zem i nebe,
najmä srdco ľudské zaväzuje sebe
otcovskou On pečou, milosťmi a dary,
ktoré človek s neba bere mladý, starý.
Ano Boh svet riadi žezlom všemohúcim,
On svet riadi svetlom pravdy nehynúcim,
On svet riadi večne, od andelov ctený
spevom prevelebným v sladkém sborov znení.

* * *

Synu, i ty spievaj česť a slávu Bohu,
veď i tebe život dal i milosť mnohú;
pre teba On takže svet ten krásny spravil;
nad iné i tvory či ťa neoslavil?
či ti nedal ducha, ktorý neumiera?
rozum, cit a vôľu, ktorou žiadné zviera,
žiadon neživý tvor obdarený nenie? —
a čo teprv tvoje večné predurčenie?! —
a tá tvoja tvárnosť plná spanilosti,
neni ona obraz veľkej dôstojnosti?
k tomu ti dal Pán Boh sladké reči zvuky,
abys nimi zvednúc k nebu mysel, ruky,
veľkosť, svätosť Jeho zveleboval mena
za ty prebohaté ducha, tela vená;
abys balšam jejich lial na rany živé,
abys nimi budil duše chúlostivé;
abys jejich blesky porážal lož čiernu,
k víťazstvu-že ctnému viedol pravdu vernú;

abys i sám hnutie svojej mysli, vôle,
javiť mohol nimi svoje slasti, bôle.
Synu, i ty spievaj vďak a slávu Bohu;
veď i tebe život dal i milosť mnohú;
zvestuj jeho všemoc, lásku, múdrosť, silu,
nikdá nemaj dušu hriešnou slasťou spilú;
obraz boží ničím neporušuj v sebe,
česť a slávu svoju nehľadaj len v chlebe;
podlosti sa varuj, duše dôstojenstvo
za žiadne si nedaj v svete velebenstvo.
V dobrom mene, synu, kochaj sa nie v zlatu,
ale hodnosť ľudskú cti i v svojom bratu;
nehľaď, či sa zrodil na hodbábnom loži;
veď i žobrák nosí v sebe obraz boží,
nezhŕdaj ním, preto že po domoch pýta,
srdco tvoje nech ho s láskou voždy víta;
dietky sme mi božie všetci do jednoho
a Boh povyšuje len človeka toho,
ktorý šlachetnosti chová perlu v duši,
ktorý zákon jeho zlostne neporuší.
Synu, i ty spievaj vďak a slávu Bohu,
veď i tebe život dal i milosť mnohú! —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Naša Zora.

(1866.)

(*Dľa Eliáša Okrugića, Sriemca.*)

„Než Aurora milý nebohým zponenáhla vynesla
Smrtelníkům den a s nim znovu práce a díla."
Virgil. Aeneid. XI. 182. Preklad Vinařického na str. 248.

„Tako ti sunašca i danka, o **Zoro!**
Nemoj mi srdašca kinit, sini **skoro!**"
„Rožalia" Ant. Kanišlića.

Tmavá noc svet zahaľuje
ľúbezného rúškou mieru,
sladkým snom ho občerstvuje —
ticho sníva,
odpočíva
príroda mať blaze veru
mladucha sťa v selskom dvore
vel'kom prácou po úmore.
Pusto, ticho v tejto dobe
všade, kde prv živosť bola,
svet sa zdá byť jako v hrobe,
všetko mrtvé do okola;
zelená i hora driema
jako pustá, celá nemá;
vše v nej čučí, spia i Víly,
list sa k lístku nenachýli;
nečuť vtáctva sladké penie,
ani včeliek čulé bzenie;

nad dolinou mlha stojí,
celú zem sa zasuť strojí,
hneď sa k nebu zdvíha, krúti,
hneď zas k zemi valí, rúti,
alebo sa sem tam vije,
kým kraj celý nepokryje;
púpätká kveť zavrel, svesil,
jakoby sa smrti desil;
muška, červík, chrobák malý
i tí tvrdo pozaspali;
noc i ľudí i zver divú
v putá zjíma, a v sen svalí,
nikde nečuť dušu živú;
všetko sviera smrtná mdloba,
dokial trvá duchov doba . . . .*)
Lež čo to z tej noci temnej
na východe preďaleko
nad povrchom gule zemnej
čisté, biele sťa to mlieko
vystupuje,
vybleskuje
a vždy sa viac rozjasňuje,
bielosť svoju pozlatuje?
čo mi oko zrie tam sliedne?
hviezdy zda to rannej žiar?
jestli-že tak, prečo bledne?
prečo tratí ten svoj čar?

*) Duchov doba, Geisterstunde, od 11. pred polnocou do 1. po polnoci. Hrváti menujú ten čas: „gluho doba“ = hluchý čas.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

prečo stlieva v svojom jase
jako svieca pri výhase? —

čo sa to tam teda svieti,
z biela v rudosť prelieva?
počuj ten hlas, čo k nám letí! —
  či to kohút nespieva:
„Kykyryký! Kukuryký!?“
čo to na tom obzorníku?

Hoj! to zora! — belie zora!...
Hoj! to zora! — rudne zora!...

Jako Boh keď prehovoril
tvoriac vesmír: „Buďte svety!“
a tak zaraz tejto vety
všemocnosťou všetko stvoril:
nebe, slnko, hviezdy, vzduch,
žriedla, rieky, more, vody,
vrchy, lesy, zemekruh,
živočichov všaké rody —
tak keď zora zastkveje:
svetlom temnosť rozveje,
a keď sa už tvár jej zrudí,
závoj noční keď rozpára:
svet sa jako znovu stvára,
z mdloby svojej k žitiu budí.

Hoj! to zora! — belie zora!...
Hoj! to zora! — rudne zora!...
„Kykyryký! Kukuryký!“
kohút volá na pantíku.

Už je konec pokoja!
Víťazstva niet bez boja!
Ani chleba bez znoja!
Vzozri k zore,
a vstaň hore
všetko, čo len dýcha, žije!
Zora zlato v lône kryje!
Hore! počuj toho hlasu!
ku spaniu niet viacej času!
Jaký to však život,
jaký to však čar
po tom svete seje
úsvitná tá žiar?
Cez horu tu vane
od východu vzduch,
a v nej oživuje
všetko jeho ruch.
Počuj! lístok k lístku
schyluje sa zas,
jakoby mu šeptal
milý jeho hlas:
„Precitni už, druhu,
pohni-že sa, oj!
v zore zlatej umy
jako ja zrak svoj!
Úsvitný, hľa, vetrík
tíško, milo dme,
druha svojho budí,
aby vstal, ho zve.“
A keď sa tak s lístkom
stykne jeho druh,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

zašustí hned milo
hora tá i luh.
šustom tým sa zbudí
i pernatý sbor,
po vetviciach počne
skačkať vdol a hor;
skačkať, brkať, cvrčať,
krielca, pysk si prať,
aby krajšiu mohol
chválu Tvorcu vzdať.

* * *

Hoj! to zora! — zlatá zora!
Opät bdelý kohút spieva:
„Kykyryký! Kukuryký!"
Všetky tvory hor sa majte!
Avšak najprv Bohu vzdajte
vďak a slávu preveliký!

Ale čo to pozvukuje,
čo tým vzduchom duní tak? —
Zvon to zoru pozdravuje,
k modlitbe to rannej znak? —
Len duch čistý, zbožný tuší
zvuku toho divný čar;
on je hromom pilnej duši,
pobožnej však svätý žar.

Pečlivá mať včasne vstane.
pobožnosťou svätou vzplane,
kľakne, vrúcne pomodlí sa;

pak i detvu svoju zbudí —
veď sa o jej blaho trudí —
jako dietky Jeho pravé,
aby Bohu vďaky vzdaly,
že jich choval tú noc zdravé,
k pilnej práci pak sa maly.
Detva matku následuje,
sopnúc ruky k nebu vzhliadne,
ku modlitbe nicia padne,
Boha, zoru pozdravuje. —
V blesku zory
hlas sa norí
bedlivého hospodára,
ktorý času nerád zmára:
„Stávaj, dcéro, stávaj, synu!
hore čeľaď k dielu, činu!
len kto zavčas rána vstáva,
tomu Pán Bôh požehnáva;
hľa! i zlatej zory krása
už na nebi vidieť dá sa!“ —
Teraz len zrieť divy
v čas ten zlatý raný,
práce i trud živý,
pilnosť na vše strany:
roľník volky svoje
do pluha tu sháňa,
čerstvo snáša riady,
bo už nemá stáňa,
snáša zo všech kútov,
klade na kolieska:
„hajs! — sa! — volky!“ — volá,
bičom silno plieska;

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

druhý kone priaha,
dobre nakrmené
popruhy jim stiahnúc
do roboty žene:
na to pole, na ty lúky,
pre zrno, buď pre vôz múky,
ovocných to buď do sadov,
úrodných buď vinohradov,
buďto z hory doviezť dreva,
aby nebol bez ohreva;
po nástroju takom
iný opäť siaha,
k jakému ho doba,
potreba-že tiaha:
či to pila, motyka
malá lebo veliká,
sekera, srp a či kosa,
jedovatá jako osa,
vidly hrable, lopata
k viafu lebo do blata,
čo mu k akej práci treba; . . .
starostlivá dobrú zatým
potravu mať snáša, správa;
slaniny, kus, kaval chleba,
brindzu, mäso, koláč biely
do kapsy každému dáva,
čo by bolo na deň celý,
lebo naraz do vôle,
raniny kým k tomu
potom obed z domu
nedonesú na pole; —

koziar, ovčiak stádo dojí,
čítajúc ho pri ňom stojí,
čaká na slniečko,
by hnať mohol na lučiny,
na trávnaté na vršiny,
odkiaľ hojné mliečko.
po izbách tu továrníkov,
remesiel i obchodníkov
jako sa tiež práca zmáha!
časomorec len v nej váha:
všade lomoz, hurt sa čuje,
tento tesá, onen kuje,
ten zas šije, onen pára,
lenochov však ten tu kára; —
plné cesty, pešiny
robotnej sú družiny,
najviac chlapcov, švárnych diev;
žarty, smiechy samé snujú,
proti sebe pesstvá kujú,
vedú krásny zorospev:
„Zora belie sa,
zora stkveje sa, dušo,
už sa rozodní!“ . . .
„Už sa zorí, kury pejú,
pusť ma, dnšo, nech idem!“ . .
„Ráno vstáva do zory,
ráno vstáva za zory,
ráno vstáva jediná pri matke
do zory!“
„Včul je, zora je,
včul sa zabresklo!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

včul sa moje jacintové
kvieťa rozvije,
trasľavá ho perla drobná,
zlato-že kryje!“ *)

* * *

Sláva Bohu! Zora stkvie sa!
v svojom lône slnko húpa,
aby na svet zlato lialo,
a ho dary obsypalo,
až zem v svetla plesu skúpa.

Zora stkvie sa, slnko budí,
jako matka dieťa svoje:
povstaň, slnko, milé dieťa!
vylej lúčov jasných zdroje,
nech všetkému svetu svieťa! —

Už sa zorí, východ horí,
žar jeho je zlatostkvelý,
divokrásu
čarokrásu
zora seje na svet celý.

*) Sú to počiatky juhoslovanských národních piesni o „zore“ pôvodne takto znejúce: „Zora zabieli, **zora zabieli, dušo,** hoče da svane!“ . . . „Zora zori, pietli **poju, puštaj me, dušo,** da idem!“ .. „Rano rani do zore, **rano rani u zoru, rano rani jedina u majke do zore!**“ „Sad je, **zora je, sad** je svanulo! sad se moje zumbul cvietje **razmetje,** i po njemu sitan biser, zlato trepetje!“

Sotvá slnka lúče prvé žarné
ňadrami sa zory presnuly,
jaké divy, jaké krásy čarné
v jasnom svitu na svet vysuly!
v celom svete život nový, skorý,
prostried sveta sto sa nových tvorí...

Vo zlate sa čistom
vrcholky hôr noria,
vo vatre-že planú
východ, vody, moria;
v nepočetných kvapkách
rosička tá čistá
blyští sa sťa v striebre
perla drahá, istá.
čím viac slnko žhavé
hore vystupuje,
tým sa hustá mlha
bystrej rozjasňuje;
a tým slastnej pejú
drobných vtáčkov sbory
slnko pozdravujúc
jako dieťa zory;
z vetvíc poletujú,
k oblakom sa nesú,
spevom chvál'a Boha
v sladkom srdca plesu;
všetko, čo sa čmyrí,
plazí, lieta, chodí,
pri raňajšom slnku
veselosť si plodí.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

i ty bujné trávky
do pásky sa vinú,
ľubým usmievaním
vschodu slnka kynú;
I to poľnie kvieťa
svoje puky jaré
otvára, súc rado
v novej slnka žiare;
nežnej vďaky vôňou,
sťa keď temjan horí,
dýcha k Stvoriteľu
a raj vôkol tvorí.

Vidz moc takú!
bytosť všakú
z dlhého sna zora budí;
zo stežejov všetko ruší,
čo má um i čo len telo,
aby vstalo, aby bdelo,
hýbalo sa, pracovalo,
dejstvovalo, bojovalo,
kým si silu nerozkruší,
kým sa na smrť neutrudí!

* * *

Veliký si Bože! — Kto to nepoznáva? —
väčšia však Ti sláva, keď ten východ horí
za ohnivej zory, keď to slnko vzplane
a deň nastane:
tu len Tvojej svieti veleby blesk stkvelý,
sťa deň zo tmy biely, keď skrz zoru svitá,

každá živá, hbitá bytnosť hore vstáva,
slávu Ti vzdáva.
Kto Ťa ani vtody nezná, Bože z neba!
nedbajúc na Teba, ač i vidí, čuje,
že Ťa zvelebuje všetko, sa Ti diví —
ten buď neživý!
kto sa nechce vtody chopiť práce, diela,
príroda bárs celá za zory ho zove,
ten viac svetlo nové, Bože bezpôvodný, —
zrieť je nehodný!

* * *

Odkedy ťa poznám, národe môj drahý!
odkedy mi z teba zorí sa a svitá —
odtedy si predmet môjho milovania!
Ale nakoľko som v tebe sčastný, blahý,
natoľko sa vo mne plameňom bôľ chytá,
keď si spomniem na noc tvojho jestvovania.
Koľkými ťa dobrý vystrojil Boh dary,
krásnymi-že ducha, srdca vlastnostiami, —
ktorých blesk ti z očí tak spanilo žiari,
tak že zo všetkými kmeny, národami —
čo jich koľvek žije na tom širom svete
bárs i u najvyššom vzdelanosti kvete —
závodiť bys mohol, a vziať vavrín stkvelý
víťazstva a slávy v deň tvoj jasný, biely!!! — —
Ale čis to ozaj vzhľadom osvietenia? —
či sa i ty tešíš z jeho oblaženia? —
Národe môj, ty len v kolíske si dieťa! —
nad tebou noc tmavá — druhým hviezdy svieťa! —
mnohá síc i tebe svietila už hviezda,
ktorej meno teraz mnohému sa nezdá; —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Baznicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

zlaté svietily ti zory na východe,
ktoré budily ťa k uke, práci, shode:
Cyrill-Method boli blíženci ti svätí,
ktorí počali rad, láskou k tebe vzňatí,
vel'duchov tých tvojich, ktorí vedy, umy
pestovali pilno, krásne piesne, dumy
skládali nám k pocte Boha, rodu, vlasti,
ními opievajúc naše slasti, strasti.
Mal si kňazov zbožných, mal si učitel'ov,
mal si vôdcov múdrych, mal si buditel'ov,
ktorí sa stkvieť budú v blesku večnej slávy. —
Lež ty, národe môj, predsa vo tmách väzíš,
v prachu nevedomia jako zmij sa plazíš . . .
Nebola to otcov ani božia vôl'a,
vrahovia sú pôvod toho tvojho bôl'a.
Čo nemohla podlosť, zrada šemetníkov,
sjednotená so zlou mocou násilníkov —
nesvornosť to zviedla, had ten jedovatý,
ktorú medzi tebou živí vrah ten kliaty,
aby národnieho napádal brat brata,
aby nachádzal v ňom i vlasť svojho kata.
A čo sa tak bratia medzi sebou bili,
vrahovia ťa z všetkých statkov oblúpili,
až si v následok bratskej nesvornosti, zloby,
na ostatok padol cudzej do pobory. —
Kdekol'vek sa potom v tvojom širom kraji
vel'duch jaký zjavil, v zakliatom sťa raji,
svetlo jeho jasné nedosiahlo všade,
najmenej však mohlo tvojej do prostoty;
bo ju kryla zlá moc v tvojich vrahov rade
zbavujúc ho vlivu k zrostu tvojej psoty.

Tak ti dlho tlumil nepriateľ tvoj ducha,
až sa z teba stala hmota nemá, hluchá.
Pri dejinstva tvojho sláve. velikosti
žil si bez národnej seba vedomosti; —
pri dielach a činoch predkov tvojich slavných
učila sa najprv cudzie skutky, diela
poznávať, ach! tvoja mládež mužská, biela,
do škôl, dielen chodiť tvojich vrahov zjavných;
miesto aby ju bol odkájal duch rodný,
ušľachtilých myslí, krásnych skutkov plodný.
Zbožná, mravnia tvoja nevinná prostota
zostala ti hlúpa, necvičná sirota . . .
Či to do neba hriech nenie volajúci!?
Bože! Bože! . . . . . .
Tak to dosial bolo, včul sa zpomenulo, —
ale nebude tak viacej v budúcnosti!
Počuj, národe môj! nemaj pochybnosti,
bars ti ešte zcela to zlé neminulo.
Aj hľa! z biedy, žialu sčastie tebe kyne,
robstvo tvoje ducha i s následky zhyne!
Pozri k Tatier nebu, tmy už mizne vzdora;
tam sa žiari tvoja zlatostkvúca zora,
jaková ti ešte nikdá nesvietila,
odkedy ti temnosť ducha zavalila!
Ona k milému ti svitá ránu — ránku,
želajúc ťa zbudiť zo tvrdého spánku,
v ktorom leží celé jadro ti i sila —
ľud náš pospolitý a mladť roztomilá!
Precitni s ňou, schyť sa predlhého zo sna! —
Teraz nastáva ti doba blahonosná!
S ňou ty uzreš slnko, biely tvoj deň — dníčok
nového ti žitia s ňou vypučí klíčok.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Ona prináša ti lásku srdca vrelú,
lásku k Bohu, lásku k svojmu rodu,
ktorá zmáha zlého cudzinstva moc smelú,
vzdorujúc sťa skala jeho mamu, svodu. —
Ona vane jemne juhovými dechy
pod chalúpok, chyžíc tvojich nízke strechy,
tiež i do učelíšť tvojich z mrtvých vstalých —
osvety to rodnej úlov vel'kých, malých,
ktoré ti len dosial dávaly plást holý,
duchom svojím cudzím tebe k zkáze boly.
Ona milo vane, aby rozvanula
ducha toho zlého a mladť rozžehnula,
by sa „svojho" voždy ujímala práve,
národnej tak základ osvete a sláve
položila pevný, stály, nevyvratný,
učinila národ múdry, vel'ký, statný.
Vedenia ti perlu nese s rosou stkvelou,
aby po nej mládež siahla s túhou vrelou,
tú-že vábi spevom vtáčkov slasťou zpitých
do chrámu Víl našich umných, krásocitých!
Ešte nese kvet ti raný zora milá,
aby mládež útla vence z neho vila;
a keď za ňou potom nastane deň biely,
osvety ti slnko vzníde nad Tatrami —
osvety, ach! dlho bol'ne postrádanej! — —
vtody našej milej mládeže sbor celý
obsype Mať Slávu tými kvietočkami,
krásnymi však venci vďačnú na oslavu
ozdobí jej múdru, prevelebnú hlavu.
Stávaj teda stávaj, národe môj drahý!
prekroč bystrou nohou čiernej noci prahy!

Nepresni ten zlatý čiasok ranní, skorý,
Sleduj pozývanie prírody a zory!

* * *

„Na mládeži svet zostáva!“
príslovie nám vraví tak;
životu smer mladosť dáva
k dobrému i naopak;
čo si nashromaždil niekto v mladej dobe,
toho nespustí sa ani vo starobe! —

Mladosť žitia jaro milé,
mládež kvieťa prespanilé
v zahrade je nášho rodu;
drahšieho niet v tejže plodu;
pri jeho bo opatere
starosti sú tisíceré:
mnoho treba peče, strehu,
mnoho znoja,
nepokoja,
poživenia,
ochránenia
od zlých vášní — slnka žehu,
od nápadu
búrky, hradu,
od rudy — a rosy škodnej —
zlých príkladov, uky svodnej.
od pupenca — podlých druhov —
ktorý kvieťa plení, hluší,
krásu jeho prší, kruší,
pri výchove —
ktorá slove

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

umou úm tu na svete,
vedúcou nás k osvete.
Preto nám je dobrých treba
zahradníkov, sťa kus chleba,
čo by znali pestovať
mladi našej kvieťa blahé —
národa tie perly drahé,
a ho pilne zvlažovať
vodou živou svätej viery,
ktorá svet ten s nebom mieri,
ktorú hlása tá reč svätá:
„Miluj Boha, miluj brata!“ —
čo mu budú dávať stravu,
dobrý hnojík a prsť pravú
oj! *jazyka* premilého,
bohatého, ľúbezného,
ktorý sme my s mliekom matky
vsisali už jako deti
v krásoslovách, v blahovetí,
ktorého ráz, čar, mäd sladký
v porekadloch vtipných, umných,
v piesňach veselých i dumných
jako perly drahé kanú;
všetky cudzie ta — na stranu! . . . .
lebo buďte u nás, než len pre **potrebu;**
materský len vede národ k jeho **nebu;** —
čo ho budú podopierať
podporou to mocnou, silnou —
pravdou svätou, neomyľnou
dejepravy našej slavnej,
velikosti dávnej, zjavnej
i práv nami drievne žitých,

krvou predkov vydobytých,
i tých večných prirodzených,
od Boha nám udelených —
a k nej priväzovať lykom bratskej shody
proti búram, víchrom všakým,
nepriateľom,
škoditeľom,
odrodilcom,
cudzomilcom,
cudzincom i chotajakým:
keďby chceli,
diablom smelí,
svojím puchom,
morným duchom
kvieťa hnusiť,
špinou dusiť . . . —
Ano! takých zahradníkov,
mládi našej pestovníkov
národu je nášmu treba
vesdajšieho jako chleba:
aby kvieťa domorodné,
peče, lásky útlej hodné,
veselo sa rozvíjalo,
a vždy nové vypúšťalo
puky bujné, šírilo sa,
rozšírené listilo sa
v lône zeme rodnej svätej,
Slovákov to matky zlatej;
aby krásnym kvitlo kvetom,
vialo vôňu sladkú svetom,
a nám aby z rozkošného
kvieťa toho nádejného

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

zrodila sa hojnosť plodu:
osvety, oj! nášho rodu!

* * *

Rodičovia! vy náš poklad, vďaka!
Pre krv, z ktorej zplodili ste,
pre mlieko, nímž kojili ste
vašich synov, vaše dcéry:
viete, kéj je do vás viery,
viete, čoho vo vás hľadá,
kého skutku od vás žiada,
a čo milý od vás národ čaká? —

Bysme mali pevnú stavbu —
pevný základ treba:
prvý kameň — mocný v uhlu,
požehnanie z neba.
Rodičovia, vy nám daní
po Bohu i krvi,
k tomu-že ste povolaní:
aby ste vy položili,
zo všetkých strán upevnili
tento kameň prvý
vo srdočkách vašich detí,
útlych rodu nášho snetí,
s ktorými ste v svätom sňatku
krve, lásky od počiatku:
kameň prvý božej bázne,
lásky k rodu, svätej kázne
duší jejich ku spaseniu,
vlasti drahej oblaženiu . . .

Výchova-li taká bude
detvy vašej prvodobá,
pred ňou zmizne každá zloba,
skalou bude v každom trude,
v poblúdení jasný svít,
proti neverníctvu,
zrade, odpadlíctvu
pevná hradba, mocný štít.
Deti vaše ale budú
onen slavný, krásny kvet
k ovenčeniu svojho l'udu,
že sa zdiví celý svet.

* * *

Duchovníci!
Námestníci
Jesu Christa — Boha Syna!
I vás k detvy pestovaniu
zove Bôh i domovina!
Ježiš l'úbi deti malé
pre jích srdcia nežné, kalé;
do lôna jich svojho bere,
priviňuje,
vyučuje,
otvára jim nebies dvere;
potom volá: „Beda tomu,
kto jich kazí, pohoršuje!“
Sledovať v tom Pána Christa,
povinnosť je pre každého
kňaza, sluhu Christového.
Nevinná je mysel' dietok
nebeského raja kvietok,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

ale na zem presadený,
duchovníkom poverený,
by ho ostríhali,
slušne odchovali
a to ducha dľa božieho! —
A snaď nie dľa národnieho?
Mnohí sú, čo myslia tak
prázno, plytko, naopak . . .
To sú oni, čo nevedia,
bár aj v knihách, školách sedia,
prečo Ježiš, láska živá,
spásy ľudstva žiadostivá,
na Mesto zrúc s hory svätě,
nad ním leje slzy zlaté.
Ó! tie horké slzy vyvierajú
z božského mu srdca preútleho;
ony v svete nič viac nežiadajú,
jako spásu národa tiež jeho.
Ale ten ho, klesnúc prehlboko,
zaslepený hrdo zavrhuje;
preto plače horce božie oko. —
Slzmi Christus lásku dokazuje,
lásku k vlasti, lásku k svojmu ľudu,
spatrujúc ho vo tmách hriechu, bludu.
Tým chcel riecť, že nie len v chráme
Christovi byť služobníci,
lež že i čo duchovníci
ľúbiť vlasť i rod svoj máme!
A kto v hlbšom srdca ruchu
vlasť i národ miluje,
jako kto mladí, nádej vlasti,
v národňom tiež citu, duchu
verno, pilno pestuje?

Pestujme-že teda
i my rodné deti;
osvety nám zora
inde nezasvieti!

* * *

Učitelia!
Chovatelia
národnieho pokladu!
od vás čaká
rod, vlasť všaká
lieku ke tmy záhladu,
jestliže ho zachránite,
s užitkom jej navrátite . . .
Učitelia!
Roditelia
druhí vy ste našej detvy:
ducha stravu
od vás zdravú,
ochranu,
obranu
tyto stromu nášho vetvy
vyh'ladujú,
požadujú;
vy ste najviac k tomu zvaní,
od církve a vlasti daní!
Vy rol'níci,
zahradníci
zahrady a nivy rodnej!
Mládež milá —
život, sila —

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

niva vlasti blahoplodnej
je i vzácna štepnica,
rozkošná i kvetnica!
Sejte už je svrchovaný čas,
v srdciach jejich semä, jadro, klas!
Čisté semä čnosti pravej —
jádro rázu, vedenia —
múdrosti klas l'udskej zdravej,
zbožného i snaženia;
semä vňad i krásy, vďaku
materského jazyka,
vábneho sťa spev Víl horských,
sťa hlas čarný panien morských:
nech mu skoro navyká
k vzdelanosti svojej znaku; —
jadro lásky k matky Sláve,
k všetkému jej plemenu,
vernosti i k vlasti, rodu,
by s ním všetku nepohodu,
dobrú i zlú premenu
niesli v krásnej seba správe; —
zrno vel'kých diel a činov
našich predkov viehlasných,
dobrého, čo hovorili,
krvou, smrťou vydobili
od vrahov zlých, úžasných,
k oblaženiu svojch synov. —
Semä, jadro, zrno také,
siate v srdcia útle, mäké
mladi našej myslí jemných,
jako v tučných hriadkach zemných
vzníde, zkvitne vel'mo snadne,

oj! a zrodí plod nám zlatý,
osvety plod z neba vzatý,
Učitelia — však len vtody,
jestli v svätej sväzku shody
všetky svoje sily, moci
venujete bez prestania
k dielu svojho povolania
premyšľujúc vo dne v noci,
pracujúc i snahou sporou,
červíčok sťa pod tou kôrou! . . .
Jaké vtáča — taký spev —
Taká voda — jaký ciev —
Z múdrej hlavy — múdra reč —
Dobrá kosa — dobrá seč —
Z práznej tykvi — prázny zvuk —
Mladá hora — mladý buk —
„Jakí pevci — taký sbor —
Čnostný život — žitia vzor —
Bystré oko — bystrý zrak —
Veľká búrka — veľký mrak —
Z mrcha zelín — mrcha liek —
Taký rozum — jaký vek —
Jaký vodca — taký chod —
Jaké semä — taký plod — . . .
Vedu shodnú s povolaním
od vás žiada vlasť i rod:
Boh buď vaším milovaním,
nepochybí vtody plod.

Jedine tak
a nie inak
vzníde nám deň veľajasný!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spiey /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Osvety chrám
len tak i nám
pozdvihne sa svetohlasný!

Teda k práci! Aj tam zhora
už nám svieti zlatá zora!
Roditelia!
Duchovníci!
Učitelia,
Pestovníci!
Ona na vás všetkých volá:
„Do svojeho každý kola
k znoju!
k boju!“ —

Roditelia!
moritelia
vy ste plodu svojeho —
duchovníci!
odpadlíci —
učitelia!
tupitelia
vy ste stavu svojeho:
jestli svoju povinnosť,
dietky rodné vychovávať,
potravu jim ducha dávať,
strážiť jejich nevinnosť,
l'ahkou mysl'ou zanedbáte,
na seba mstu privoláte,
ramena vy božieho! —
Mládež, sladká nádej rodu,
pozbavená ducha plodu

preklaje vás bez milosti
jako vrahov plných zlosti; —
všetka príde strasť
na vás i váš dom
ubije vás hrom! —
A tá, ktorá zem vás nosí,
pokladov jejž užívate
nehodní v tej lenivosti,
keď vás z nej smrť jednúc skosí,
bez šľaku keď pomíňate,
vyvrhne ty vaše kosti
nezdarného jako plodu,
jako zradcov svojho rodu!!!

Môj pozvuk za Záhrebom.

(1867.)

Záhrebu, buď s Bohom! požehnaj ťa nebe,
nádhero ty Slávy a jej južných detí!
srdce moje horí prudkou láskou k tebe,
mysel moja len vždy za tebou ta letí. —

Čierne mraky tiahnou ponad hrby tvoje,
strašlivá sa búra valí v jejich sledu,
kruté vznikajú ti práce, strasti, boje,
zlý ti osud strojí okovy a biedu.

Ale ty sa neboj! Boh je tvoja sila,
práva tvoje sväté hradové sú skaly,
ty stáť budú pevne, choc by rozdrtila
slobody moc divá tvoje hradby, valy.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicka spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Záhrebu, buď s Bohom! ochraňuj ťa nebe,
nádeja ty slávy a jej južných detí!
láska moja žhavá neuhasne k tebe,
mysel moja večne za tebou ta letí! —

Z o r a.

(1868.)
(Dl'a Chomjakova.)

Na vysostach vzdušných medzi nocou a dňom
teba postavil Boh, jako večnú hranicu,
teba obvinul On šarlatovým ohňom,
za spolupútničku tebe On dal dennicu.
Na nebesiach keď ty jasných
skvieš sa, ticho dohárajúc,
myslím, k tebe pozerajúc:
Zora tebe podobní sme my,
smiešanie sme plameňa a chladu,
v nás je nebe, peklo v jednom skladu,
v nás je sliata lúčov svetlých a tmy.

Želanie.

(1869.)
(Dl'a Chomjakova.)

Rozliať bych sa chtel ja po vesmíre,
so slnkom-že nebe pobehať,
vo súmračnom s hviezdou vo zefíre
nočnou lampu svoju rozžehať!

Chtel bych sa hrať so zybou ja sklenou
vo prepastnej vody hlbine,
so žiarou-že zory so rumenou
po modrej sa k'lzať hladine!

S lúčami tam chtel bych preháňať sa,
vinúť kol hôr vo hmly povlakoch,
aneb s prudkým vetrom rozihrať sa
vo vysokých, šedých oblakoch!

S vlastovkou bych chtel žiť pod hviezdami,
s motýlkom kvet laskať milostným
nad divými aneb nad skalámi
ponášať sa s orlom drzostným!

Jakby sladko bolo, po prírode
život už i radosť rozlievať,
v búrkach už i víchroch, v nepohode
vo priestoru nebies predlievať!

Škrovánok, orol a básnik.

(1869.)

(Dľa Chomjakova.)

Keď sa východ prebudený svieti
rosy plnej zory jasnosťou,
nevidomý *škrovan* bystro letí
prešírokou nebies modrosťou;
v nadchnutí on svojom bez nauky
tvorí piesne a tam z hviezdnika
striebroznelé dolu sype zvuky
na vzduchovú cestu vetríka.
Po koristi *orol* vyletujúc,
nad sivých aj mrakov zákruty,
jako plachty krýdla roztahujúc
vzplýva k nebu, vták on mohutý.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Prečo pieju, prečo vyletujú?
Obraznosti prečo horúce
básnika ta z mraku uchvacujú
strastných nížin v nebe preskvúce?
Hoj! to nebe vzbudzuje nadšenie,
v piesňach čárna moc sa nachodí,
hrdú vôľu v slastné opojenie
nadoblačný ten vzlet uvodí:
oslada je hľadeť na zem šíru
s vysokého nebies obzoru,
pred sebou zrieť nízko v zmatkov víru
ľudstvo v dialnom sveta oboru.

Orli slavianski.

(1869.)

Jaký to škrek otriasa zem, nebe,
lom a hurt sa vzduchom prebíja,
tak že veľryb divo more strebe,
lev i pardal strachom zavýja?

Neznáš ten hlas, ty strašlivé zvuky
slavianských to orlov sevrených,
v rabstvu kruté snášajúcich muky
svobody a svetla zbavených?

Severný vhor orol síce lieta,
široko dosť krýdla rozpína;
už sa nosí i v diel druhý sveta,
predsa ho však čosi omína.

Svobody tam čistého niet vzduchu,
nesnadno len k slnku vesluje,
nežičia mu volnejšieho ruchu;
preto i on kričí, žaluje.

Ale beda jeho mladším bratom
na južných tam brehoch, rovinách,
na Adrii i Dunaji kliatom,
na západe v alpských výšinách!

Po úskaliach, bralách preohromných,
po úvaloch, vrchoch tatranských,
v Teutonov sieťach vierolomných,
po lesoch a debrách balkanských;

v okovách a putách polmesiaca
tureckého vraha, žraloka,
slaviansky tam orol dokrváca,
horký pije kalich otroka!

A to trpí, choc mu Boh dal mnohý
krásny dar a skvelé vlastnosti,
slobody cit, k činom, k sláve vlohy,
s umom silu, chrabrosť v hojnosti!!! —

Na vysokých stromoch, skalách hniezdi
najviac orol, vták ten velebný,
rád sa kochá v jasnom neba hviezdi,
volný vzduch mu k žitiu potrebný.

Slavianskych též orlov srdco túži
po svobode, svetle života,
i jich najviac na tom svete súži
služebnosť a ducha mrákota.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Ale príde čas jím vykúpenia,
vyjasnia sa jejich pohľady,
rozklvajú reťaz uhnetenia,
zrúťa rabstva väže, ohrady.

Slovensko.

(1870.)

Znáte tú zem, kde sťa hradby, valy
k ostrahe jej vrchy k nebu strmia;
kde sťa väže, zrutné bralá, skaly
na jej vrahov hrozbu dolu hrmia?
Slovensko to v skalách, vrchoch hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, tisíce kde dolin
hory od hôr, kraj od kraja lúča;
kde, keď hľadíš jejich do okolin,
všade zreš moc jedlin, dúbrav, búča?
Slovensko to v lesoch, hájoch hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, kde sa na vše strany
hory, doly všade po nej vijú,
ktorých žily ešte nepoznaný
poklad v sebe drahých kovov kryjú?
Slovensko to na nerosty hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, teplých, mädokyšných
mnozstvo žriedel z ktorej von sa varí,
najmä v stranách jej tam horských pyšných,
v nichžto zdravia hľadá mladý, starý?

Slovensko to v zdravých vodach hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, stoveké kde lipy
vôňu ľúbu vôkol rozlievajú,
kde mäd z úlov, mlieko z dbenok kypí,
tráviny kde bujné vyrustajú?
Slovensko to v stádoch, včelach hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, jejžto kopce, stráne
vínnymi sú ovenčené rievy,
kde sa vlnia zrným klasom pláne,
k žatve vábiac šuhajcov i devy?
Slovensko to v zbožĺ, víne hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, kde sa rybné vinú
rieky, jako hadi, dolinámi,
na nichž plte ťažko dolu plynú
s hmotou drevnou, riadom, plodinámi?
Slovensko to v rybách, plťach hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, na skalách kde hrady,
jako hniezda orlov, sedia smelých,
plodné kde sú po údoliach sady
vôkol domov, dedin i miest celých?
Slovensko to v hradoch, sadoch hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Znáte tú zem, biele švárne, bodré
kde sú chlapi jako jedle, buky?
okrúhla tvár, oči čierne, modré,
bystrý um, kde vládnu pilné ruky?
Slovensko to na ľud pekný hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, kde jej národ ctivý,
choc i bez škôl, učenia a cviku,
remesly sa i kupectvom živí
širym svetom bez klamu a kriku?
Slovensko to v dielnach, tržbách hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, kde les, pole, luhy
spevom čárnym víl a ptákov znejú,
ktorým juhne i ľad srdca tuhý,
bolné duše tešia sa a krejú?
Slovensko to na spev, piesne hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, kde sa ešte boja
Boha, kde má dajakú čnosť cenu?
dávny kde mrav otcov ešte koja,
pohostinnosť najmä oslávenú?
Slovensko to v zbožných mravoch hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, ktorá na severu
Poliakom, a Rusom na východe,
Moravanom v západ dáva vieru,
Maďarom-že na juh ruku k shode?

Slovensko to na priateľstvo hojné;
sú to Tatry krásne, srdcokojné.

Znáte tú zem, kde ľud otročený
putá trhá, k životu sa budí?
kde syn láskou k vlasti rozohnený
z ľudu svojho biedu zvliecť sa trudí?
Slovensko to, ktoré z mrtvých vstáva;
zem mne svätá, moja radosť, sláva!

Sirôtka.

(1874.)

Ach! tatko tatíčku,
kde-že mám mamičku?
pýtalo sa dieťa,
milé jako kvieťa.

Tá už v hrobe hnije,
čierna zem ju kryje,
smrť ju k sebe vzala,
eštes bola malá.

Dieťa nemeškalo,
na cinter bežalo,
na hrob sa hodilo,
slzou ho zkropilo:

Mamičko, mamičko,
premlúvte slovíčko
k môjmu potešeniu,
k môjmu poľahčeniu!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
-S63.B3

Jako ti pomôžem,
keď z hrobu nemôžem?
neschopná som činu;
mám na sebe hlinu.

Ja vás z chladnej jamy
vyhrabem prstami;
len ku mne, mamičko,
premlúvte slovíčko!

Idz domov, idz, dieťa,
Pán Boh poteší ťa;
nechaj na mne hlinu,
však už máš mať inú.

Ach! tá zlá macecha,
tá ma zhynúť nechá;
proti mne je tvrdá,
ukrutná a hrdá.

Keď mi čese vlasy,
vtody mám zlé časy:
krv mi chrbtom tečie;
otec nič nerečie.

Keď košielku pere,
skoro ju zodere;
zle mi pri tom laje,
div ma nepreklaje.

Keď mi chlebík kája,
strach je, co vystrája!
nožom po mne metá,
chce ma zniesť zo sveta.

Ach! mamko, mamičko,
premlúvte slovíčko;
vezmite ma k sebe,
Pán Boh mi dá nebe.

Dieťa zaplakalo,
na hrobe zkonalo;
mať ho vzala k sebe,
Pán Boh mu dal nebe.

Deti! otca, matku
milujte-že sladkú,
pokial jich tu máte;
neba sa dočkáte! —

Kněžím.

I. K dílu! — Nebojte se!

K dílu teda, Svěcenci!
Perla drahá u věnci
mzdou vám bude za znoj, strasti;
zřite stále k věčné vlasti:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlasť vás volá.

Ničeho se nebojte,
duši svoji ukojte
myšlénkou, že oběť kněze
bez míry jest, nemá meze:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlasť vás volá.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

Ať se bouří nebesa,
hasnou jejich tělesa;
ať hrom bije, blesky srší,
síra, oheň na vás prší:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlast vás volá.

Ať mor zuří v národu,
válka množí nehodu,
egyptská tma poutá zemi,
ďábli drží na vás sněmi:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlast vás volá.

Ať vám svět zlým odplácí,
Srdce prudko krvácí,
Žihadlo vás zášti bode,
nevděk, křivda na vás hlode:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlast vás volá.

Ať vás pouty svírají,
šelmám v oheň vrhají,
ať vám statky, život berou,
zachovejte náděj s věrou:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlast vás volá.

K dílu teda, Svěcenci!
Perla drahá u věnci
mzdou vám bude za znoj, strasti;
zřite stále k věčné vlasti:
Duch váš všecko zdolá;
Bůh a vlast vás volá!!!

2. Odplata vaše blaženější svět.

Znáte ten svět — tam kdes nad hvězdami
prázdný všeho času, prostoru,
před zrakem, jenž zastřen oponami,
chrám jest věčných ducha názorů,
v němž blesk, krása s všemi podobami
nepodléhá moci přetvoru?
Ó tam nechať touhy vaše letí,
jako k otci milované děti!

Znáte ten svět — puk ten rajských světů,
nesmírnou tu — jasnou šířinu,
kde *vše dobré* v stálém stkví se květu,
tajemství tu bezdnou hlubinu, —
říši ducha, tisíc let jež v letu
jako jednu čítá hodinu?
Ó tam nechť se mysl vaše tratí! —
V království tom chtěl bych obývati!

Znáte ten svět — jehož na obloze
slunce věčné pravdy plápolá,
z něhož proudí světlo v sličné sloze,
proniká pak všecko dokola,
ač zrak lidský v chmourné ve poloze
záře jeho snésti nezdolá?
Ó tam — ó tam prahnu i já býti,
kde to blahé slunce hřeje, svítí!

Znáte ten svět — nebeská kde *růže*
svobody své květy rozkládá,
kde duch volně vznášeti se může,
kde se robství za hřích pokládá,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

kde Bůh dobrý, nikoho nesúže,
milostné své soudy rozpřádá?
Ó tam bych rád! — Tam by se mi chtělo
touto růží ozdobit své čelo!

Znáte ten svět — kde *zdroj lásky živý*
v neskončený proud se rozlívá?
a ten ráj — kde ochlad milostivý
srdce trudné sladce ochvívá,
kde ni závisť, ni cit křivdy chtivý,
ni msta, ni smrť panství nemívá?
Ó tam — ó tam útěchy si hledá
duše má, jíž spočinouť svět nedá!

U tebe tam — sídle Boha mého —
vlasti *pravdy*, *lásky*, *svobody!* —
Kýž jen touží z bytu pozemského
za nimi — ach! — všecky národy!
A zde blaha pěstují už svého,
věčně svíží tyto zárody!
Kněži! v svatém i vy stůjte boji
za tu svého žití *perlu trojí*. —

Vdovec nad hrobem jediné dcery.

(1843.)

Již žití tvoje zastřela noc černá,
smrť ovila tě myrtou lidoberná,
již v říši duchů věčné žiješ blaho,
nám krví svatou vydobyté draho.

Proč jsi tak brzo, lepá růže, zvadla?
proč tak mi náhle v lůno hrobu spadla?
Ach! s tebou zmizlo moje blahé snění,
kde duše má teď najde potěšení?!

Nuž s Bohem, dcerko! sladce odpočívej,
a s nebeské se výše na mne dívej;
svou pozdravuj tam drahou, milou máti,
rci jí, že po ní nepřestávám lkáti.

Však jestli ti snad někdy srdce moje
své bylo zamklo něžné lásky zdroje:
tam, kde i jemu s tebou být se sladí,
tvůj věčně ti to otec vynahradí.

Matka nad rovem dvou milovaných dcer

(1843.)

Kde jste poděly se, hvězdy mého žití?
kde jste zanikly? — kde? — v kterých končinách?
ó kde? v kterém úhlu sídlo svého bytí
máte? — na poušti? — či v mořských hlubinách?

Zhasly jste, ach! zhasly; a teď vaši matku
kryje strašlivá noc, černý nebekruh;
slasti pro mne není v žádném světa statku,
můj-tě celý život jako mrtvý luh.

Ale nezhasnul mi naděje znoj s vámi;
vy jste se jen proto ve hrob sklonily,
aby ctností vašich půvab a lesk známý
i tam v nadhvězdných těch světech zářily.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Tam se zastkvíte zas v nové světla kráse,
smrti mrak víc jasnosť vaší nezmoutí;
tam vás uzřím opět v nebes věčné spáse,
i mně přestanou tam slzy kanouti.

Na jméno přítelkyně.

(1853.)

Co Ti želať, *Antonie* milá,
na jméno *Tvé* slastí plynoucí?
však vše blesk jen v světě hasnoucí;
Tys víc hodna, duše ušlechtilá;

posavad vždy šerá noc jen kryla
sirobu *Tvou* v hoři tonoucí,
nejedna již slza kanoucí
čarovná *Tvá* líčka ovlažila:

ó svět *Ti* již zora zlatořásná!
prště z očí perly radosti,
útěcho má, přítelkyně krásná!

Prště perly i v mé srdce bolné,
svět i mně *Tvůj* pablesk blahosti,
Tvé mi věnuj city blahovolné! —

Želanie novomanželom na rozchodnou.

(1850.)

Jako hviezdičky dve na nebesiach plajú:
životy tak vaše nech sa ligotajú!

Jako bublinky dve čistom na jezeru
plujte spolu *svorne* v slastí tisíceru!

Jako hrdličky dve *lásku* kojte k sebe,
nádej svoju kladúc voždy v dobré nebe.

Tvorca večný rozviň *mieru skvelú duhu*
na manželstva vášho šťastnom nebekruhu!

Nech vás neopúšťa nikdy *láska*, *viera*,
nad vami nech *seraf* peruť rozprestiera!

Len i na mňa, moji priatelia vy drahí,
zpomnite si zavše, keď budete blahí! —

Svatobní žartík

ku pocte Gábriša Polony-ho a Johanky Capko
r. 1862 v Kláštore pod Zniovom sosobášených.

Polelu náš, Polelu,
dals nám svatbu veselú:
brat tvoj i mať s nami dlejú,
radosť, rozkoš do nás lejú.

Nože, mládci, device,
choc niet v Turci vinice,
píte vínko a nie vodu,
ešte v sudoch neni spodu.

Potom v skok a do spevu,
k sladkých citov výlevu!
pýtate sa, hádam, prečo?
čujte, ja vám poviem nečo:

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Dnes dve biele ružičky
s voňavými hrebíčky
vzácných otcov, dobrých matok
vošly v *Zniove* v svätý sňatok.

Boh to chtel mať zaiste,
jako rosu na liste:
bo len ondy Milek z kuše
ranil tyto drahé duše.

Krv z tej rany vyvrelá
na zem plynúť nechtela,
radšej stiekla v tyto sklienky,
aspoň podľa mojej mienky:

k presvedčeniu mládeže,
že je kostol bez veže
život juna bez milice,
život muža bez mužice,

že je večnosť bez neba
a dom i dvor bez chleba,
len nech neni chorý, suchý,
a tá žena nemaj muchy.

Či snad, devy, poviete,
muža že vy nechcete? —
ó jak všetky s krikom na to:
„*každý chlap je čtre zlato!*“

Na tu chválu priskorú
já však volám v odporu:
„*neleť slepo*, písma učia,
diovča, junu do naručia!“

Preto, chlapci, diovčence,
pleťte kvieťa na vence,
Polelu jich obetujte,
bohočesť mu pripravujte!

Panno krásna, nesmelá,
jestli chceš mať manžela,
k Polelu len zpínaj ruky,
nemohúc zniesť lásky muky.

A ty šuhaj tulipán,
bar by si bol jaký pán,
k manželskému spievaj bohu;
ten už slúčil dušu mnohú.

No vy mladé vdovičky,
buďte klzké ryb čky,
závoj čierny verne noste,
Polela též za vás proste.

Len vy vdovci chudáci,
radnej buďte vojáci,
než dákeho vzať si draka,
chytiť kapra, lebo raka.

Chcete-li však ženu mať,
na seba to jarmo vzať,
Polelu len svoje ohne
zasväťte, to ver ho pohne.

Bože dobrý ženitby!
i ja bych též modlitby
predniesol ti, však sa bojím,
pred tebou že neobstojím.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Ale čo ma po žene?
manželskom čo po vene?
Len ty žeň tých šefraníkov,
sličných, bystrých šuhajíkov.

Priveď všetky, bože náš,
zniovské dcery na sobáš:
prines každej prsten zlatý,
svatobné aj drahé šaty.

No i tento párečok,
krotkých lidských ovečok
žehnaj s neba, daj jim detí
zlata, striebra jako smetí,

a nám vína do syta:
nech pri zvuku varyta
druhovi druh pohár dáva
a volá jim hlučné „Sláva!"

Pieseň svatobná

ku pocte slečny **Augustiny Zeisel-Szigethy**, *prednesená v deň jej sňatku 23. nov. 1868.*

Čo to za ružička nad Nitrou tam kvitne? —
sotvá slnka jasný nad ňou lúč sa hmitne,
z ňader svojich vôkol čarovnú slasť leje,
v lístočku jej každom celý raj sa skvěje.

Pod tým Vyšehradom ký to slávik spieva,
že i do skál jeho cit a život vlieva?
z hrudi mu len najviac pieseň plyne svätá;
útly píšťok jeho z číreho je zlata.

Ale čo tá ruža hlávku k zemi kloní?
prečo z očeк mútnych perly slzí roní?
Oj! tu urval šuhaj, tonúc v lásky plese,
a včul do neznámych ta ju krajov nese.

A ten slávik luzný čo viac nešveholí?
zda mu tielko choré, či ho srdce bolí?
On len neboriatko preto zostal nemý,
že mu nutno leteť do cudzej preč zemi.

Rozvesel' sa ruža, ukoj srdca muky,
nekviel' nežalosti, vtáčku sladkozvuký,
nech ti píščok dumný veselo zas hude,
ver i v českej vlasti blaze tebe bude.

Anjel lásky, hľaďže, to tvoj verný vôdca,
požehnanie božské, matičky i otca
ó — z tej chladnej jamy bude s tebou všade,
len svoj spravuj život viery na základe.

Augustino! už ťa české slnko víta,
na tu ružu z Tater dychtive sa pýta;
šťastná na šľachetnej choťa svojho hrudi
najdeš nad Vltavou umných, dobrých ľudí.

Kvitni, ruža, voždy! sláviku, pej milý!
Boh ti udeľ život dlhý prespanilý!
Na svoje si často spomeň rodné kraje,
spomeň na každého, kto ti prial a praje!

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

K poctě

profesora filosofie v Brně **J. Jódla.**

1842.

Všudy ticho — sladkým snem se kojí
člověčenstvo! — ají! — bratří tíše!
svatý pokoj s nadhvězdné říše
jeho strasti, kruté rány hojí:
luna jen bdí, oblohou se nese,
slavíků zvuk slouchá v háji, lese.

Slouchej luno i to naše pění
k poctě vůdce naší mladosti;
v srdcích našich vděčnosť s radostí
dnes, hle! splývá k jeho oslavení:
věz to, nebe, věz to, širý světe,
že mu láska v hrudích našich kvete!

K privítaniu

J. Exc. biskupa baňsko-bystrického **Štefana Moysesa** *v Kláštore pod Znievom.*

1858.

Jako to dnes krásne
nad tým Znievom svitá! —
Jako sa to zornie
svetlo nad ním kmitá!

Nad Znievom tak ešte
nikdá nesvitalo,
tak sa zornie svetlo
nad ním nekmitalo.

Budeže to dníčok!
teší sa mu všetko,
i to vtáča v háji,
i to polnie kvietko.

Ale kde sú hviezdy?
dennica kde skvelá?
Či snad jejich žiara
navždy odhorela?

Čo by odhorela;
ony vyšly vítať
slnko rannie, jako
započalo svitať.

Slnko išly vítať
vzchodnom na nebesku,
v jeho utonuly
mori svetla, blesku.

Oj! len vzneste oči
K Svätému tám Kríži,
jako sa to slnko
zdvíha a k nám blíži! —

Blíži sa k nám blíži,
ba už ho tu máme;
veď mi jeho svetlo
dávno dobre známe.

Vítaj, Slnko, u nás,
pozri vôkol seba!
to sú všetko hviezdy
slovenského neba.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Besnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Ony Ti, hľa, k pocte
v radosti a plesu
chlebík, sol a srdcia
plné lásky, nesú.

Lúčov Tvojich nechcú
hnusní netopieri,
tým je najmilejší
nočný oblak šerý.

Ale my sme šťasní
v krásnom jejich jasu;
zvestovia sú ony
blaššieho nám času.

Knieža svetel, svieť nám
ohnivými pruhy,
ožiar nimi naše
hory, doly, luhy!

Též i naše zohrej,
zmäkči tvrdé skaly,
aby sa už jednúc
na pokanie daly.

Knieža svetel, svieť nám
nikdá nezhasínaj;
zo sna k žitiu buď nás,
k činom napomínaj!

Knieža svetel jasné,
zostaň navždy s nami,
aby nebolo viac
noci nad Tatrámi! —

Pamiatka narodzenin

Jeho Osvietenosti najdostojnejšieho pána biskupa baňsko-bystrického **Stefana Moysesa**, *slávená vo Svätom Kríži nad Hronom dňa 23. miesto 24. rujna 1862.*

Mesiac svoje čarokrásne blesky
na dolinu zplna vylieva;
uspávajúc sladko mestá, viesky,
z lesnatých hôr vetrík zavieva.

V úbočí tam spevec bolný stojí,
o peň starý lokťom oprený,
s čelom v ruke trudnú mysel kojí,
k zemi utkviac zrak svoj zkalený.

Vedľa neho na konáru suchom
visí lútna jeho milená,
naraz zpraští, sletí strašným ruchom;
spevec ztŕpne, — potom zastená:

Rodu môjho kde ste časy zlaté
rodu môjho z božstva pošlého? —
kde koruna, žezlo, skvosty svätéʔ —
kde lesk zbroja vojska slavného?

Nedobytné kde ste hrady, tvrdze?
bohatierske kde jích zábavy?
kde česť vôdcov bez štrbiny, hrdze?
svetodejné kde jích postavy?

Kde ste naše širé zeme, vlasti?
statky kde a drahé poklady?
kde spojenci v neresťach a šťastí?
národné kde panstvo bez vady?

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Mestá kde sú kvetúce a slavné?
naše Rímy, naše Athény?
za národ kde horlenie jích hlavné?
kde je ráz jích pevný, vznešený?

Kde ste sväté otcov našich hory,
Athosy vy, staré Arkóny?
Olympy kde so svätými bory?
sväté kde ste naše Siony?

Naša dávna kde je bohoslužba,
v ktorej našla rady, pomoci
každá predkov našich snaha, túžba?
kde ste naši kňazia, proroci?

Kde je rod náš? — kde sú jeho práva?
jeho vedy? — jeho zákony?
svoboda kde jeho, veľkosť, sláva?
kde bez čiernej pravda úhony?

Zo všetkeho nič nám neostalo:
prišli vrahi, rod náš zmárnili;
pánstvo jeho aby zkázu vzalo,
zeme naše krvou zbrotili.

Trôn sa sboril, koruny blesk zhasnul,
žezlo leží v prachu zlámané,
nad tou zhúbou s nebesy svet žasnul,
voj náš už viac k pomste nestane.

Z Vyšehradov pusté sboreniská,
z Velehradov len tieň chováme,
z hrobov hrdin svetielko mdlé blýska,
tých mi sotvá dľa mien poznáme.

Mestá naše potkal osud Troje,
aneb cudzý duch v ních peleší;
čo sa krv tam, snujúc pikle, boje,
proti vlastnej krvi nahreší!

Zeme naše uchvátil vrah krutý,
zlato vzal nám, nechal žebrotu;
šľachta, hrad náš nekdy nepohnutý,
zradila nás pre zlú cudzotu.

Hory sväté v tmavých mrakoch čnejú,
obrácené v naše Golgoty;
v boroch svätých mrzkosti sa dejú,
plné proti Bohu rúhoty.

V Beth Jehovah otcov našich hodných
cudzý jazyk Boha velebí;
nad zvrhlosťou kňazov jeho rodných
svätí naši plačú na nebi.

Vyhnanci sme na otcovskej zemi;
otčina nám tvrdá macocha:
chce, že bysme večne boli nemí,
v našom len sa blahu nekochá

Osvety chrám či nám nezamyká?
národnosť či našu pestuje?
nestvoril Boh národ bez jazyka,
prečo zákon boží zhladzuje?

Slováci sme, národ zbožný, pilný
a kosť z kostí veľkej Slávie;
kto nás zničí, či brat, či vrah silný,
i sám seba iste zabije.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 -S63.B3

Slováci sme, — vďak buď Bohu za to!
zem uhorská naša otčina,
krv jej patrí, život náš i zlato,
zradného niet u nás zlosyna.

Predsa čiernu od vekov už snáša
rod náš krivdu, s dušou krvavou
ruky zpína, vzýva mesiáša
s mečom nie, lež — smiernou zástavou.

Boh sa shliadnul, vyslyšal kviel žialny
ubiedenej tejto siroty,
aby zjasnil obličaj jej kalný:
kto zná obraz tejto istoty?

Ja ho vidím; predo trônom božím
v kňažskom rúchu kľačí sklonený:
„Slovákov ti osud do ruk vložím,“
die Boh k nemu, „syn môj zľúbený!“

V ľavej ruke drží berlu skvelú,
v pravej štít má mocný zo zlata;
na štíte je nápis s páskou bielou:
„Rovné právo — pravda presvätá“

Anjel Páne na hlavu mu klade
veniec slávy svetla z jasného,
potom zvolá, až sa ozve všade:
„Moyses — spása ľudu svojeho!“

Tys' to, dobrý otče náš a pane,
slovenský Ty velký biskupe!
dnes nám žitie Tvoje s neba dané
v tichej viesky skrovnom ústupe.

Večne bude Slovák blahoslaviť
zvolenú tú, čo Ťa zrodila,
u hrobu jej vďaky slzou javiť,
že Ťa láskou k rodu kojila.

Vrahovia keď naši panovití
meče všetky na nás dobyli,
aby, právom dejepisným krytí,
smrtelnú nám ranu vrazili:

Ty si cítil, hlasný velekňazu,
všetky trpké s nami bol'asti;
hlboko pak hnutý vstal si zrazu,
abys' l'ud svoj vyrval z prepasti.

V čele Tater synov najhodnejších
k trônu spel si kráľa jasného
s dary srdcí jemu najvernejších,
s požehnaním Boha vel'kého.

Panovník sa zachvel v srdci svojom,
slyšiac naše hore, náreky:
„Dietky!“ zvolal s bolným nepokojom,
„chcem vás zbaviť krívd tých naveky!“

Peklá Tvojho zhrozily sa kroku;
Teba nech na jed svoj metajú,
Boha, kráľa máš po svojom boku,
tí nám škodiť, padnúť nedajú.

Otče, vôdca, perlo naša drahá!
slyš, čo Ti dnes národ otviera:
že Ťa l'úbi viac než svety blaha,
že za Teba žije, umiera,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnické spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Meno Tvoje v nebi oslávené,
vryté v zlaté desky národa,
že i od nás vďačne bude ctené,
pokial nás červ zkázy nezhlodá.

Slovákov slyš svorné, vrúcne hlasy:
„Biskup Moyses ať nám k blahosti
žije večné, nekonečné časy,
žije v sláve, zdraví, radosti!!!“

Baseň k 67. dňu narodzenia

Jeho Excellencie najosvietenejšího, najdôstojnejšieho Pána **Štefana Moysesa**, *Jeho c. k. ap. Veličenstva tajného rádca, biskupa bańsko-bystrického, „Matice slovenskej“ viechlasného predsedy atd. atd.*

1864.

Aj! čo vaše mútite tak vody,
striebropenné, čisté, bystré rieky,
na jichž brehoch tichých, čarokrásnych
pradedovia naši veleslavní
prvé svoje šiatory rozbili,
vysoké keď prekročili Tatry,
pod nimi vlasť novú hľadajúce? —
aj! čo vaše mútite tak vody? —

Aj! čo vaše mútite tak vody,
striebropenné, čisté, bystré rieky,
z ktorých naši pijali otcovia,
plameňom keď útroby jim žhaly
a pot vrelý zalieval jich oči
na roli, buď na bojisku krutom,

z ktorých naši píjali otcovia
činoplodnú silu a udatnosť?
aj! čo vaše mútite tak vody,
rieky sväté Vahu, Nitro, Hrone?! —
Zda vás divé rozbúrily víchry?
či snáď prudké z vrchov vašich leje
do vln vašich žltú hlinu splákly?
alebo sa kypré vaše brehy,
závidiac vám prúdov krištálových,
odorvaly od základov svojich
a zrútily do hlbočin vašich?
a či z bradel, skalisk nebetyčných
urvy zrutné hleny vám zbúrily
a zkalily jasné toky vaše?
Ani vichry, ani leje prudké,
ani zrutné urvy brehov, skalisk
nezkalily prúdy naše jaré;
iná bol'asť útroby nám zrýva.
Preslavný kňaz valných našich zemí
zajšol k otcom, ostavil troch synov;
na smrtel'nom vzbudzoval jich loži
ku svornosti, ku bratskej jednote:
„Tri, on reče, pruty v jednom sväzku
niktorý z vás zlomiť nenie s toho,
každy osvé prut sa l'ahko zlomí:
král'ovstvo vám zanechávam vel'ké,
nielen vel'ké, no i velemocné,
mocné silou, svobodou, zákony;
koruny žiar nech na všetkých padá;
žezlom ale najstarší len vládni,
jemu druhí podrobte sa volne;
jedna mysel, jedno buďte srdce;

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

v jednote len leží moc a sila;
v rozporu však neduh, smrť a zkáza;
láska, svornosť, prísna v spolku kázeň
ochráni vás pred cudzinca jarmom;
neshoda a roztrojenie vlády
pochová vám kráľovstvo, svobodu.“
Ale múdre, pravdovestné slová
viehlasného otca panovníka
z mysli dietok skoro vymizely:
žiadosť vrahov po dedictve jejich
vznietila v ních plameň žiarlivosti,
rozvadila bratov kňazovičov
o ťažké to žezlo vlasti velkej;
sedeť každý na stole chcel zlatom:
z toho bratské rozplanuly boje
a krv rodná zprznila zem našu;
hnev sa boží vzbúril nad tým hriechom;
anjel strážca národa a vlasti
odvrátil tvár od ních s veľkým žialom;
na spor bratský přišla pomsta z neba.
Divý pohan vtrhol do krajiny
sjednotený s peklom k zkáze našej,
uzavřevší v tajomnici diablov
zradné dvojstvo, spolok neprávosti
k vyvráteniu stola kňazov našich,
k podmaneniu národa našeho;
divý pohan vtrhol do krajiny
a meč, oheň, jarmo priniesol nám.
Zarmúti sa, zalká kňaz náš dobrý
nad tou zvadou so svojimi braty,
nad osudom tým, z nej vzniklým;
rozkvieli sa plačom holubiným:

ide na hrob požalovať otcu,
pomodliť sa, nabyť srdca, sily;
potom vzkočí jako bystrý jeleň,
vodcom káže sbierať silné pole,
silné pole po celom vladárstve,
tábor stavíť na rovine širej,
na rovine pod vysokým hradom,
kde sa silná rieka, vlní, valí.
Letí chrabrá letí junač naša
z úvalov a dolín hustolesých
na koníkoch rúčich jako vietor,
ohnivých sťa žiarne blesky hromu;
letia naši orli, sokolíci,
verné srdce nesú kňazu svojmu,
krutosť a meč vrahu násilníku,
letia brániť kňaza, vlasť a národ.
Priletevší na rovinu širú
obkľúčili jako hviezdy slnko
chrabrí juni svojho panovníka:
meče sa jim v slnku ligotajú;
zbroj sa na nich svieti jako zlato;
v sebe nesú bitvu, udatenstvo;
koňstvo jejich dupá nedočkave,
fŕka, fučí, rechce a sa spína,
žiadostivé boja krvavého.
Bolo-že to krásne podívanie!
zemänstva kvet, národa kvet bujný
bratsky sa tu slúčil v jednu silu
k spáse vlasti, k spoločnému blahu! —
Ale beda! hajno vtákov dravých
nad táborom naším poletuje
sťa mrak čierny, kedy ľadom hrozí

PG 5438 .S83 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S83. B3

posúť a zbiť úrody niv tučných;
predzvestie to konca nešťastného! —
predzvestie to zkázy našich vojov! —
Zástavu kňaz chopí mocnou rukou
s dvojným krížom na trojitom vrchu;
na tátoša vzkočí ohnivého;
z pošvy zlatej vytasí meč sečný:
„Hore, deti, zemstva svobodného!
hore! vzmužte chrabrosť bujných srdiec —
za mnou, za mnou chrabro na pohanov,!
na pohanov, zemí našich vrahov!“
Už sa skvelo slnko na východe:
tu sa schytia naši jako vtáci
za kňazom a vôdcom veledrahým;
v radoch pevných uderia na vraha;
pohania sa v jednu silu srazia,
zarvú škrekom jako ľúte šelmy,
až sa strase celé podnebesie;
príval šípov pustia na náš zástup
a v boj vražný tečú jako besy.
Stojí bitka strašná přeukrutná:
naši kol'ú, sečú v ľavo, v pravo;
sila jejich zbúrila by nebe;
hluk a lomoz duní po doline;
v krvi ľudskej už sa brodia kone;
i sám kňaz náš v davu nepriateľskom
mečom britkým prebíja si cestu;
vrahov sráža obylné jak snopy:
úpejú už, zúfajú už vrahi;
ustupovať počínajú našim;
srdce týmto od radosti skáče:
„Hore, bratia, hore!“ kňaz náš volá,

budí v svojich srdce, v srdci silu;
na strieborný uderí štít mečom,
zástavou výš nad hlavou zatočí,
na kríž dvojný na nej pokazuje.
Ale marné všetko radovanie,
marná krutosť, marné udatenstvo:
na zástave kňaza vojevody
kríž sa neskvie v ranních lúčoch slnka,
než hmly šedej oblakom zastrený
pred zrakoma k nemu zierajúcich,
veštbou je jim pádu, zahynutia. —
„Hore, bratia, hore!“ kňaz náš volá;
tu však naraz z prosred vojov svojich
vyrazí von jako oheň z mrakov
pohan ľúty, vôdca podľa stroja
a sťa jarý túr sa divo žene
na našeho kňaza na chrabrého.
Vyskočí aj tento zo zástupu:
„Aj! ty vrahu, aj! ty neznabohu!
krv chceš našu piť i naše znoje?“
mečom máchne na pohana zlého:
boj sa strhne prudký a seč krutá;
rana ranu stíha jazlivejšia;
sila sile ustupovať bráni:
vojská obe stoja, hľadia, žasnú;
nebom čierným križujú sa blesky;
ku kňazovi víťazstvo sa kloní;
plesať počnú naše širé sbory.
Zafičí v tom jedovatá strela
z pohanského sredu, z kuše zradnej,
ha! — a vrazí v srdce ušľachtilé
v srdce kňaza nášho preslavného.

PG 5438 .S63 .B3
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

Kňaz sa mrtvý dolu z koňa zrúti;
zástava sa pod ním v krvi váľa;
lútosťou kôň verný nad ním zričí.
Beda vlasti! beda i jej synom!
s kňazom zmizla dobrá hviezda naša!
s ním v hrob klesla vlasť i sláva naša!!! —
Voje naše zhrozily sa toho;
zachvela sa hruď jim pod oružím;
nad pádom žial kňaza míleného
zúfalý krik vyrazí jim z ňader;
pomstvou hnaní búria proti vrahom
bez umu a bez velenia vôdca.
Tu vrah jako prudké krupobitie
na náš zástup vyrazí s krutosťou;
pozdvihne sa od prachu hmla hustá:
junač naša bije sa sťa levi;
láska verná k národu a kňazu
leje silu do pazuch jej mocných
a jej meče ostrí smrťonosné:
vzníde chrest i drnkot ostrých mečov;
vzníde sikot kalených striel strašný,
oštepov lom, rachot kopij bystrých;
je tu klanie, je tu porúbanie! —
je tu lkanie, je tu radovanie! —
potokom krv ľudská sa tu valí;
mŕch tu leží jako v lese dreva:
jeden tu má hlavu rozštiepanú,
druhý ruky obe odrúbané;
ten sa rúti z koňa cez druhého,
ten zas ľúto vrahov svojich mláti;
junač naša sráža jako hvostie
jako hvostie hlavy neznabohom. —

Ale Pán Boh usúdil nám zkázu!
Vojsko naše porazili vrahi;
spásu hľadá, čo zostalo živé,
v úteku a horách prehlbokých,
v jaskyniach a skalách nedostupných.
Jako ostríž s rozpiatyma kriedly
za splašeným vtáctvom letí:
tak sa ženú vrahi za našimi;
všecko vraždia, všetko plenia, hubia,
kým noc temná svet ten neposula.
Beda vlasti, beda i jej synom!! —
Prišla na zem prišla temnosť nočná;
ale tmavou mrákotou Boh prikryl
prikryl i náš národ veľký, slavný!!
Velmocný náš Jerusalem padol! —
Berla od nás odňatá na veky! —
Královstvo i statky naše drahé
vydané v moc boly cudzozemcom! —
Pohan sa stal násilníkom kríža! —
Pohan sa stal krutým pánom našim! —
Ocitnul sa národ v Babilone!!! — —
Priatelia nás všetci opustili;
nikto nechcel tŕnovej koruny
sňať nám z hlavy ťažko ubodanej.
Nad nami už tisíc rokov prešlo;
tá noc naša ešte nezmizela;
slnko blaha nevzišlo nám ešte:
Jerusalem už zariastol trávou,
nenie po ňom viac už ani stopy,
ale naše rany nezariastly;
harfy naše visia na vŕbinách;
národ kvíli nad úpadom svojím:

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

a ty slzy tečú do vín našich,
a ty slzy kalia naše vody.

Nemúťte už bystré vlny vaše,
rieky svätě Váhu, Nitro, Hrone!
vyjasnite žalostný váš hrkot;
upokojte vlny pobúrené!
nevyhladí Hospodin zástupov
nevyhladí národ vyvolený:
vyvedie nás z väzeb Babylona.
Nového nám vzbudil Pán Boh Cyra
na brehu tam Dunaja širého:
od tej rieky vyšla zkáza naša,
od nej vyjde též i vykupenie:
tam on sedí na prejasnom stole;
orli jeho strežú všetky vlasti,
strežú i náš národ opustený:
už nám kruší okovy železné;
svobodu nám zlatú navracuje;
perom pravdy píše rovné právo;
stavať káže nový Jerusalem
z kameňov to živých verných duší,
nový Sion, nový stánok boží
na základoch srdcí, pravdou vzňatých,
k zvelebeniu národa našeho.
Praotcov duch, ej! už vstáva z hrobu;
kosti naše všade rozmetané
už sa v mocné spojujú zas telo;
tisíce sa shromažďuje duší,
z mrtvých vstalých k novému životu:
každá nesie svoju obeť zlatú,
ducha svojho, svoju silu činnú.

Zorobabel, knieža veľký cirkve,
najvernejší tajný radca Cyra,
s krížom v čele sbor ten valný vedie,
s krížom v čele, znakom utrpenia,
než i znakom víťazstva nášeho:
zástup vedie jeden ku stavaniu,
druhý k boju proti vrahom krutým,
proti zradcom proti Manassesom.
Vďaky Tebe, slavný Zorobabel,
radca tajný Cyra Velikého,
biskupe náš zbožný, spáso naša,
staviteľu Matice Ty našej,
staviteľu prvý, velemúdry, —
Moysesu, Ty pýcho, sláva naša!!!
Čo si mohol viac učiniť pre nás?!
Ani sila, ani kopy zlata,
ani zemstvá, ani svety celé
neučinia národ veľkým, slavným,
ale viera, mravnosť a ráz pevný,
ale pravá vzdelanosť, osveta:
blesky tejto rozlievať sa budú
z chrámu toho umek svetoplodných
poplynie nám zo srdca „Matičky"
poplynie nám balšam, olej slastný
útechy a blaženej nauky;
z chrámu toho vyjde hviezda jasná;
rozžiari sa nad národom naším;
ukáže mu cestu k vencom slávy;
povedie nás k jasľam našej spásy!!!

PG 5438 .S63 .B3
Básnické spisy /
C.1
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Hospodine, všetkých kráľov kráľu!
Zachovaj nám Cyra Velikého
hrdinského císara a kráľa,
ostríhaj ho na prejasnom tróne;
žezlu jeho udel moci, slávy; —
orlov jeho k víťazství veď stále; —
žehnaj i dom jeho velkoslavný;
dlhé šťastné daj mu panovanie! —
Všemohúci večný svätý Bože!
Udeľ milosť zo svätyne svojej
i našemu Zorobabelovi:
od všelikej chráň ho od pohromy;
žehnaj jeho dielo apoštolské;
anjela mu strážca zošli z neba;
buď mu berlou vo starobe jeho;
korunou ho slávy ozdob:
vek mu predĺž k spáse bratov jeho!

Velikému Cyru, kráľu sláva!!!
Věčná sláva Zorobabelovi!!!

Ku slavnosti abrahamskej

dôstojného dekana a farára **Stefana Závodníka.**

1863.

Stojí pútnik na temenu hory,
na temenu hory na rozhraní;
za ním údol čarokrásný leží,
pod ním širé more prestiera sa;
slnko zlaté na lože sa klade,
ktoré krásne Hesperidky

ustlaly mu
vo hlbinách okeanu;
večerní mu vetrík veje
veje pieseň udriemavú.
Pútnik stojí, vôkol neho
tíša svätá rozkladá sa;
snáď i v duši jeho
sladký mír sa uhostil.
Pútnik stojí, hľadí na vše strany,
kľudnou mysľou stíha sveta dráhy.
obozrev pak, kade sem sa dostal,
zastonal tu v duši prehlboko.
Ej čo stonáš, ty pútniku?
jaká bolesť sviera srdce tvoje?
jaká sa ti v útroby strasť vkradla,
v útroby len pred chvíľou tak blahé?
na celom tak čo sa chveješ tele?
prečo blednú tvoje tváre?
prečo plachým okom na všetko sa dívaš?
či ti úzko na tom vrchu?
či sa bojíš noci pred zástihom,
preto že už po dolinách,
parou tenkou zastrených,
zvon večerný rozlíha sa?
Pútniku môj,
nestonaj, neboj sa,
bár už slnko sadlo
za zelené hory!
večernia ti ešte hviezda svieti,
hviezda sladkých nádejí:
iď, nasbieraj horských kvietkov
po tých vôkol po skalinách,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Baanicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

po tých vôkol po lučinách,
svij ich čerstvý na veniec,
ovenči ním slychy svoje
a leť bystro jako vtáča
nazpät dolu do doliny
k otcovi a mati
i k rodine drahej! —
Nemám otca ani matky,
na hroboch jích roste drobná jatelinka;
do doliny vrátiť též už nemôžem sa;
zarostly tu stráne nevýrubným
nevýrubným trním, hložím;
cesty drievnej stopy zmizly,
novej raziť nemožno;
inde mi je cesta vyznačená;
po úbočí z tam tej strany hory
musím sa brať bez zábavy,
musím sa brať z toho vrchu
hen tam, na to širočizné more,
kde ty vlny vztekle bijú
a ty l'úte búre vijú,
a vyvrátiť svet ten hrozia!
hoj! už sa tam čln môj húpa,
na nový pút on ma čaká;
ó! ty člnu, slabý člnu!
zda i so mnou neutoneš?
zda-li dlhá bude ešte cesta moja?
do jakých ma poneseš ty krajov?
kde balvany nerozborných skalisk
jako nočné obludy čnia k nebu?
či kde večné jaro krásnou vôňou dýcha?

* * *

Kto by asi tušil, čí to obraz verný,
ktorý tu môj líčil štetec nenádherný! —
Zdrav buď, Štefane náš! Tys to na tej hore,
Ty sa to dnes chystáš na to divé more;
na Teba to čln ten pri brehu tam čaká,
Tvoja sa to duša tých vĺn morských ľaká. —
Ona že sa ľaká?! — nebolo by divu,
veď už pretrpela mnohú ranu tklivú;
a ty Tvoje sivé čože značia vlasy?
povedz, čože vestia Tvojho čela riasy?
sú to pol stoletia stopy přežitého;
sú to stopy veku Tebe neprajného;
sú to znaky strastí, útrap, krívd a znojov,
sú to šlaky veľkých obetí a bojov.
A mnieš, polovica druhá Tvojho žitia
že snáď bez všetkého bude vlnobitia?
Vydobyť-li máme rúno práva zlaté,
musia driev byť všetky hlavy sane statė;
chcemeli mať sväté pravdy talismany,
musíme tu zvrátiť všetky pekel stany;
a keď naísť máme mudrcký náš kameň,
nesmie odstrašiť nás všetkých vyheň plameň.
V tom i Teba čaká úkol trudu plný,
i na Tvoj čln strežú rozľúcené vlny;
ale za poklady národnieho blaha
nikomu byť nesmie žiadna obeť drahá:
za spasenie sveta tiekla též krv čistá
na kríži z rán ľútych Pána Jesu Christa.
Neľakaj sa teda, maj dôveru k sebe,
zkusíš že i dobré pomôže ti nebe!
veslom buď Ti pravda, kotvou pevná viera,
láska buď Tvoj kompas, múdrosť plavby miera

PG 5438 .S63 .B3
Basnicke spisy /
C.1
Stanford University Libraries
PG
5438
-S63.B3

Ne'lakaj sa, Brate, staň si na čln smelo,
bár by Ťa aj more pohltiť hned chtelo!
a len pluj vždy ďalej k brehom Eldoráda,
ktorého už Slovák tisíc rokov stráda;
pluj kým noc Ťa žitia Tvojho nezachytí,
pluj a bojuj mužne v blesku, hromobití;
odbíjaj už, brate, ta na širé more;
šťastie zvestuje Ti rannie zlaté zore:
národ Tvoj Ti k tomu požehnanie dáva,
božiu pomoc želá, hlučné volá „Sláva!"

Ples

venovaný slavnej pocte osvieteného a najdôstojnejšieho pána **Sigmunda Szuppana** *z Božej a apoštolskej milosti biskupa bańsko-bystrického atd., keď mal vystúpiť na prestol biskupstva bańsko-bystrického r. 1870.*

„Vesel' sa hora Sion!"
Žalm XLVII., 12.

Máme biskupa pevnej viery, múdreho, bez úhony, dobrotivého, prívetivého, bedlivého, opatrného, mierneho, spravodlivého, ozdobeného všetkými čnostmi.
List 1. sv. Petra III., 2. 3.
List sv. Pavla k Titovi I., 7. 8. 9.

„Požehnaj tebe Hospodin zo Siona a spatruj dobré veci Jerusalema po všetky dni života svojeho!"
Žalm (XXVII). 5.

Nekviel' už, Sion, na brehoch pohronských;
ztíš žalosť, prestaň slzy liať horúce
nad hrobom chladným, prachy žehnanými
biskupa svojho!

Pravda zastihnul ťa osud preľúty;
utrpels' ťažkú ranu, ztrátu hroznú;
nádejí sladkých sluno s ním ti zhaslo:
nastala temnosť.

No ty slož čierny s čela svojho závoj,
skoro v kráľovský šat odej sa skvostný,
a v svätých pesniach všehomíra Pánu
slávu vynášaj! —

Tvoj preniknul hlas nebesá ponosný;
Boh ti ukrutné zahojí boľasti;
On ti prestrastnej sirote vzbudí zas
biskupa, otca.

Z Vojtechov sídla, v svete sláveného,
tam kde Hron bystrý s Dunajom sa ľúba,
arcipastier tvoj, hľa, nový sa blíži,
slasť ti nesúci! —

V chrám tvoj, ó Sion! ano už i vchádza;
už stojí s berlou stole na prejasnom;
už dvihá zbožnú pravicu, klačiace
stádce by žehnal.

Stroj sa v nádherný, velikých dedičko
pokladov baňských, v zlatohlav a kvieťa;
deň oslav dnešný, dcero vlasti krásna
Bystrica šťastná!

Kráslený zlatným jako tiež sa vencom
od studom cudným zory zardenej, vidz,
chýr blahý hlásac svetu, švárny Urpín
i Kopa vzpína!

Hoi! ty, čos' z božskej k pluhu dal sa vôle,
klas snahou hojný zo zemí dobývaš,
pôdu dnes brázdiť, synu stále verný
prírody, prestaň!

V ňútrobách zemských čo kutáš starostne
a drahý kov z nich vyvodíš na slnko,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

dol opusti svoj, kladivo preč odlož,
idz a vesel sa!

Vstaň, v svojich dielnach čo rukou pracovnou
chlieb hl'adáš krušný, rozumom či svetlým
cestu otváraš k vzdelanosti, sláve
otčine sladkej!

I vy v presladkej košatého lípä
tôni žertvujte obetí abelských
rozmilý zápach, vďaku žalmy hojné
pejte Jehovu!

I vy, jimž slastný blaženej mladosti
krásne v pastierskom stave vek uplýva,
v Karpatoch zrutných travinách po vonných
stáda pasúcim. —

Vstaňte od trudných ducha, tiel-že námah
a svätý sabbat milo všetci slávte
z úcty uprimnej, spanilej-že lásky
k biskupu svojmu!

Ľud slovenský, vstaň! pojený blahosťou
city bys' nežné vyjavil preslavne
dnes cti velkého kňaza vôdca svojho,
Víla ťa vzýva —

Víla vel'vábna, v spevavých čo hájoch
Tatry rozkošnej l'ubuje prebývať,
a zo zádumnej splašuje Slováka
mrákavy mysli! —

No slyš už, verný sverenou Ti berlou
jenžto l'ud svoj dnes spravovať počínaš,
venčený cťou tou Ducha od svätého,
biskupe slavný!

No šlyš už vrúcnosť, s jakovou sa, ajhľa!
srdce všetkých nás k Tebe, otcu svojmu,
od krupinských vôd, Hronu tiež ozýva,
Turca i Nitry!

„Daj Ti vek veľký s neba láska božská!
„Tvoj život dobrý genius sprovádzaj!
„Rozptyluj smut Tvoj, potešuj-že večný
Vesny Ťa úsmev!“

„Svojim ovčičkam preblahý podávaj
„s pastvinou spasnou pramenov životných
„nektar a siaťa Tvoje bujne zraste
v klas nebeplodný!“

„Buď milostným nám županom duchovním!
„Veď a spravuj nás Tvoja láska, múdrosť!
„My s Tebou, kam nás povedeš, i k smrti
pôjdeme voždy.“

„Pod Tvojou berlou všakové sa jarmo
„nám zmení v sladké bremä na pozemsku,
„pred vrahom zlým nám bude čnosť i žitie
v bezpeči stálej.“

„Len zdravý buď nám, smrti dech Ťa netkn
„Vlasti Tys' poklad, ceny perla veľkej
„Cirkve si božskej, Tys' i stádca svojho
pýcha a sláva!“

„Šťastně žij v Tatrách s nami! luď sme dob
„Vidz, celý národ k Tebe jak sa túli!
„O priviň ho tiež; bude v ňom Ti vďak i
oslava večná!!!“ —

PG 5438 .S63 .B3
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

Z poučné básně

Poselství kněze katolického.

Několik slov na památku novovysvěceným synům svaté řím sko-katolické církve ve jméně redakce „Cyrilla a Methoda.“

1856.

Jestliže zapomenu na tebe, Cirkvi římská! budiž v zapomenutí dána pravice má. Přilni jazyk můj k dásním mým, a nepohni se více, nebudu-li pamatovati na tebe, neučiním-li tebe nejvyšším předmětem všelikého veselí svého, všech radostí a chvalozpěvův svých až do posledního vzdechnutí života svého!

Fenelon.

K Ukřižovanému.

Lásko věčná! rozpal srdce moje
ohněm víry, lásky plamenem;
dej, ať tekou svaté z něho zdroje
zbožnosti a ctnoty pramenem;
dej, ať přilne k dřevu Tvého kříže
na věky má duše s vděčností,
ať mi možno ran i muk Tvých tíže
s Tebou zdíleť celou časností:
krví svou mne posvěť svého v sluhu,
jíž mne zbavils' zlého hříchův dluhu!

Lásko věčná! z hloubi ran Tvých svatých
ať se prýští život, spasení
mne i dušem bratří, hříchem spiatých,
kteréž svěříš mému vedení;
kleslé zvedni, slabým skýtej síly,
jak peň mocný mladé větvici;
pakli by nás zármutku tmy kryly,
útěchy vzbuď jasnou dennici:
Lásko, věčná, potáhni nás k sobě;
veď pod kříž svůj kmeta, muže, robě! —

I. Proroctví.

„Vám dáno jest znáti tajemství království n
ského.“ Mat. 15, 11. — „Jdouce učte všecky
rody!“ Jan 15, 15.

Bratři věncem kněžství nově ozdobení,
slyšte nebeského svaté Mistra rčení:
„Já jsem vás dnes zvolil, sloučil se svou chotí,
„jejíž duch a láska i zlosť pekla krotí.
„Jděte u vír světa s přeradostnou věstí;
„ať si vámi pravda drahu v duše klestí!
„Prorockým vás k tomu naplňuji duchem,
„kněze, krále svatým přiodívám rouchem.
„Mír a spásu neste v tomto trojím směru;
„buďte v národě svém poznání a věru!“
Bratři! to řeč Páně, to vám činiť káže,
na to vám dnes církev prsty, dlaně maže;
mocí s nebe danou k lidu vás posílá;
k trudům, utrpením buď vám vůle čilá.
Ohlašujte: že se slovo tělem stalo,

PG 5438 .S63 .B3 Básnické spisy / C.1
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

s božskou mezi námi slávou přebývalo;
pak že sám bez viny světové za hříchy
musel snášeť krutosť nevěry a pýchy;
na kříži že smrtí ukrotil hněv boží.
Běda! kdo nepravosť a zlé v světě množí!
pro toho Bůhčlověk neotevřel nebe,
ten do pekla vrhá i jiné i sebe.
Bláznovstvím ať světu nauka ta sluje!
Osvěta ať lichá proti ní se duje;
záporných hněv duchův, nevěra jež plodí,
ať se na ní bouří: předc jí neuškodí.
Co zmámilo ducha, strachem že nezbledl,
z hříšného když dřeva poznání zas jedl?
Co, že se dal svésti úlisnému hadu
proti vůli boží ke druhému pádu?
Drzosť chtivá jedno, druhé mysl hrdá,
třetí bylo bujnosť, čtvrté vůle tvrdá.
Zemský duch se novou jal osnovu tkáti,
chtěje v rouše božském před člověkem státi,
v rouše, jež před věky tělo jeho krylo,
nejprv nebe s zemí když v rozbroji bylo.
Druhdy kvetl svazek svaté víry s vědou,
jako vnada růže s tváří lunobledou;
ale krutá pýcha zloducha bez míry
zrušila tu jednosť i celý svět víry.
Velké ideje ty věčné boží říše
teraz hledají jen tajné v světě skrýše;
ubohé jak duše vyloučené z ráje
bloudí o samotě bez vlasti a kraje.
Úzkostný křik vždy víc světodějstvem zněje:
běda! propasť věčná před člověctvem zeje,
by zhltila všecky, jež zlý démon zvodí,

již za duchem času v bludném světle chodí;
morový dech její ducha, život moří,
z nebe a andělův peklo ďábly tvoří.
Vše, co k němu přilne, jed projímá jeho;
kdy to plémě zbude mamu smrtelného?

Hle! tak smutné drama od zbludilých duší
hrá se pode sluncem, víru, mravy ruší.
Strašný s krutou myslí nad sebou soud drže
čas ten u bezednosť sebe sama vrže.
Předc však Christus ještě není zapřen zcela,
ani pravda všecka posud nevymřela.
Moudrosť ať Vás vede, opatrni buďte,
duchy, umy, vůle po ovoci suďte!
Smokvoni na dobré, dobré smokvy zrají;
zlatá zřídla zase zlato vydávají.
V světodějstvě, ať se zákon boží hnusí [1]),
dílo boží, pravda ukázať se musí.
Co to slavných vědcův světa na oboru
osobitně, v školách i ve slavném sboru
od počátku časů všecky věky zřely!
Jakých vtipův, nauk z úst jich uslyšely!
Ale všaké tyto moudré jejich hlasy
důkaz jsou: že není kromě Christa spásy.
Ať se, jak chce, tváří lichá moudrosť světa;
ať se její věnčí řeč i každá věta:
ona předc jen v sobě zárod smrti nese;
z prachu pošlá zas jen na prach rozpadne se;
jako lampa bledne před slunkovou tváří:
tak osvěta boží světlo její maří.

[1]) *Hnusí* = potlačuje, ruší. Obyčejný to způsob mluv zvlášť mezi Moravany.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Nechte je, ať bají [1]) přemúdré to množství,
že ze zdroje vědy pili svoje božství.
Tak sám sebe druhdy klamal světla kníže,
a teď ve tmách pekla žhavou dlapu líže [2]).
I teď, ač se lžiduch valí u veltoku;
zápornost ať jeho roste z roka k roku;
ač vše rozlučuje, co spojeno v Bohu,
jeho drzá síla: ujistiť Vás mohu,
bárs by jeho klamem země za své vzala,
odrazí ho předce — římské církve skala!
K Římu se měj každý, k této spasné věži,
lidstvo, učitelé, králové i kněží! —
K Římu, kdo chce ujíť časů vlnobití!
Tam jen pravdy plamen nejjasněji svítí.
Říme, hrade víry i svobody zdravé!
Jen ty skytáš duši útočiště pravé.
Pýše odvážlivé však ku pádu stojíš,
bezbožnosti, pekla nikdy se nebojíš.
Tebe kdo obráží, sebe k smrti raní,
žádná moc z Tvých svatyň Christa neodstraní.
K Římu teda i vy upřite své zraky,
bratři mladí! když vás zastrou černé mraky,
černé mraky útrap, křivd, nevděku zlého;
to byl kdysi podíl i Mistra našeho.
K Římu! — Jeho hvězda ať vás v světě vodí;
ona vás z tmí bouřných jistě vysvobodí.
Pročež nebojte se! — Vizte, kněží boží,
kterak v Babyloně Pán Bůh zmatek množí,

[1]) *Baji, báti; bájim, bájeti* kromě jiného znamená též tolik co německé faseln, schwatzen. — [2]) *Dlapu líže.* Na Slovensku povídá se, že medvěd celú zimu leží a dlapu líže.

zmatek množí za trest mezi těmi duchy,
již um bez pokory majíce a skruchy
k hvězdám pnou se, až Bůh s nebes svého dó
rozmece je jako bouře list se stromu:
tak se i těm sděje, jež do bludné dáli
zloduch zvedl, aby věrně při něm stáli.
Nuže, kažte světu věčnou pravdu zjevně,
ať se zakoření v každém srdci pevně,
ať se jako zlato v skutcích lidských blyští,
ať se nám z ní mocně život věčný prýští.
Pokání! buď prvé vaše slovo zvěstné,
by se rozpomněli na své sliby křestné.
Hleďte, aby nikdo ve zločinské vině
nevstupoval zrádně boží do svatyně.
Pokání též znělo pouští na Jordáně,
to se ozývalo i ve vlasti Páně.
Kažte vždy jen Christa, světa věčné světlo,
v němž nám milosť vzešla, nebes blaho zkvetlo.
Nové přikázaní, od Pána nám dané,
u národův starých nikdy neslýchané,
hlaste dušem chladným v svaté horlivosti:
láska to jest, kořen i koruna ctnosti.
Ona nechť rozkládá v člověčstvu své sněti,
ať se nepřestává hřevnou září stkvěti!
Potom ať si víra říši svou zakládá,
nebeskou svou mocí srdce všech ovládá!
Kde se víra, láska vroucně objímají,
jen tam duše k nebi v Christu dospívají.
Ale sňatek lásky aby byl osožný,
není jen s jedinou, pravou věrou možný.
Marného kdo zdání, mdlé se drží měnky,
ten se, v moři tona, slabé chytá pěnky.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 -S63.B3

Tělesným jen zrakem nebesa kdo měří,
vlastním co zří okem, kdo jen tomu věří:
učení o kříži ten nechápe více,
poněvadž mu chybí pravé víry svíce.
Rozumu též blesky lomte toho šípy;
ukažte mu z písma, rouhavými vtipy
nebeské že nikdo nedobude říše,
ale jen kdo věří, činí, trpí tiše. —
Pročež ohlasujte hlasno, přísno všade,
tak jak vám je do úst svatá církev klade,
ta života slova, jež Bůh s kříže hlásal,
nad jeho když smrtí Žid i pohan jásal.
Úzkou veďte cestou, branou nebes těsnou
svěřené vám duše, hleďte, ať neklesnou!
Starou otcův víru v srdce zaštěpujte,
mrzký, kde se zmohl, koukol vyplenujte!
Nedbejte bolestí, rušte kouzla krásu;
jen v tom vyzdravení najde svět svou spásu.
Zvlášť pak mládež buď vám jako oko v hlavě;
tu nám pohlcují vlci času žravě.
Nejednu už ovci Christova ze stáda
zmařila na věky hrozná pekla vláda.
Pro Bůh, bratři, té se ujímejte vřelo;
braňte kdyby se zlé v ní ujati chtělo.
Víru do ní lejte, lásku k církvi, vlasti;
učte ji za krále život v oběť klásti!
Ať vše, co jest z Boha, zbožným okem vidí,
za svůj národ, jazyk nikdy se nestydí.
Nedopusťte, bratři, aby zkázu vzalo,
víry, lásky cestou co se s vámi bralo.
Svět vám pravda za to věnce z trní chystá,
ale v nebi čeká na vás sláva jistá.

„Ty jsi kněz na věky podle řá
Melchisedechova.“ Žalm 109, 4.
„Miraculum stupendum, magna
multa, immensa et infinita sacerdo
dignitas.“ S. Ephrem. — „Sacerd
assumitur in divinae Trinitatis s
jumentum.“ S. Hilarius.

Zrcadlo to jasné na křišťálném zdroji
znáte, jež tak sladce smädnou duši kojí;
víte, jaké nebe na pouti nás vítá,
hvězdiček když množství v nočné chvíli skytá;
takéž i o tom máte jasnou v srdci tuchu,
jaká mysl sídlí v každém nebes duchu:
takový byl člověk v zašlém světa ráji,
než se octnul pro hřích na propasti kraji.
Na blankytném nebi duše jeho blahé
milosti se slunko stkvělo veledrahé.
Na tváři se jeho obraz boží zračil,
trpký mu ji osud nikdy nezamračil.
Zpanilý tu souhlas vládnul u vesmíru,
všade pokoj, láska bez boje a víru.
Na zemi se nebe zcela uhostilo;
jako čistým duchům, člověku tak bylo.
Sladkého tu zazní plná jedu slova —
poznať, že je mluví ústa satanova:
„Nevěřte nic Bohu, jezte znání z dřeva;
„člověčství s vás spadne, s pšenice jak pleva;
„stanete se bohy tam na hvězdném trůně;
„věčně spočinete v blaženosti lůně.“

PG 5438 .S63 .B3
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

Člověk peklu věřil; zveden k zlému činu,
zvalil na celý svět těžkou hříchu vinu.
Zachvělo se nebe, lkaly moci jeho
nad člověka zkázou i stvořenstva všeho.
Světlo umu zbledlo, ve mhle viděl Boha:
v mysli vznikla z jedné božská bytnosť mnohá.
Šťastný ráj se změnil ve krajinu divou;
smrti zákon spoutal každou duši živou.
Pýchu, krutosť, úpor, semena ta zlosti
rozsíval teď ďábel, množil nepravosti.
Od těch dob dvě cesty životem nás vedou,
na nichž neroste nic, zármutek leč s bědou:
jedna k žití mdlému, druhá k hořké smrti,
obě hroudím, skálím neb neschodnou prtí [1]).
S chorým člověk tělem, s neduživou duší
chodí v světě, jenž mu každé blaho kruší:
chlebem jsou mu slzy, bolesti, znoj, hoře,
nápoj jeho v žízni plné strastí moře.
Než zda člověk vždy měl bez útěchy býti?
vždy jen bez pokoje, v trudech, mukách žíti?
Ne. — Aj! Nejvyšší Kněz opouští trůn nebe,
aby Otci za svět obětoval sebe.
Umírá krev cedě, zemi s nebem měří [2]);
nezhyne, kdo v něho čistým srdcem věří.
Na Christově kříži ovoce zrá spásy
životvorné chuti, nevýslovné krásy,
aby, stromem rajským co tak bídně pošlo,
na svatém tom dřevě vykoupení došlo.
Smrti, kde tvůj osten? hrobe, kde tvá sláva?

[1]) *Prť* = pirť, pyrť, chodník v lesích, ungebahnter Weg durchs Gesträuch — [2]) *Měřiti* = mířiti.

peklo, kde tvé žezlo? ďáble, kde tvá práva? —
Ale člověka Syn více neumírá:
kdože všemi věky vinu lidstva stírá?
On ten věčný Smírce, nežli nechal zemi,
prostředky svět k tomu zaopatřil všemi.
S apoštolstvím zřídil v lidstvu kněžství stálé,
spasení by dílo vedlo dál a dále:
aby oběť kříže, co bezkrevnou látku,
božském na oltáři jemu na památku
u všech končin světa Bohu přinášelo
za člověčstvo hříšné, jež zahynout mělo.
Milosti teď pramen sedmerý se řine
s nebe, před poutníkem umdleným se vine,
na poušti by světa, kde spočinku není,
duši Christu vzdané nesl občerstvení.
Sedmero teď sluncí paprsky své seje,
do pozemské noci světlo nebes leje;
by neskřehlo zimou, jak to často bývá,
sedmer plamen lásky srdce naše shřívá.

Vy jste, bratři milí, jimiž milosť boží
skrze svátosť víry zástup svatých množí;
z matek lůna vzaté útlé vámi děti
ona očisťuje, v syny boží světí. —
A když robě přišlo k dobra rozeznání,
divně nabývá sil v svatém pomazání,
divně nabývá sil k životnému boji
proti velikému nepřátelův roji:
ducha bytnosť božská na nás sestupuje
v biřmování svatém, moc svou obnovuje
na obzoru jako mladé slunko vesny,
před nímž kvapně prchá zimy život děsný. —
Aby chorá zase duše ozdravěla,

PG 5438 .S63 .B3
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

v zlého moci ducha bídně neutkvěla,
pokání jí balšám v rány kapká spasný,
utěšení ssílá paprsk s nebe jasný.
K zotavení duše hody lásky skytá
Christus, s ní se pojí, chotí svou ji vítá.
A když srdce dvoje věčnou v chrámě páskou
slučuje se věrou, nadějí a láskou,
kdo ten sňatek žehná, kdo je platně váže,
leč vy, jímž Pán konat tajemství to káže? —
a když na dalekou vydává se cestu
poutník, kteráž vede ku věčnému městu;
když v posledním boji duše potýká se:
co mu k posílení, co jí tenkrát k spáse?
Útravu mu dává živé tělo Páně,
sílu svatý olej, ducha před zlým chráně. —
Milosti vás samé plnosť posvětila,
vzkládáním když rukou s hvězd se na vás lila,
když vás pomazala v kněžské pokolení:
byjste světu nesli milosť vykoupení,
byjste se vším lidstvem darmo sdělovali,
co jste i vy zdarma z rukou církve vzali.
S tím vás Mistr poslal, Drazí bratři kněží!
Veliké vám dílo na starosti leží.
Církev s vámi svazek učinila tuhý,
přijavši vás vděčně za své svaté sluhy.
Církev, kterou zřídil Christus v hrozném trudu
na nezvratné skále u všech časův bludu,
úrazem se pravda lidem stala mnohým,
světu od prvoti soudem živým, srohým [1]);

[1]) *Srohý* = pol. srogi, velmi přísný

předc však nepřemohou zrutné [1]) pekla brány
této panny nebes, všech milostí schrány.
S velebou jde božskou bouře světa středem
s obráceným k nebi víry plným vzhledem.
Rekyni tu svatou chrání nebe samo;
ať moc zemská hrozí, zuří semo tamo.
Ona jest kmen vinný; kdo v něm nezůstává,
jako plané ráždí [2]) smutný konec brává;
kvete, zelená se jen, co hnáno silou,
již duch boží složil v duši rostu [3]) čilou.
Hořčičné to zrnko, jež se stromem stalo,
aby v stínu jeho lidstvo odpočalo;
hořčičné to zrnko, jež teď tisíceru
od východu v západ, v jihu, na severu
blahosť rozplozuje — strom ten velesvatý:
toť ta církev, jež své žehná vrahy, katy.
Království to boží, čím se víc zlé víří,
tím se více pořád po vší zemi šíří.
Duch je Páně řídí, holubice bílá,
již Bůh na své sluhy bez přestání ssílá.

Vykonejte zhora poselství vám dané,
mocně ostříhá vždy Bůh své pomazané,
vykonejte, bratři, s velkou myslí víry.
Ať jdou v světě o vás jakékoliv chýry,
neustupte žádné pekla radě, moci;
bděte nad svým stádcem, bděte ve dne v noci!
Ať vás duše podlé černí, z klamstva viní;
Bůh jen předce vámi velké věci zčiní

---

[1]) *Zrutný* = náramně veliký. — [2]) *Ráždí* = roždí.
[3]) *Rost, u,* atd. = vše, co roste, wachsende Wes
Gewächs.

PG 5438 .S63 .B3
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

Kněží! vám v moc dáno, to jen na vás leží,
oč nám v budoucnosti i teď nejvíc běží:
zda nám příští doba požehnání nese,
čili kletbu chystá, před níž vše se třese.
O život tu, bratři, jde a o smrť strastnou;
dobrý s andělem zlým válčí o zem vlastnou.
I vám, bratři, kruté nastávají boje
za to v celém žití nejdražší vám troje:
osobný to, hle, Bůh, Christus se svou chotí,
proti nimž se hejna černých duchův rotí.
V jizlivém vy za ty pevně stůjte sporu;
krušte bohy bludu, lomte kopí vzdoru!
Hle, už na východě jasní se a svítá,
kůra ledu taje, vesny tvář nás vítá!
Bratři, nebojte se zlostných ďábla tretův,
Piem nový vzniká veliký rok světův.

III. Království.

„Já pak ustanoven jsem králem od něho na Sionu, hoře sv. jeho, jenž ohlašuji přikázání jeho.“ Žalm 2, 6.
„Království mé není z tohoto světa.“ „Já jsem král.“ Jan 18, 36, 37.
„A učinil nás královstvím a kněžími Bohu a Otci svému.“ Zj. 1, 6.

Zemí touto vládnou knížata a králi,
Bohem daní lidstvu, byť se tomu smáli
zlého ducha lidé, zbožné víry soci,
že jsou z lásky boží všecky světa moci.
Na posvátné jejich koruna ční hlavě,
ona rozesívá paprsky své hravě,

a jest stkvělým znakem královského umu,
moudrostí jenž svítí s důstojnosti chlumu.
Krumpovaný šarlát nevýslovné krásy
kryje jejich tělo měňavými řásy,
tělo obvinuté démantovou páskou
v důkaz, že ves lid svůj rovnou pečí, láskou
vroucně objímají, pod záštitu berou
práva člověčenská i se svatou věrou.
Jablko i žezlo přestkvostného díla
značí, že u králův nejvyšší moc, síla
svěřená jim Bohem zde na zemské kouli,
svými zákony že věstí boží vůli.
Běda, kdo jich ruší! Toho pomsta čeká,
afže královského meče ten se leká!
Zemí touto vládnou knížata a králi,
Bohem daní lidstvu, byť se tomu smáli
zlého ducha lidé, zbožné víry soci,
že jsou z lásky boží všecky světa moci.
Oni na vznešeném sedí světa trůně;
blaze, jsouli prosti vlkův v ovčím rouně!
Blaze mocli jejich na hruď ušlechtilou
lidu opírá se i na vůli čilou!

Než já ještě jinou velikou znám říši;
člověctvo ta vede v nadehvězdnou výši.
Ta ač přemáhá svět, ze světa přec není;
zákon její věčný v nebe zemi mění.
Mezí nezná žádných v čase ve prostoru,
mužsky odporujíc světa, pekla vzdoru,
bez břitkého meče dobývá si půdy,
slovem, pravdou bije žití svého trúdy [1]).

[1]) *Trud*, Drohne.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

Chudobná sic zdá se bez lesku a slávy,
a přec není v světě důstojnější správy.
Spravedlnosť věčná svaté její heslo;
bodejť v archu tu se celé lidstvo vneslo!
Ona pod ostrahu béře syny padlé;
v ní jen okřívá zas srdce hříchem svadlé.
Blaze, kdo se v svatém přístavu tom složí!
Věčná tato říše, království to boží
každý národ volá k milostí svých zdroji,
každou duši věrnou svatou láskou kojí.

Víte, kdo té říše hlavou, králem sluje?
víte, pod čím veslem koráb tento pluje?
Muž bolestí jeho velké, svaté jméno,
strasti, slzy jsou mu za královské věno.
Korunu má z trní, krvavé s ní perly
prší na zem dolův; místo zlaté berly
trstinu jen v ruce drží štíhlou, křehkou,
těžkou přenáramně, ač na pohled lehkou.
Šarlátem mu roucho uplvané cele
kryje zsinalosti, srdce — moře žele.
Hoj, a jaký teprv královský stůl jeho!
Matky, bratrův, světa odřeknul se všeho,
na kříži jen aby za ně mohl činiti,
za zlé lidské plémě hořký kalich píti.
Hle, jak rozprostírá hřeby spjaté ruce,
aby národům všem ve smrtelné muce —
jako nejmoudřejší ze všech králův činil,
jenž ne bez příčiny svět z marnosti vinil —
aby národům všem své na zemi říše
požehnání seslal z té osudné výše!

Což to král mizerný! Jaká jeho vláda,
slávy, moci, všeho na zemi když strádá?

Nic v tom podivného. Vždyť veliké duši
nejlép v prostém rouchu u pokoře sluší.
V chlévě, v jeslech svoje narození slaví,
a přec co Král králův před oči se staví.
Co král podle krve, co král podle božství,
skrze něhož vládne všecko králův množství.
Neslyšíte sladký hlas ten duchův čistých,
narození jeho zvěstův božských, jistých?
Či se vám snad divná ona nebes hvězda
příchod jeho spasný zvěstovati nezdá?
Vizte, kterak moudří králi od Východu
přes stramotné [1]) pouště, přes hory a vodu
na nejistou z vlasti vydavše se cestu
ku hlavnému Judstva pospíchají městu!
Nesmahne tak jelen čerstvé po bystřině,
jako oni touží svaté po krajině.
Plamen víry zňatý v duši jejich čilé
nesnáze jim poutu činí lehké, milé.
Vizte, jak své hlavy před ním kloní k zemi!
Jak mu k nohám kladou stkvostné diademy!
A ty žitím jeho vinoucí se divy
nezvěstují, žeť on tak král jak Bůh živý?
Nevelí on ďáblům, zhoubné živlův moci?
Nechvějí se před ním diví jeho soci?
I smrť svoji kořisť k jeho vrací slovu,
kletba světa hyne, duch se rodí znovu.
I sám, jehož slova věčného jsou bytí,
v pozemském ač s lidmi účastnosť bral žití,

[1]) *Stramotný* (cf. sramota, Misshelligkeit), düster, scha
lich, ku př.: „To je stramotná jizba; tak mi bylo s
motno," slyšeti v Trenčansku.

PG 5438 .S63 .B3
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

králem vyznává se před mocnými světa.
Ano, když už zcela po něm bylo veta,
nad ním píše ruka zmámeného vraha
mocí všehotvůrce slova veledrahá,
že „králem jest," k hanbě duší hrdých,
ke zkrušení srdcí zlobou jatých, tvrdých.
Bezbožnost se ovšem tomu chechtá, rouhá;
jízlivých [1]) naň potvar letí řada dlouhá.
Ale ni to nemůž' kaliť jeho slávu;
divně stvrzuje ho v královském Bůh právu.
Na kříži když skonal, blesky slunce hasly,
tvory rozželené nad tou smrtí žasly,
vesmír bolem krutým ve tmy husté kryl se,
Žid a pohan hrůzou v čelo, prsa bil se.
„Jehově buď díka!" — „Sláva Perunovi!"
volal Jerusalem radostnými slovy.
„Zkynožen [2]) jest pastýř, rozptýlí se ovce!"
jásal farisej zlý; „jako ohlas lovce
ve doubravě husté nebo v bukovině,
jako zvuky harfy v bouři na rovině,
zaniknulo jeho slovo divotvorné;
i království boží padne nerozborné!"
Bídní! marná vaše radosť zlomyslná;
na skále té její rozplískne se vlna.
Darmo těžký balvan jamu jeho kryje;
kosti svaté červík jemu nerozryje.
Marná pečeť vaše, marné vojska bdění;
žádné nadeň moci na tom světě není.

[1]) *Jízlivý*, mordax, venenosus. — [2]) *Zkynožiti* = zhubiti, zmarniti.

Aj! už praští děsně zrutné víko hrobu,
a „král slávy“ Christus, aby potřel zlobu
smrti, ďábla, světa zmrtvých vítěz vstává,
nepodvratný svého důkaz panství dává.
Jako potom světu královskou moc jeví,
kdo z nás, čtoucích písma, dobře o tom nev
Christus přišel spasit člověčenstvo celé,
jak Bůh ustanovil, z lásky k němu vřelé.
I chtěl pro všeblahý účel toho díla,
nadpřirozená by oběti své síla [1])
hojně linula se proudem časův všakých
ku všem ku národům krajin všelijakých,
hojně linula se s pravdou v nebi vzniklou.
Proto, hle, jak Christus s velebností zvyklou
čtyřicet dní s nimi v slavném těle dleje,
toky věhlasu jim a útěchy leje,
vysílá své zvěsty do všech uhlův světa
učit, posvěcovat dítě, muže, kmeta —
vysílá je s dary vykoupení svého,
s požehnáním mnohým Boha smířeného! —
Hle, jak co král mocný zákony jim dává;
kterak sdílí s nimi moc svou, božská práva;
kterak v znaku kříže množit, řídit velí
církev svou jim věrně! A když se tím chvěli
vidouce své strasti, kruté s ďáblem boje,
jak svou přítomností apoštoly svoje
jako druhý Caesar [2]) ku smělosti vzývá!
Každým jeho slovem síly jim přibývá!

[1]) *Nadpřirozená oběti síla,* to jest milost. — [2]) *Jako dr*
Caesar. Vypravuje se o něm, že když se jednou po jak
řece či jezeru plavil a převozník jeho pro nasta
bouři báti se počal, tehdy dodati mu chtěje smělo
Caesar, zvolal: „Neboj se, Caesara vezeš!“

PG 5438 .S63 .B3
Básnické spisy /
Stanford University Libraries
C.1
PG
5438
.S63.B3

A ten oblak světlý, u vítězoslávě
jenž ho k nebi nese, což to není právě
důkaz nejvěrnější moci krále Christa,
již mu i svět duchův, nebeská vlasť chystá?
„Zdvihněte se nebes velké věčné brány,
přicházíť „Král slávy“ do své svaté schrány [1])!
„„Kdo to, démantové nebes na závory,
jenž chce mocně sáhnouť?““ svaté knížat sbory
ozvaly se hlasně; „„zamklé od věčnosti
otevrou se jedno božské všemocnosti.““
„Zdvihněte se nebes velké věčné brány,
přichází „Král slávy“ do své svaté schrány!
Či nechcete zříti Pána přeslavného,
ve stkvělosti Svatých z lůna zplozeného
před dennicí světa, před počátkem časův,
prvé nežli slyšeť bylo lidských hlasův.
Zdvihněte se nebes velké věčné brány,
slávy král chce vejíť do své svaté schrány!“
„„Kdo je ten král slávy? my jen Boha máme!““
„Což vám nejsou jeho slavné skutky známé?
což se nedostala pověsť vaše v stany:
kterak podmanil svět, přišed na tyrany,
zlomil pýchu, krutosť, zlé, co jimi vládlo,
meč jich změnit pohnul v jemné žezlo, rádlo?
kterak přemohl smrť, potřev peklo v síle
sstoupil do žaláře té přešťastné chvíle,
a teď zprostiv bolné duše otcův jatých,
vítězně je vede ve sbor duchův svatých?

[1]) *Schrána*, tabernaculum, nebeský stánek, nebeská svatyně.

Otevřete teda, nebesa, své brány,
ať „Král slávy“ vejde do své věčné schrány;
„mocností on králem“ od všech věkův sluje,
z lůna otce vyšed v ně se navracuje!“
Veliké se hnutí na Sioně zmáhá;
sotva který anděl úctou dechnouť váhá.
Brány zarachotí zlatých na stežejích;
otec čeká Syna věčných na veřejích.
Nebeštanstvo jásá, písněmi ho vítá,
věnce božské slávy na hlavu mu splítá.
„Hosanna, ó Králi, Vítězi a Pane!
Ať Tě oslavovať vesmír nepřestane!“

Zaujal tak trůn svůj. Co se potom stalo,
ještě hlasněji, že král jest, zvěstovalo.
Člověk samolibný zklamán hříchu mamem,
zváben na bezcestí ludným bludu klamem,
člověk samolibný zprznil ve své duši
obraz boží svatý: lidé slepí, hluší
výhost davše Bohu, pravdě, právu, ctnosti,
snuli vespolnou zášť, zrádu, nepravosti.
Svět byl pole pusté; lidé na něm živí
ducha nedbajíce, těla, země chtiví,
mrtvé byly kosti, krmě hnusu [1]) pravá,
na nich hostila se šelma sedmihlavá.
„Člověčí ó synu, umrlčí ty hnáty
zdaliž ožijí zas; zbožněné či kláty [2])

---

[1]) *Hnus* = hnis. — [2]) *Kláty*. Naráží se zde na klát, drouh (slky: drúk, drúg), který byl Parom (Perun) bám, o krále prosícím, s nebe spustil (viz bájky P povy) a rozumějí se balvany čili modly, jimž se poh klaněli, ale i Židé zde onde klaněti se počali.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

vždy jen ctíti budou v bludu, v stínu smrti,
až je pomsta Páně na drobný prach zdrtí?"
tak se pýtal mnohý, vráskův plné čelo
nose, jak by se mu nad tím zoufat chtělo.
Aj! tu zableskne se na obloze věčné
pravda v Christu vzešlá v záři božské, vděčné.
Zavane duch lásky jako větřík jarný,
proti němuž všecek odpor smrti marný.
Zavane duch lásky, ruch se zdvihne silný
v člověčenstvu širém; znak to neomylný,
že mu žíti možno; jeden ke druhému
národ přistupuje jak ku členu svému;
kosti srostly v tělo, v tělo pohyblivé,
ale bez poznání, bez duše to živé.
Kdože mu dá světla, jenž nám k Bohu svítí?
kdo v něm plamen víry, pravdy, ctnosti vznítí?
V tom zabouří s nebe: a aj! div divoucí!
Nade zvěsty Christa plamenové stkvoucí
objeví se zřejmě, a svatý Duch Páně,
ode Christa krále seslán s nebes báně,
snese na zemi se, vstoupí v každé tělo.
Národové mrtví pozvedše své čelo
povstávají z hrobu, ku sobě se blíží,
víru, poslušenství oběcují kříži,
kříži přesvatému, jenž nám milost hlásá,
na němž Král pněl králův, člověčenstva spása.
Pominula různost Judy, Efraima,
v pohanu žid našel svého pobratima;
rozptýlená lidstva k radosti a muce
pod křížem si vespol podávají ruce.
Divem vznikla církev, divy v lidech tvoří,
trůny pohanského bludu, modly boří.

Do nejzazších končin světlo její sáhá;
jí se blaho, spása po vším světě zmáhá.
Christus kraluje v ní milostí svou s nebe,
ducha pravdy dav jí k správě místo sebe.
A Duch svatý zase lidí volí k tomu,
aby střehli pilně toho žití stromu,
ovoce pak jeho po všecky by věky
z lásky zdělovali všemi se člověky.

Tak dnes povolává i vás k svatovládě,
aby jste zaň stáli i v královském řádě,
do rukou vám, bratři, zákon i soud dává
Christus: svatá budiž církve vaše správa;
svatými ať slují též i vaše soudy,
by jste neplodili místo blaha troudy [1]).
Neb kdo leč a šalbu v roucho pravdy halí,
ten svým mrzkým činem život lidský kalí.
Važte, rozvažujte, jak to Ježíš činil;
on dřív skoumal právo, potom teprv vinil.
Vězte, kdo čest cizí neb svou ruší, zadá,
na toho hněv boží, hanba věčná padá.
Uzříteli že zloch [2]) jako anděl světla
svoditi tam počal, kde prv zbožnosť květla:
bděte, modlete se, přepašte se meči,
kníže míru zve vás k líté s peklem seči.
Strhněte tu kuklu úkladnému vrahu,
vystoupí ať k boji na veřejnou drahu.
Napište svůj na štít u všemocném slohu:
kdo se pravdě příčí, ten se rouhá Bohu.
V levo klaďte kletbu, v pravo požehnání,
jak to velí Pán náš církvi bez přestání.

---

[1]) *Troud* = trud. — [2]) *Zloch* = zlý člověk.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

na cestě by žití divně pomotané,
na níž čarovný duch pekla svodně vane,
nesbloudil snad někdo nenalezl hrobu
ve propasti věčné v tu osudnou dobu [1]).
Ve svých snahách buďte Nehemiášové
v úřadu svém přísní Jeremiášové
Cyrill-Method, dvě ty velké svaté hvězdy,
v povolání vašem ať vám svítí vezdy;
ať vám značí způsob, prostředky i cesty,
které činí pravé lidu blahověsty,
by jste v svaté jejich víru, ctnosti shodě,
věrně pěstovali v našem pranárodě.
Na korábu jste dáni u velikém víru;
nečekejte v světě pokoje ni míru:
než jen plujte směle, veslujte jen pilně;
k břehům dorazíte blahým neomylně.
Stěžnem buď vám Ježíš, kotvou svatá víra,
nechať k Římu — kormě [2]) — oko vaše zírá.
Ať vztek valův [3]) zuří a loď vaši páčí;
ať vás, jméno vaše v blátě s hanou vláčí:
to vždy kněži církve útěchu nechť vnuká:
že i Mistra jeho bila hnusná ruka.
Mějte lásku k Bohu, mějte ji i k lidu;
uskutečníte tak pravú kněze vidu.
Že jí duše kněze má být roznícená,
či to už to naše roucho neznamená?
či k nám Christus z kříže nevolá, a praví:
„dejte za církev mou život, mění, zdraví!“

[1]) *V tu osudnou dobu* = v den soudný. — [2]) *Korma*, rus., zadní část lodi. — [3]) *Val* = vlna.

Jen co Bohu k slávě, lidstvu k blahu slouží,
jen to ať se vám vždy před očima krouží
Buďte otci sirot, bratry chudých, nuzných;
varujte se pýchy, statkův světa luzných;
veď ne k panování, ni k těžení zlata,
k službě obrala vás, k dílu církev svatá.
Obé omamuje, vraždí cit i duši,
každé hnutí zbožné v početí už hluší.
Pokora jest krašší nad démanty, perly;
pravého jí lesku koruny a berly
teprv nabývají; bez ní všecky moci
jen mdlou září svítí, jako hvězdy v noci.
Nehledejte ve všem svět jen a pak sebe,
ale svěřené vám duše a jich nebe.
Buďte světla jejich, světla čistá, jasná,
aby na vás zřely, která cesta spasná,
za vámi pak na pout aby vydaly se,
na pout svatý, šťastně k cíli dostaly se.
Bděte nad svým stádcem veždy bystrým zrakem
chraňte je dnem nocí před pekelným drakem.
Pakli která duše vinou vaší zhyne:
běda! pomsta boží z nebe na vás skyne [1])
Bratři, zástupcové krále Christa Pána!
Řeďte říši jeho, k tomu vám moc dána;
Řeďte věrně; učte, posvěcujte lidi
milostnými dary; ať se od nás klidí
peklo a moc jeho: království jen boží
ať zde mezi námi blaho, spásu množí!
„Pane, duši moji, království to Tvoje,
Řeď sám, sprosť vší zlosti láskou svou ji koje.

[1]) *Skynouti* intransitiv = spadnouti.

PG 5438 .S83 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
-S83.B3

Lakomství, hněv, schlouba, závisť, chlipnosť, pýcha
násilně se ve mně do Tvé vlády míchá.
Ty a jiné vášně mou vší mocí, silou
opanovať chtějí duši Tobě milou.
Já však odporuji, vzdychám, volám stále:
že jiného nemám, mimo Tebe, krále.
Rozptyl teda, Pane, ty mé duše vrahy;
ty sám kraluj ve mně, korunuj mé snahy
vítězstvím, a ukaž ve své velebnosti,
že jsi Bůh a Král můj zde i na věčnosti!"

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
-S63.B3

Z pamětí Jiřího Sloty Rajeckého.

S

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
.S63.B3

Každý příspěvek k poznání doby, v níž národ náš byl znova vzkříšen k životu mnohoslibnému a v níž o bytí své zápasil, jest našincům velice vítán. Tyto paměti nejen poskytují mnohý nový obraz národního života na Moravě a na Slovensku, ale líčí nám zevrub i poměry, s jakými národnosti slovanské tam v našem věku zápasiti bylo. Kromě toho jest Slota zvláštní typ moravského a slovenského kněze, učitele a národovce; v jeho příbězích se život tak mnohých podobných mu charakterův obrazí, čím osudové jeho povšechnějšího významu nabývají; a jeho působení vysvětluje nám nejednu z důležitých závad, jež slovenský lid na poli národního vývoje zadržují. Tím zajisté bude nás míti čtenář omluveny, že jsme těmto datům propůjčili rozsáhlejšího místa.

Jiří Slota (Slotta) narodil se v Horním Uhersku v stolici Trenčanské v městečku tehdáž výsadném Rajci r. 1819 dne 24. března. Otec jeho jmenoval se Jan Slota, matka Marie, rozená Vítkova. Rodiče jeho, ač měšťané, byli stavu rolnického a bydlili v rajecké ulici Kút zvané. Pokřtěn byl v rajeckém kostele sv. Ladislava krále. Otec Slotův byl pilným a horlivým hospodářem, matka pak vzorem matek a hospodyní. Měli 10 dítek, z nichžto však mimo Jiřího toliko Marie, nyní provdaná za Jana Pekaru, měšťana a rolníka, zůstala na živě.

Když bylo Jiřímu 11 měsíců a sestře jeho 6 let, umřel otec, pádem s koně si ublíživ. Asi dvě léta po smrti provdala se Jiřího matka za vdovce Jana Gyurjana (Ďurjana, Dzurjana). Tento vyučeným a výtečným jsa kuchařem, byl po více let ve službě u slovutné zemanské rodiny Pongráců, jež tehdy v Rajci sídlila, největší statek svůj v Kamenné Porubě blíž Rajce majíc. Vystoupiv ze služby této, šel otčím na panský hostinec svobodou Salva guardia řečenou opatřený, s nímž i mýto spojeno bylo. Tu pojal matku Jiřího, za hostinskou jako stvořenou.

Prvního školského vyučování dostalo se Jurajkovi na normální škole dvoutřídní v Rajci, na níž dva *kompani* vyučovali, totiž rozený Čech Josef Machalický v druhé a Slovák i Rajčan Jiří Stanček v první třídě. V první třídě pobyl Slota jen rok. Velmi citelný trest prutem po holém těle pro nepatrnou nezbednost v kostele příčinou byl, že ho vzali odtud a zavedli do druhé třídy, pro niž ostatně dostatečně byl připraven. Tu již kromě slovenského čtení, psaní a počítání bylo mu učiti se též maďarskému i latinskému čtení a psaní ano i hlavním částkám latinské mluvnice; nebo z této třídy přijímali se již chlapci do první třídy gymnasiální.

Jiří učil se v Rajci zpěvu, maje neobyčejnou pro soprán výšku, čistotu, okrouhlost, uhlazenost, plnost a mohutnost hlasu. I na housle počal se učiti a měl v tom zalíbení; ale byv často bit po prstech, kdykoli pochybil, znechutil si velice umění to, že nejednou z hněvu housle zimního času po ledu před sebou až do školy smýkal. Učení to, v němž nicméně prospíval, přetrženo jest teprvé, když vstoupil do gymnasia. Ve zpěvu a v houslích učitelem mu byl varhaník rajecký Josef Stanček, výte-

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 -S63.B3

čník na všecky hudební nástroje, obzvláště na varhany, nemající tehdy sobě rovna snad v celé krajině uherské. Byl to muž i jinak velmi vzdělaný, veliký milovník a čtenář českých knih, jichž nemalou měl sbírku, kterou později Jiří Slota, jsa již klerikem a bohoslovcem brněnským, nejedním svazkem rozmnožil.

Obzvláště ve třech věcech měl Jiří přednost u něho před jinými žáky: to při roznášení oplatků před Štědrým dnem, pak když se chodilo po koledě, potom na Boží tělo při průvodu. V prvém ohledě byl hlavním jeho roznašečem; jen jeho posýlal do přednějších domů s oplatky na cínovém, hedvábným šátkem pokrytém a talíři, s kterým chlapec vkročiv do světnice, s jadrným českým přáním odevzdal oplatky domácímu pánu. Dvourýnšťák pro pana organistu a dvacetník neb aspoň desetník pro roznašeče byly v každém takovémto domě odměnou za oplatky. Na koledu zas, která s velikou slavností po Rajci se konala, byl vždy Jiřík prvním ministrantem od něho ustanoven. Po koledě chodili pan farář, varhaník, učitelé, kostelníci a ministranti. Za odměnu dostávalo se jim hojně *lážovníků*, dvacetníků, desetníků a jiných stříbrňáků. Na Boží tělo byl v Rajci kromě zpěvu, hudby a střelby z hmoždířů obyčej, že čtyři nejvýbornější neb jemu nejmilejší žáky varhaník ustanovil, aby oblečeni jsouce za anděly, při každém oltáři střídavě přednášeli chvalozpěvy latinské.

Otčímové nevalně starávají se o blaho pastorčat svých. Ne tak otčím Slotův. Staral se pečlivě o jeho vzdělání, aby — jak Slováci říkají — do člověčenstva přiveden byl. Ustanovil tedy poslati ho na gymnasium do Žiliny, jež bylo nejbližší. Bylo tehdy šestitřídné; v první a čtvrté třídě vyučovali světští profesoři, v ostatních třídách Františkáni provincie Salvatoriauské. Učebný jazyk

byl latinský až na katechism v první třídě, kterému vyučováno slovensky. Sem tedy zavezla Juraje matka, zaopatřivši jemu byt na předměstí *Kálove,* u vdovy Matušičky, která mu stravu z domu zasýlanou vařila. Chléb a prádlo též měl z domu, a protože Žilina jen as tři hodiny od Rajce vzdálena jest, bylo mu možno alespoň jednou za týden, totiž ve čtvrtek, domů se podívati. Leč v onom bytu bylo několik *šarvanců* pospolu, i bylo se jim též o lůžka děliti. Rozpomínaje se na to, zatracuje Slota společné přebývání více žáků v jedné a téže jizbě.

V Žilině pobyl tehdy jen rok. V Břetislavi žil totiž Štěpán Gyurjan, dr. a bývalý profesor práv na universitě pešťské, příbuzný otčíma jeho. Byl to muž vysoce učený, jenž u císaře a krále Leopolda II. druhdy na se pozornost obrátil pamětním spisem o křivdách, které se nezemanům v království uherském dějí zejména tím, že vyloučeni jsou z úřadů stoličných, krajinských a královských, ano že jim ani církevních vyšších úřadů dojíti nelze, poněvadž svobodná uherská ústava jen zemany uznávala za lid oprávněný; nezemané však byli jsou jí miser contribuens plebs glebae adscripta, t. j. bídná *sprostač* poddaná, zotročilá chátra.

Tento teda veleučený a bohatý muž žádal míti u sebe chlapce z blízké rodiny příbuzenské, jež selského jsouc stavu, z dědiny Stranské, as $1^1/_2$ hodiny od rodiště Slotova vzdálené, pocházela a zemskému pánu Pongrácovi poddána byla. Nebylo však chlapce z blízkého pokrevenstva jeho, kterého by k němu byli mohli poslati, i vyprosil otčím Slotův, rovněž Ďurjan, aby Jiříha vzal do domu svého. Stalo se tak, leč teprv později, když se byl tento již trochu němčině a poněkud uhlazenějším mravům přiučil. Za tou příčinou dali ho v Břetislavě

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

na rok do bytu a na stravu k starému krejčímu, kovanému Němci, který slova neněmecky neuměl. Však Jiřímu bylo dovoleno docházeti do domu dobrodincova, aby zde něco lepšího užil, viděl a slyšel a vůbec v učení podporován byl.

Do Břetislavi zavedl Jiřího otčím. Cestou stavili se v Dubravce u Josefa Hulyáka, faráře tamního, kterýžto po večeři Jiřího stranou vzav, za tři hodiny naučil ho německy čísti, což mu později učení se katechismu valně usnadnilo. Na druhý den ráno jeli do Břetislavi, kde vznešeným dobrodincem vlídně přijati jsou. Ještě téhož dne zaveden jest Jiří do svého bytu a svěřen opatrování starého krejčího a ještě starší manželky jeho. Třetího dne představen jest řediteli a profesoru na gymnasium, kde tehdáž Benediktini vyučovali, a zapsán jest do druhé třídy.

První tento školní rok skončil však nedobře: Jiří dostal dvojku z prospěchu, a jedničku jen z mravů. Příčina toho byla tato. Vedle Jiřího seděl v lavici chlapec maďarský, a tomu nastrčil kdys Jiří péro k uchu tak, že onen, když se k Jiřímu kvapně obrátil, péro si do ucha vrazil a bolestí vykřikl. Profesor, Maďar, zvěděv to, dal Jiřího na zemi stáhnouti a vysadit mu takových 24 *karbáčů*, že po celý měsíc byl jako schromený, ani seděti ani ležeti ani choditi nemoha. Nadto pak z hněvu, že mu za čin ten odpovídati bylo, vymstil se profesor Jiřímu na konci roku špatným vysvědčením. Nedbaje toho však, šel Jiří s pěti jinými žáky, pocházejícími z Považské Bystřice a ze Žiliny, na prázdniny domů. Roku toho, t. j. 1831, byla i v hornatých krajinách Uherska veliká cholera. Obyvatelstvo cholerou přestrašené bylo u veliké sklíčenosti mysli. Na hranicích jednotlivých stolic zřízeny byly stráže a domy kontumačné, aby se cholera nepře-

nášela. To chlapci ovšem nevěděli, brzy však měli tol
zakusiti. Sotva totiž z Dolního Nového Města přešli př
most, vedoucí z Nitranské stolice do Trenčanské přes pot
Klanešnici a sotva v Mnešicích, obci pohraničné, ve
do hostince, zajala je stráž a zavedla do domku kont
mačního, kde ztráviti měli 40 dní, polovici to prázdni
Uslyševše výrok úředníka kontumačního, dali se žáčko
do hlasitého pláče a prosili o smilování. Úředník, člově
nemladý a otec několika dětí, maje kolem sebe hajduk
čili dráby, bandúry kontumační, tvářil se neuprosným
aby od nich zrazen nebyl. Potajmu však, slitovav s
nad žáčky, radil jim, aby přede dnem, za všeobecného
spánku, uprchli. Stalo se, a útěk byl tím snadnější, ž
i stráž, od nich uplacená, jich nepronásledovala. Na ne
štěstí potkali je blíž Trenčína stoliční páni, jdoucí n
přehled místa kontumačního; žáčky sic nechali s poko
jem, ale ihned zbavili úředníka kontumačního a strážc
noční úřadu a služby. Však i v Rajci bylo neveselo
bylatě cholera již i v Rajci a první, kdo na ni zemřel
byl ujec Jiříkův. Přišed domů, nalezl Jiří uličku, kd
bydlíval, na obou koncích obsazenou dragouny na koních
veškerý přístup zabraňujícími; ani nejbližším příbuzným
nebylo dovoleno, nemocného navštíviti a přispěti jemu
obsluhou. Cholera se po městě šířila a strach před n
byl nevyslovitelný; zemřelých na choleru pohřbívati ostý
chali se lidé dospělí. Vida strach tento, nosil Jiří malé
děti sám, dospělejší mládež pak za pomoci druhův po celé
prázdniny na hřbitov.

Po prázdninách odebral se nanovo do Břetislavi.
Druhou třídu bylo mu opakovati a skončil ji pak, jakož
i třídu třetí, s dobrým prospěchem. Tyto dva roky bydlil
již v domě dobrodince svého, jenž se mu stal opravdovým

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

otcem, učitelem a vychovatelem, a tudíž i zakladatelem vyššího vzdělání i budoucnosti jeho. Avšak i pravou matku nalezl v domě Gyurjanově. Ještě za života manželky své, která r. 1831 na choleru zemřela, přijal Gyurjan do domu svého slečnu zemanskou, jménem Josefu Borcsiczkou, rodačku z Kamenné Poruby, od Rajce hodinu vzdálené a $^1/_2$ hodiny od Stránského, rodiště Ďurjanů. Tato utekla se před inženýrem Liebhardem, který jí lásku nabízel, do domu svého i Slotova stařičkého dobrodince, kde zůstala i po smrti jeho manželky. Učila Slotu lepším a jemnějším mravům a způsobům společenského života a slovem, starala se o něho jako matka. Dob těch zpomíná rád dosavad. Nejkrásnějším a nejslavnějším býval pro něho den jejích narozenin, jejž každoročně, byloli příznivé počasí, pod širým nebem v horách břetislavských na Kuhbergu nebo u Eisenbrünnlu trávívali.

Když chodil do třetí třídy, roznesla se o Jiřím pověst v Rajci, že z Břetislavi utekl. Matka, víc o dítě než o život starostlivá, polekána jsouc smýšlenou zprávou touto, vydala se v zimě nejtřeskutější na cestu do Břetislavi. Zdraví jsouc povždy slabého a nyní úzkostí na duši a zimou na těle ztrápena, onemocněla cestou již a v Břetislavi byla nucena, dát si pustit žilou a na dva dny ulehnouti. Po dvou dnech nemajíc více stání, dala se na zpáteční cestu, vezouc s sebou plný vůz vína v Břetislavi koupeného. Spolu odvážela si útěchu, že Jiřího v Břetislavi nalezla. Však synek loučil se těžko s ní, jako by byl tušil, že cesta tato stane se zárodem smrti její, a on, k vůli němuž ji podnikla, že bude smrti její bezvolnou příčinou. A bylo tak. Na cestě otevřela se jí dosud nezacelená žíla a matka nemajíc nikoho, kdo by jí ruku náležitě opatřil, ztratila mnoho krve, přestydla a sotva

došla domů, upadla do těžké nemoci, z níž nepovstal více. Když Jiří na prázdniny přišel, nalezl ji na loži upoutanou!

Aby více světa zkusil, vypravili ho rodiče na radu dobrodince břetislavského s vozy kupeckými, vezoucími červené kůže rajecké na veltrh peštský, odbývaný na Stě sv. Jana, k synu otčímovu, který byl faktorem v kněht skárně Tratnera Károlyiho, v největší to tehdáž kněhtiskárn v Uhřích, aby tam pokračoval v učení gymnasiálním piaristů, vstoupiv do čtvrté třídy. Bylo to r. 1834. Lou čení s mateří, jak snadno souditi lze, bylo přetěžké. Vidě jasně, že se víc na tomto světě neuvidí. A stalo se ta dřív než se Jiří nadál. O jarmarce Leopoldském jda prá o polednách ze školy, již na ulici dostal od kupců r jeckých zprávu, že byla pohřbena na Dušičky. Uslyš zprávu tu, s hlasitým kvílením utíkal jako bez duše dom Co si teď počne, ubohá sirota? Otčím se synem svý v té věci rozhodli. Tento poslednější navedl na ra otcovu Jiřího, aby vstoupil k němu do tiskárny. Vi pak Jiří, že nemá nikoho, kdo by na něho dále naklád učinil tak.

Správce knihtiskárny a přednosta subjektů dal n za učitele nejvýbornějšího sazeče. I nabyl v krátce obr tnosti nemalé. V málo měsících vydělal svému učiteli týden již i 12 zl. stř., z kteréhožto výdělku dostával odměnu pilnosti každou neděli 1 zl zábavného. Nejm lejším jeho vyražením pak bývalo divadlo, tehdáž ovše německé. O maďarském divadle se ještě nikomu nezdá I zajisté by uherský Slovák spíše byl uvěřil, že Vá Nitra a Hron běh svůj k pramenům nazpět obrátí, ne že bude připláceti na divadlo maďarské, z něhož mu n žádného, prospěchu nekyne, jež nikdy neuvidí.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Půl roku strávil Jiří v učení tom. Druzí učňové však, žehraví jsouce na jeho obratnost i na to, že mu správce tiskárny, nevlastní bratr jeho, nadržuje, a prohledše jeho ctižádost, která již tehdy při něm jeviti se počala, namluvili mu, že by lépe pro něho bylo, kdyby v studiích pokračoval. Uposlechnuv vystoupil ku konci ledna z učení a odebral se s nákladními vozy domů.

Otčím byl se zatím opět oženil. Jiří šel tedy ke vdané sestře. Švakrové její ještě žili, a ona přebývala a žila s nimi společně. Avšak ani tu naň nic dobrého nečekalo. Sestra z návodu poručníkova stála na tom, aby šel na učení krejčovské. Tím pobouřena byla ctižádost jeho ještě více; odporoval neunavně a konečně z hněvu a lítosti opustil v následujících prázdninách školních své rodiště s jedním tolarem víd. č., s pecnem chleba a s několika kousky *bílizny*, t. j. prádla na zádech a pěšky, provázen od rajeckého řemeslníka do Dinděše (Gyöngyös), města maďarského v Hevešské stolici, přes 25 mil od Rajce vzdáleného. V Dinděši naskytla se mu na štěstí ihned hodina literní u Žida, jehož dceru vyučoval ve čtení a psaní německém za plat 30ti grošů víd. č. měsíčně a za několik obědův a svačin v témdni. Brzy po té vzal ho čižmář k dvěma dětem svým, dávaje mu 2 zl. víd. č. měsíčně a tři obědy týdně. Nazývali ho tótocskánk t. j. náš Slováček, protože malého zrostu byl. Lidu maďarskému, jaký sám v sobě jest, připisuje Slota — pamatuje na doby ty — srdce dobré, i soudí, že Slováka rád má; jinak smýšlí ovšem o Maďaronech.

Nastal školní rok 1833/4. Poněvadž v Pešti byl vystoupil ze syntaxe, bylo mu na gymnasium dinděšském, na němž vyučovali otcové řádu sv. Františka provincie Salvatoriánské, začíti znovu čtvrtou třídu. Vyučování sou-

kromé dostačilo mu ovšem na výživu a ošacení, nebo tenkrát panovala v Uhřích veliká láce. Avšak i vyučovat druhé i sám se učiti, bylo velmi obtížno. Proto hleděl dostati se za posluhovače do kláštera ke Františkánům za stravu, čehož i dosáhl. Mimo to zvolili ho za pěvce před sochou panny Marie na náměstí na dny sobotní, zač tolarem víd. č. týdně placen byl. Takto měl již první rok pojištěno zaopatření, kdežto mnozí chudí slovenští žákové z Trenčanské, Luptovské, Oravské stolice, ano i z Moravy a z Haliče ze strachu, že odvedeni budou k vojsku, studie v Uhřích zvolivší, *patrizovat*, t. j. po okolí každý čtvrtek chodit a živnosti na celý týden hledat nuceni byli.

Druhého roku, 1834/5, šel opět do Dinděše a vstoupil do třídy páté, rhetoriky, kde vyučoval Farkaš františkán. Nomen omen. Farkaš značí vlka. Tenkrát dostalo se mu úplného zaopatření u bohatého kloboučníka za informování syna jeho, který do nižší třídy téhož gymnasium chodil. Vyučování gymnasiální bylo zase latinské, až na maďarský jazyk, jehož mluvnici a slovosklad žákům učiti se bylo.

Naučiv se za dva roky maďarčině, přestoupil do šesté třídy na gymnasium v Žilině, městě na řece Váhu, řízeném františkány. Podpory dostávalo se mu od sestry a břetislavského dobrodince, nanovo pojavšího úmysl, Jiřího vzíti k sobě, jak se skutečně následujícího roku stalo.

Jediná žádost nebožky matky Jiříkovy byla, aby se stal světským knězem neb alespoň františkánem Šel tedy, skončiv sextu, do Břetislavi, aby se tam ucházel o přijetí do řádu sv. Františka provincie Mariánské. Sešlo se 60 konkurentů, nejvíce nezemanů, protože sotva který nezeman za světského kněze dostati se mohl. Dobrodinec

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

Slotův všemožně odporoučel ho provinciálovi, a jižjiž bylo jisté, že zvolen bude do řádu. V tom přikvapí starý zeman, prorazí se svým klientem — a bylo po všem; Slota však přijat byl sub spe, t. j. naděje mu dána, že jistě přijat bude pro příští rok. Vší mocí chtěje býti řeholníkem a ještě téhož roku vstoupiti do kláštera, odebral se s dobrodincem svým ke kapucínům břetislavským, jichž guardián brzy volen byl, napsati mu průvodní a odporučující list provinciálovi do Vídně, ujišťuje mladíka, že přijat bude. Tu však napadla Jiřího Slotu taková úzkostlivost a tesknota, že co nejrychleji spěchal z těsných, osamotnělých chodeb klášterních a navždy se zařekl, býti mnichem. Po této nepohodě chtěl ho dobrodinec jeho dostati za hospodářského písaře k bohatému zemanovi; však Slota necítě v sobě povolání k chlebu tomu, odhodlal se raději studovati dále. I zůstal v Břetislavi v domě dobrodince svého a dal se zapsati do prvního ročníku filosofie na akademii břetislavské.

Dobrodinec čítával s ním klasiky latinské, zdržuje ho stejnou měrou od čtení románů, k němuž živá obraznost a sentimentálnost Jiřího vábila. Jen jednoho nepřál mu. Měl totiž u sebe vnuka, kterému platil učitele na klavír. Po každé učební hodině sedal Jiří ku klavíru a podle sluchu přehrával, čemu se onen předtím právě byl učil. To když dobrodinec zpozoroval, dal vždy po hodině klavír uzamknouti. Aby pak Jiří přec měl jakéhosi hudebního vyražení a cvičení, jal se, noty znaje od dětinství, učiti na kytaru a skládati písně. Romantické okolí břetislavské povzbuzovalo ho k tomu tím více. Kromě toho byla mu zábavou hra na biliár, ne však v kavárně ani v hostinci, kam studenti choditi nesměli, nýbrž v stoličném domě u podžupana, jehož syn, Štěpán Bittó, po-

zdější předseda sněmu uherského i ministerstva a nynější vyslanec sněmovní, Slotovým spolužákem byl.

Po skončeném druhém běhu filosofie r. 1837/8, přemluven jsa od dvou spolužáků Moravanů z arcibiskupství Olomouckého, vydal se do Olomouce, prosit tehdejšího knížete arcibiskupa Sommeraua Becka o přijetí do semináře. Nedávno zemřelý kardinál a arcibiskup vídeňský Kutschker, tenkrát profesor bohosloví v Olomouci, poslal ho do Kroměžíře za arcibiskupem. Slyšení se mu dostalo, však žádost jeho vyslyšena nebyla; neb arcibiskup neměl důvěry k Uhrům, protože dva jeho kněži původu uherského, z nichž jeden z Rajce byl, nechvalný vedli život.

Zarmoucen odebral se nazdařbůh z Kroměžíře do Brna. František Gindel, rodem Slovinec, byl tehdáž biskupem brněnským. Vyslyšev úpěnlivou prosbu Jiřího, odvětil mu německy, že se dobře hodí pro jeho Slováky moravské, a kázal mu po skončených prázdninách přijíti. Leč nastávala otázka: kterak se dostati domů? Nebo náš Jiří neměl již v kapse krejcaru. Poroučeje se tedy sekretáři biskupskému, svěřil se mu s nesnází svou. Obdržev pak od něho stříbrný dvacetník, vydal se na zpáteční cestu. Než obávaje se, že mu nepatrný peníz ten, ač pěšky cestoval, na cestu skoro čtyřdenní nepostačí, zastavil se u faráře holičského na hranicích uherských a prosil o podporu. Farář odbyl ho šajnovým grošem. Událost ta popudila Slotu nemálo i málem by mu stav kněžský byla zošklivila; umínil si, že vícekrát nepřekročí práh kněze katolického o něco prose, aniž by ho dříve znal. Líp uvítal ho starý sedláček v dědince mezi horami, kam téhož dne cestou z Holiče k Sobotišti na noc dorazil. Však uslyšev stařeček, že pozdní host je student a pozdním příchodem jeho polekán jsa, považoval ho za černo-

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63. B3

kněžníka; teprv když mu omyl vymluvil, dal se s ním do řeči a pozval ho k večeři, již právě nevěsta jeho na stůl byla přinesla: podpopelník a smažené na vejcích rybičky, i vypravoval mu, jak kdysi též takovýto pán k němu na nocleh přišel, žádaje na něm několik dvacetníků, nebo prý má moc učiniti, aby dvacetníky od každého, komukoli je vydá, zpět se vracely; a lituje prý dosud, že tak neučinil. — Nocleh dali hosti ve stodůlce na slámě, ráno snídaní a ještě podpopelník na cestu.

Roku 1838/9 vstoupil Slota do semináře. Biskup tehdejší, jak víme, byl František Gindel, rektorem semináře kanovník Zelinka. Profesory Slotovými byli v prvním roce Jan Vrba, bratr Jiřího, děkana a faráře klobouckého v Brněnsku, bývalého duchovního správce na Špilberku v čase, když tam mnoho italských karbonářů uvězněno bylo, a Josef Hainisch; onen přednášel dějepis církevní, tento právo kanonické. V druhém roce studií Slotových na semináři učil mravouce dr. Emanuel Sellner, nynější farář kouřimský, naukám biblickým František Sušil. V třetím roce Ferdinand Panschab, nyní kanovník a druhý prelát kapitoly brněnské, odpůrce Slovanů, učil dogmatice, a jakýs kapucín naukám biblickým starého zákona a jazykům orientálním. Ve čtvrtém roce byl Jakub Sušický profesorem pastorálky, Antonín Hamerský pak přednášel methodiku, katechetiku a pedagogiku. Ze spolualumnů Slotových dosud žijících, kteří teď v církvi přední místa zaujímají aneb slovutností spisovatelskou a národovstvím vynikají, jsou především: Gunter Kalivoda, opat a prelát benediktinského kláštera rajhradského, Augustin Kiovský, kanovník kapitoly brněnské, hrabě Silva Tarouca a Fr. Kulda, kanovníci vyšehradští v Praze, Jan Lysek, probošt a farář v Dubě v arcibiskupství olomouckém, dr. Jan

Bílý, farář dolnoloučanský, František Pojmon, katechet v Slavkově; kromě těchto nebožtík Karel Šmídek, konsi storialní rada a profesor na gymnasiu brněnském ato Nynější biskup Karel Nöttig a první prelát i kanovní kapitoly brněnské Ondřej Hammermüller, z nichž posledn jmenovaný odpůrcem Slovanů se osvědčil, byli tehdá vikáři při katedrálním chrámě na Petrově.

Do Brna přišel Slota jako poloviční Maďaron; ji v druhém roce filosofie napsal jako dobrovolný úkol po jednání o potřebě znalosti jazyka maďarského pro kaž dého syna vlasti uherské. Avšak hned v prvním roc bohosloví přiveden jest k vědomí národnímu čtením s vykládáním *Slávy dcery* Kollárovy, jež se dálo neko likkrát za týden u večer v shromáždění alumnů ducha slovanského, do něhož i Slota přiváben byl. Prefekt učírny M. obzvláště vynasnažil se, vzbuditi v něm cit, lásku s hrdost národní. Podařilo se mu to, přes veškeré posmí vání a přezdívání, jímž alumnové ducha německého alumny slovanské od věci národní odvrátiti usilovali, a přes to že následkem udavačství od přestavených čtení *Slávy dcery* zapověděno bylo. Ano čím více snažili se zoškli viti jemu ideu národní, tím více v něm mohutněla. Ná rodní znovuzrození jeho pak dovršeno čtením v době noční novin a časopisů i kněh českých z knihovny slo vanské náležející klerikům slovanským a věnováním se ja zyku českému, jemuž přiučil se tou měrou, že r. 1841 byl s to složiti odu sapfickou: *Loučení alumnů brněn ských s Jeho Excellencí nejmilostivějším nejjasnějším pánem Františkem Gindlem, biskupem brněnským, od cházejícím na knížecí biskupskou stolici v Kerku.* Nej větší však posily nabýval duch jeho slovanský z obcování častého s profesorem Sušilem, učeným to bohoslovcem i

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 -S63.B3

básníkem národním, a Fr. Klácelem, knězem řádu Augustinského, filosofem a básníkem. Ale nejen v Slotovi, než i v ostatních alumnech zmáhalo se denně vědomí i duch národní; to jmenovitě v Slotových spolužácích, kteří po všecky čtyři roky učení bohoslovného jak vědomostmi tak vzdělaností vynikali, zač jim od Němců potupně panslávů a rationalistů přezdíváno. Budění a zmáhání se ducha slovanského dobou tou v semeništi brněnském živým důkazem byla řečená již knihovna slovanská alumnů, záležející ze sbírky kněh a spisů nejen českých, ale i srbských, charvátských a polských, jichž rok od roku přibývalo, pak slavnost Cyrilometodějská, jež každoročně nejen náboženským, než i národním způsobem se konala a později příčinou se stala velikého protislovanského vyšetřování v semeništi, o němž níže se zmíníme. Že jim i někteří návštěvou mezi ně přicházející kaplani jako Fraut. Škorpík, nynější konsistor. rada, děkan a farář kučerovský, a nebohý Josef Těšík, rovněž konsistor. rada, děkan a farář telčenský, jakož i návštěvy cizokrajných Slovanů ducha i zápal národní vnukali a dodávali, rozumí se. Mezi těmito byli též baron Lužan, Charvát a Klasopolský nebo Aehrenfeld, rytíř a spisovatel lužický.

A jako se alumnové v semeništi navzájem odkájeli duchem národním, tak opět stávali se apoštoly v rodištích svých v čas prázdnin. Slota na př. nejenže donášel knihy české ku čtení do Rajce každé prázdniny, ale r. 1840/41 i divadlo ustrojil na radnici, ku kterému sešlo se nejen přednější měšťanstvo a kněžstvo domácí, nýbrž i zemanstvo okolní. Dávala se veselohra „Dva přátelé a jeden kabát", a zpívaly se rozličné písně, mezi nimi: *Slovenka jsem rozená,* atd. *A já bych si Maďara nikdy nevzala* atd. Avšak pro tuto poslední býval by

málem zle pochodil. Zemanstvo maďaronské udalo ho podžupanovi Trenčanskému a v několika dnech vyslán byl k němu *boženík*, t. j. komisar stoliční Ludvík Borcsiczký, jinak Slotův přítel, se vzkazem, aby se více divadlo slovenské hrát neopovážil a co nejspíše opustil Rajec, do Brna se navrátě. Bylo tedy upustiti od druhého představení, toužebně žádaného, a Slota skončiv prázdniny své o několik dnů dříve, pospíchal do Brna. I to připomenouti dluźno, že téhož roku, dostav po těžké nemoci na čtrnáct dní dovolenou, aby se na zdravém povětří zotavil, odebral se k svému dobrodincovi do Břetislavi, nesa na hřbetě ranec plný kněh nasbíraných pro slovenskou bibliotéku na lyceum evangelickém, kde Ludevít Štúr byl profesorem jazyka a literatury československé. Zároveň se Slotou dlel tehdy v Břetislavi dr. Gustav Reuss, od něhož pochází dílo: *Května slovenská*, čili opis všech jevnosnubných na Slovensku divorostoucích a mnohých zahradních rostlin podle soustavy De Candolleovy. Štúr uvítav je oba přátelsky, uspořádal jim na počest zábavný večer v horách. — Tehda seznámil se Jiří Slota v Břetislavi též s profesorem university charkovské Izmailem Ivanovičem Srezněvským, který tou dobou po Slovensku cestoval a velikého básníka, Homéra to slovenského, Jana Hollého, faráře madunického, byl navštívil. V těchže prázdninách šířil Slota rozprodej *Slávy dcery*. Ze semináře brněnského pak poslal klerikům nitranským, baňskobystřickým a trnavským listy slovenské, budě je z tvrdého snahostejnosti národní.

Roku 1842 v prvních dnech srpna vysvěcen jest na kněžství od Antonína Arnošta hraběte Schaaffgotsche, který dne 5. května r. 1841 na biskupskou stolici brněnskou byl dosedl na místo Františka Antonína Gindla,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

jenž dne 23. ledna 1841 přesazen byl za knížete biskupa do Kerku v Korutansku. Přesazen byl, poněvadž vládě Metternichovské nejsa ve všem po vůli ani po chuti, najmě protože nebyl nepřítelem a pronásledovatelem Slovanů, proti vůli své, kde lítostí a bolestí svého opravdu kněžského a apoštolského srdce k nevyslovitelnému zármutku nejen nové své diecése, nýbrž i bývalých, celou duší jemu oddaných brněnských diecesánů jeho ještě téhož léta na onen svět se odebral. Památku Gindlovu zasvětil Slota nekrologem a elegií.

Biskup hrabě Schaaffgotsche veliký byl aristokrat a Němec a až do r. 1848 nepříznivec Slovanů. Rok tento však a následující naň doba svobody a rovnoprávnosti konstituční a národní učinily v smýšlení a náhledech jeho nemalou změnu ve prospěch Slovanů.

Roku 1841 dne 5. května, jak svrchu řečeno, slavil biskup Schaaffgotsche svou intronisací, ku které jemu na počest vydali alumni brněnští album, jeho erbem ozdobené, s pěti rozličnými básněmi: českou na prvním místě, pak německou, latinskou, židovskou a řeckou; česká byla od Jiřího Sloty, ostatní od alumna Fr. Podráska, jenž z kapucínského stal se klerikem světským. Nejosudnější při novém biskupovi bylo, že neuměl česky, ano i jazyk český nenáviděl. Bylo v systému Metternichovském a v tendenci německé, usazovati na stolice biskupské v krajinách slovanských muže jazyků slovanských neznalé, jim nepřátelské.

Před odchodem Slotovým z Brna 1842 sešli se alumnové ducha slovanského u večer v jedné z učebných jizeb k poslední společné rozmluvě a poradě. Snesli se navzájem a zavázali svatým slibem, že na kaplanských stanicích svých nejen v církevním ale i v národním duchu působiti

a lid i k národnímu slovanskému vědomí a životu budi
a vésti chtějí.

Prvotiny své slavil Jiří Slota v Rajci okázalým způ
sobem. Že to možno bylo, způsobil tehdejší farář rajeck
Jan Surový, rodák z Uherské Skalice, u něhožto již jak
klerik prázdniny trávíval. Ostatně zažil kněžské prázdnin
též užitečně. Na blízku Rajce jsou tři poutnická míst
s obrazy Bohorodičky, totiž Frivald, Domaniš a Višňov
Sem zašel, ano i jinam docházel, aby mládež jak ducho
ních tak světských vyšších škol, povzbuzoval především
k milování slovenského národu svého a k bedlivému čte
knih československých.

V druhé polovici prázdnin těchto dostal ustanove
za kaplana do Moutnic, farnosti to asi tři hodiny cest
od Brna vzdálené. Ves tato leží na nové, z Brna n
Tuřany, Telnici, Těšany, Borkovany, Klobouky a Čejkovic
do Uher vedoucí silnici, kterou právě v tom čase za
kládat a stavět počali; v duchovním ohledu patří Moutnic
k dekanátu Klobouckému, v politickém patřila k panst
Klobouckému rytíře Neuvalla. Na stanici svou dojel Slot
právě před císařskými hody, na kteréžto slavný den m
i první své kázání. Lid uvítal ho velmi laskavě, těše s
že bude míti mladého panáčka a k tomu ještě Slovák
z Uher. Leč i na mladého kaplana velmi milý dojem
učinila laskavost a dobrota, nábožnost a čistota lidu mou
tnického jak v oděvu tak v příbytcích, i dobrý, úrodn
pšeničný kraj moutnický, jménem Malá Hana rozprostíra
jící se z jedné strany až k Brnu, z druhé k Rajhradu
Kroj lidu tamního líbil se mu velice, obzvláště mužst
v dlouhých kožiších, žlutých, pod koleny přaskami spja
tých koženicích, vysokých botách a vysokých srstnatých
čepicích na hlavě. Však i ženské, k velikému podiven

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

svému, protože z horních stran Uherska přišel, kde lid od věků zanedbaný v bídě a psotě, v hladu a nahotě, v špíně a nečistotě hyne, shledal opravdu *bílé*, jak Slováci ženskou pleť jmenují, t. j. čistotné, pořádné, nenádherné, skromné, cudné, milé.

Láska lidu byla mu osladou mnohých trpkostí, jichž mu od představeného faráře zkoušeti bylo. Byl to kovaný Němec z Johannisberku a odpůrce Slovanů, který *mladému* kaplanovi nepřál, že byl Slovanem a lásky lidu požíval; osočoval ho z panslavismu a rationalismu, jak *to* již tenkrát bývalo, když který nepřítel Slovanstva některého národovce zničiti neb alespoň uškoditi jemu hodlal. K nařízení gubernatora moravského Ugarte zavedena byla tehdy v semeništi brněnském ostrá inkvisice proti slovanským bohoslovcům, očerněným z panslavismu a ze smýšlení protirakouského, protiněmeckého, nejvíce za příčinou slavnosti Cyrilometodějské, alumnem Janem *Bílým* v semeništi zavedené, která nejen náboženskou, nýbrž i národní slavností se stala. Učinil tak Ugarte zajisté podle vůle státního kancléře Metternicha, pána svého, jenž nechtěl znáti Slovana v Rakousku, právě tak jako nyní nechtějí znáti v Uhersku jiného národa než maďarský. A jaký byl Metternich v tom ohledu, tací byli orgánové jeho jak vyšší, tak nižší, ve všech korunních zemích Rakouska. Do této inkvisice pojat byl i Jiří Slota, udaný jmenovaným farářem, že si dopisuje s Janem Kollárem, původcem *Slávy dcery*, se Zachem, nynějším stařičkým generálem srbským, pak s nožířem brněnským, který se později do Ameriky vystěhoval, a s jistým rationalistou francouzským v Paříži. Aspoň tyto otázky předloženy jsou jemu k zodpovídání předsedou vyšetřovací komise, rektorem semeniště kanovníkem Zelinkou, do-

kládajícím, že tak o něm představený jemu farář p
Leč vyšetřovací komise propustila Slotu v pokoji, da
mu oficiosní toliko naučení a napomenutí. Po tomto
slechu bylo mu však v Brně praveno, že i na venk
proti všem slovansky smýšlejícím kněžím, totiž kap
nům — ježto faráři s malou jen výjimkou němčouři byli
inkvisice zavedena bude, tudíž že i k němu přijdou ink
sitoři, aby prohledli jeho knihy a písma. Strach je z
A proto navrátiv se domů z Brna, shledal kde jaký s
vanský přátelský list, ač ani jeden z nich nic závadné
neobsahoval, kde jaký kus papíru, na němž od ně
v prose či veršem cos napsáno neb naznačeno bylo,
zanesl vše k věrnému příteli kováři F. Langáškovi
Těšan, kde o půl noci veškeré papíry ve výhni kovářo
spálili. Inkvisice sice na venek nepřišla, však pře
mnozí, mezi nimi též Slota, stíháni jsou až do r. 18
ostrým okem.

V Moutnicích kaplanoval tři léta. Volný čas věnov
studiím; nejmilejší zaměstnání jeho byly péro a kni
Kromě bohosloví vůbec pěstoval obzvláště duchovní
čnictví a básnictví. Z básníků kromě klasických obl
si nejvíc Jana Hollého, Jana Kollára, Mickiewicze, Če
kovského, Tomáše Morea, Schillera, Uhlanda, Goethe
Klopstocka, Dantea, Miltona, Vinařického, Pyrkera, Ruk
pis Královédvorský, pak národní písně všech téměř kme
slovanských. Na procházkách pod širým nebem psal k
zání a skládal básně, z nichž do sbírky této někte
přijaty jsou. V Moutnicích také sepsal *Zrcadlo maličkýc*
obsahující ilustrované básničky, bajky a pověsti.

Vedle nauk těchto i básnických prací zabýval
čtením i jiných vědeckých děl národních: Šafaříka, Jun
manna, Kopitára, Palackého, Tomka atd., dále staročesk

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

literaturou, jmenovitě Štítného, jakož i čtením časopisův a knih charvátských, srbských, lužickosrbských, polských a slovinských. Nejmilejším studiem byl mu však jazyk český a dějepis literatury české.

Působení jeho v Moutnicích neobmezovalo se jen na kostel a na školu. Půjčoval knihy, mládež učil písním, obzvláště národním, jež v národě československém od nepaměti po horách a dolinách, po polích a hájích se zpívají, podobny jsouce kvítí polnímu samorostlému, aby tak vyplenil neb aspoň zamezil písně kramářské, písně vandrovníků, kolovrátníků, písně, jež poskládali bídní písničkáři a vytiskly bídné knihtiskárny ku zkáze ducha a vkusu národního v lidu československém. K učení písní národních sloužily mu křtiny, svatby, obžinky, kary, hody a jakékoli jiné příležitosti. Když nastaly školské prázdniny, přicházeli k němu žáci a klerici zpěvu znalí, s kterými pak činil výlety do sousedních far, panských dvorů a mlýnů a čtverhlasým zpěvem nejen sebe i jiných bavili, nýbrž budili takto v hostitelích svých lásku k národu, lásku k řeči a písním československým.

Roku 1844 dne 7. ledna slavil Bernard Špaček, farář šaratický či žeratický diecése Brněnské okresu Židlochovicského druhotiny své. Slota a při hostině přednesl ku poctě jubilantově báseň počínající slovy: *Strašní se se všech stran vichrové zdvíhají.* K vůli této básni a že horlivý byl Čechoslovan, oblíbil si Špaček Slotu tou měrou, že si ho od biskupa za kaplana vyžádal, doufaje nalézti v něm podporu v starobě své.

Napřesrok Slota skutečně poslán do Šaratic (Žeratic). Však velebný stařeček podpory jeho dlouho nepotřeboval. Po půlroku zemřel, a nový kaplan stal se administratorem veliké fary té.

Když farář Špaček, opuštěn od svých, umíral, l
pila čeleď na půdě, v komorách a ve spižírně; obč
pak vedravše se násilně do humna v noci po jeho
konání odnesli vymlácené obilí, takže když se vypla
dluhy, jež postížen byv druhdy požárem, nucen byl u
lati, nezůstalo ani tolik po něm, aby se mu byl m
postaviti kříž náhrobní. Tu, lítost maje s nebožtík
složil Slota píseň mešní, dal do tisku, rozprodal a z
těžku kříž postaviti kázal.

Nástupcem Špačkovým stal se Václav Raška, fa
žďárský okresu Boskovického, a Slota složiv účet z adm
stratorství, zůstal opět kaplanem šaratickým. Tu se
otevřelo široké pole působení národního, zasahujícího v c
okolí šaratické, to zvláště od r. 1848.

Dne 3. února 1845 vyvolen byl Jiří Slota za
spolku ochranného moravskoslezského, k prospěchu tě
kdo z káznic a vězení propuštěni byli, jehož ředitel
byl hrabě Josef Schaaffgotsche. Tenkrát byl Slota také
údem *Matice české.*

Dne 6. ledna 1848 začal Jan Ohéral vydávati li
poučné a zábavné zvané *Týdeník,* k nimž dne 9. kvě
téhož roku přidal přílohu *Moravské noviny.* Spolup
covníky jeho byli nejvíce mladší národní kněží jak
Klácel, Škorpík, Těšík, M. Procházka, Jiří Slota, Pojm
Bílý, Kulda, Šmídek a j. Básně a dopisy Slotovy ozn
čovány jsou tam jménem *Rajecký* a šiframi „—*a*“, „
pak příznakem *od Slavkova.* Též zprávy průmyslné
hospodářské podával tam z maďarských novin.

Despotické vrchnosti patrimoniální, nadutý byrokrat
mus vrchnostenský, němčourství u vzdělancův a měšťanst
josefinismus u staršího duchovenstva, odrodilství u mla
šího, metternichianismus, stíhání duchovenstva národní

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

absolutismus a podobné nestvůry na Moravě ztrpčovaly mu nemálo život. I zatoužil po vlasti své, kde přes to, že tam aristokrati a zemané byli pány, přec větší panovala svoboda než na Moravě a v ostatních zemích rakouských; kde jmenovitě církev katolická požívala svobody a duchovenstvo sdílelo veškeré immunity a výsady zemanstva. Dopomoci jemu k návratu slíbil magnát uherský Antonín Károlyi, jenž byl správcem fideikomissu rodu Kounicův, maje dceru hraběte Kounice za manželku, a za tou příčinou docházíval do Slavkova, panství kounického. Tu seznámil se s ním Slota a získal jeho přízně hlavně proto, že rozprávěti s ním mohl po maďarsku. Leč nepomohl mu. Vydal se tudíž Jiří Slota nejprv r. 1847 do Ostřihoma k arcibiskupovi Kopácsymu. Nynější kardinál arcibiskup kaločský Haynald byl tenkráte jeho sekretářem. Arcibiskup přijal ho v přítomnosti komonstva svého ve veliké předsíni vlídně, jakkoli znám byl velmi pyšným a pánovitým. Ale za kněze diecesánského jej nepřijal, vymlouvaje se, že má dost svého kněžstva. Odtud odebral se Slota do Nitry, vlastně do Močenku sídla tohoto letního biskupa Palugyayho, u něhož nynější veliký probošt nitranský a čestný biskup Slovák Jan Krajcsik pobočným byl kanovníkem. Leč ani tu nebyl vyslyšán; ano, od Krajcsika odbyt jest. Posléze psal Slota prosebný list biskupovi baňskobystřickému Josefu Rudnyanszkému z Dežeřic, který v revoluci uherské kompromitován byv, když Maďaři pokořeni byli, na šest let do vězení a ku ztrátě biskupství od soudu vojenského německého odsouzen, potom však na milost přijat a výslužným opatřen byv, v Břetislavi dne 24. listopadu r. 1859 zřeknuv se biskupství, skonal. Avšak i ten odepřel žadateli vyplniti prosbu vlastnoručním listem.

Bouřka revoluční, strhší se ve Francii, přihnala s
i do Uher. V bouři té vzal feudalismus za své, poddan
ství lidu bylo zrušeno, absolutismus padl s Metternichem
ústava dána jest národům. 24tým březnem 1848 otevře
se i národním kněžím nový svět, nový obor působení.

Slota porozuměl novým povinnostem občana i kněze
Pod kopečkem v poli za Kavrianovem, obci to se Šara
ticemi úzce spojenou, kopečkem to podobným mohyl
slovanské, o němž vypravuje tamní lid, že jej nasypal
vojsko Jana Sobieského, polského krále, na mrtvoly mo
rem zhynulých vojáků, když tudy táhl na pomoc Vídn
od Turků těžce obležené a již již pádu blízké — pod ko
pečkem tím shromažďoval každou neděli a každý svát
občany vtipnější, vyprávěl a čítal jim o událostech svět
vých. Na vrchu kopečku toho stálo staveníčko kapli po
dobné, jež vojsku, kdysi v Šaraticích položenému, za pr
chárnu sloužilo; při východu jeho stály dvě lípy. Přiše
do Šaratic, vyžádal sobě Slota kopce toho od obce
pomocí mládeže obehnal jej příkopem i vysázel boky jeh
stromy lesními, vrch jeho však zarovnal a proměnil v kv
tnici. Sem tedy jak již praveno, občanstvo shromažďov
a nejinak činil ve Vážanech, obci filiální, v domech so
kromých.

Že mu to růží neneslo, rozumí se samo sebou. N
ač ústavná svoboda prohlášena byla, ač z robotujícíh
poddanstva tím povstati mělo svobodné občanstvo, pře
v praktickém a společenském životě nebyl dobojován b
mezi aristokracií a demokracií, mezi bývalým panstv
a bývalým poddanstvím; vždy ještě aristokracie a pa
stvo, hněvem kypící nad ztrátou svou, hledalo i naléza
příčiny a příležitosti mstít se jednotlivým zástupcům
vůdcům demokracie a bývalého poddanstva.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

Dne 3. července 1848 konána byla ve Vážanech nad Litavou, od Slavkova asi půl hodiny vzdálených, slavnost *1ho července* na věčnou památku zrušené všeliké roboty. Slavnosti zúčastnila se i tamní patrimoniální vrchnost s rodinou a s úřednictvem, totiž se správčím a s kancelářským. Potěšeni viděli občané vrchnost s rozžehnutými svícemi v rukou v čele lidu kol oltáře kráčet na oféru. Roztomilý to obrázek budoucí politické rovnosti a bratrstva mezi vrchností a lidem! Za to bylo tím větší pohoršení, když se vycházelo z chrámu. Sotva totiž vážanská vrchnost zočila na prvním domě pod kostelem běločervenomodrý praporeček, strhla s úřednictvem svým pokřik: „Kdože kázal takovéto praporce vyvěšovat?“ A neustala, až praporečky národní z domů posnímány byly, jakkoli na nich napsáno bylo: „Sláva císaři! Sláva Moravě! Sláva konstituci! Sláva vrchnosti vážanské!“ Od té doby byla vrchnost vážanská i s němčourským správcem svým Slotovi hlavním protivníkem, ony běločervenomodré praporky připisujíc jemu a tvrdíc, že jí navzdor vyvěšeny byly. Netrvalo dlouho a nepřízni té dala vrchnost vážanská i zjevný výraz. Na den sv. Leopolda odebrala se z Vážan deputací k říšskému sněmu do Vídně v příčině pozemkomajetkového sporu s vrchností svou. Chtěje viděti Vídeň ponejprv v životě i poznati československé poslance na říšském sněmě, připojil se Slota k deputací. To byla pro vrchnost voda na mlýn. Považujíc ho za původce deputace, udala jej u konsistoře brněnské jako buřiče lidu proti ní. Konsistoř poslechši bývalého majetníka Vážan, který byl zároveň úředníkem při gubernium, odsoudila Slotu na tři dni k domácímu vězení a k vypracování tří thesí. Slota zaslal slavné konsistoři operát, jakého zajisté neočekávala, a za to, že soudila

bez výslechu obžalovaného, pověděl jí peprnou pravd
a domácího arestu nedržel.

Dne 26. března 1848 svolal po odpoledních slu
bách božích farníky šaratické do hostince, aby je pouč
o památnosti dnů 15. a 16. března a o ceně darů krá
lovských, které nám dnové tito obnovili nebo přinesl
totiž ústavy a svobodného tisku. Sešlo se přes sto ne
přednějších farníků.

Leč v patách po těchto událostech přišla Vídeň n
myšlénku, Rakousko s Německem sjednotit společný
soustředním parlamentem ve Frankobrodě. Ponechavš
jednotlivým zemím na vůli volit či nevolit, vypsali volbu
Sněm moravský opřel se tomuto sjednocení a volbě. Volb
brněnská jak ve vnitřním městě tak i na Starém Brn
vypsána byla na den 13. května 1848. Okolí slavkovsk
náleželo k volebnímu okresu starobrněnskému, Šaratic
připočtěny jsou k okolí slavkovskému a s obcemi okol
ními vyvolily Slotu voličem k volbě poslance do Franko
brodu. Šel tedy dne 13. května časně ráno k volbě
předsevzav si, nejen nevoliti, nýbrž, budeli možno, volb
překaziti. Podařilo se mu provésti úmysl ten pomoc
slavkovského justiciára Kováře, muže a vlastence zna
menitého. Vidouc volební komise, že ani jedním kandi
dátem neprorazí a že slovanští voličové přišlého Žida
jenž se rovněž za kandidáta vtíral, oknem shoditi chtěji
jala se působiti prostřednictvím gubernátora Lažanskéh
na konsistoř, aby Slotu odvolala od volby. A skutečn
přišel k němu úředník konsistorní, přemlouvaje ho, b
nechal všeho a šel domů a předešel tak nemilé následky
svého nynějšího jednání. Když ani to neprospělo, vyzval
ho volební komise, aby se sám dal voliti a šel do Franko
brodu. Leč i to bylo ovšem marné. Veškeří slovanšt

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63 .B3

voličové stáli při něm a vyslovili se proti volbě; sedm německých sedláků jen shromáždilo se popoledni na radnici starobrněnské a zvolilo sobě jednohlasně D'Elverta, který však mandát nepřijal. Výsledek tento pobouřil brněnské Němce tou měrou, že Slotu odpoledne ve všech kavárnách a hostincích hledali a stíhali, chtějíce se jemu vymstit; pročež Slota sednuv na vůz, v Zábrdovicích na něho čekající, odjel z Brna domů.

Dne 24. listopadu zvolilo učitelstvo okresu Slavkovského v Komořanech Slotu za předsedu učitelských porad, jež i v mocnářství rakouském roku toho zavedeny byly. Volba dála se z nařízení ministerského za předsednictví děkana a školního dozorce.

Jsa předsedou konference učitelské, vedl deputaci učitelskou okresu Slavkovského do Olomouce k novému císaři Františku Josefovi I., jenž tam holdování Hany přijímal. Kromě Olomouce navštívil při té příležitosti s ostatní deputací učitelskou Kroměžíř a sněm říšský, který tam zasedal, obcoval poslancům českým a od Riegra dostal na památku okuláry s koštěným lemem.

Dne 29. května byla volba voličů sněmovního poslance za Slavkovský okres a dne 31. téhož měsíce volba do sněmu brněnského. Obce byly by raději volily některého z proslulých vlastenců, ale dlouhý, černý kabát vší zbaven byl důvěry u lidu; k tomu přišlo ještě také mylné domnění, jako by na sněmě po celý čas nerokovalo se o jiném než o robotách, o desátcích, atd., o čem prý by rolník na sněmu nejlépe dovedl promluviti. Vidouce však voličové, že by jinak ještě tíže při volbách prorazili, navrhli Jiřího Slotu. Leč ani toho neprosadili, nebo mnozí z voličů ho ani neznali, a pak duchovní stav tenkrát již u lidu namnoze důvěru tratil. Zvolen byl tedy většinou

pouze jednoho hlasu starorousinovský mlynář, boháč majetník domu v Brně, jenž mimo to proti Slotovi vše možně agitoval.

Téhož roku tušíme byl též vypsán konkurs na pro fesuru českého jazyka a české literatury na akademi olomoucké, která se měla stát universitou moravskou, konkursu tomu podrobil se i Slota. Při písemní prác jeho konali inspekcí dr. Hanuš a Helcelet. Průběhem r. 1848 složil též zkoušku synodální v Brně, s výtečným prospěchem.

Na konci r. 1848 zřídila se v Brně první ústředn *jednota katolická;* po vlasti moravské rozeslala se pro volání ke zřizování filiálních jednot katolických, a tako vouto filiální jednotu zřídil též Slota v Šaraticích. Dne 22., 23. a 24. září 1851 konán byl první všeobecný sjezd důvěrníků všech katolických jednot v Brně v klášteře minoritském, jejž zahájil řečí biskup brněnský Antonín Arnošt hrabě Schaaffgotsche. Závěrečnou řeč měl Slota. Vytištěna je řeč tato v knize *První všeobecný sjezd důvěrníků všech jednot katolických na Moravě na str. 46—52.*

Dne 3. října 1849 založena byla *Moravská národní jednota,* spolek to vědecký a humanitní, jehož účelem bylo vydávání kněh, podporování knihoven, čítáren, přírodozpytných sbírek a uměleckých děl. Této jednoty se stal též Slota údem, avšak brzy nezdála se mu býti dosti katolickou, i vystoupil z ní s mnohými téhož smýšlení. Na den sv. Víta r. 1850 založeno bylo v Brně *Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje.* Slota stal se spoluzakladatelem, údem a členem výboru i v tomto spolku.

Nová doba politická stala se i novou dobou školstva jak elementárního tak obzvláště středního pro celé Rakousko,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

a tedy též pro pokořené Uhersko. Od vídeňského ministerstva bohoslužby a vyučování, v jehož křesle tehdy hrabě Lev Thun seděl, vydaný *Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich* r. 1849 platnost měl i pro Uhersko. Prvý krok ku školské této reformě učiněn byl od vlády tím, že zrušena nebo sloučena byla některá gymnasia uherská rozličným duchovním řádům, jmenovitě františkánům (salvatoriánům) a piaristům, svěřená; druhý krok učiněn postupným vnitřním i zevnitřním reorganisováním pozůstalých gymnasií, která buď stát sám převzal anebo která některým z dotčených řádů ponechána byla. Těmto přetvarům bylo se i gymnasiu báňskobystřickému, duchovenstvu světskému svěřenému, podrobiti. O nové síly pro gymnasium báňskobystřické tím větší péči mělo ministerium hraběte Thuna, čím více mu na gymnasium záleželo. Protož uloženo bylo c. k. školnímu radovi Josefu Kozácskovi, slovenskému knězi a čestnému opatovi, postarati se o dobré učitele, pak o to, aby pokud možná domorodci uhersko-slovenští k tomu získáni byli. I byl Slota jakožto slovenský syn vlasti uherské od Josefa Jirečka, tajemníka v ministerium bohoslužby a osvěty, a od školního rady Kozácska vyzván, aby se novému školství věnoval. Svolil a v lednu 1852 podrobil se státní zkoušce z řeči a literatury československé v Praze. Nejhlavnějším examinatorem jeho byl tehdy František Ladislav Čelakovský. Zkušební komisi předsedal dr. Beer, generál řádu křižovnického. Práci písemnou pod přísnou klausurou i kolokvium a zkušebnou přednášku skončil s dobrým prospěchem, a dáno jemu vysvědčení způsobilosti učitelské pro celé gymnasium. Aby mu ulehčil útraty se zkouškou spojené, hostil ho generál Beer, jemuž od křižovníka Havránka,

národovce a spisovatele, odporučen byl, po celý čas zkoušky v klášteře křižovnickém; přívětivého přijetí dostalo se mu též od ostatních členů řádu. Světnici v klášteře měl s výzorem na sochu Karla IV. Pohled na sochu tuto, na slavný Karlův kamenný most a řeku Vltavu, pak na Hradčany a chrám sv. Víta, učinil naň mocný dojem. V Praze ztrávil bezmála 14 dní a doby té zpomíná dosud ohnivě. Spatřiltě zlatou matičku československou, tenkrát v životě ponejprv. Než z Prahy odešel, prohledl si ještě poklad Svatovítský, pak navštívil zemskou knihovnu, aby poklonu složil věhlasnému původci *Starožitností slovanských* Pavlu Jos. Šafaříkovi, který mu při odchodu vřele na srdce kladl založení knihovny a musea slovenského; navštívil Měšťanskou besedu, by seznal ducha a ráz českého měšťanstva pražského, a Museum, by viděl české národní poklady; pak navštívil pražský duchovní seminář, přítele svého Václava Štulce, Förstera, ředitele ústavu hluchoněmých, a Boženu Němcovou; i pražské chrámy prohledl sobě.

Brzy po návratu svém z Prahy dostal dekret za gymnasiálního učitele řeči a literatury československé a latiny v Báňské Bystřici, kam ho byl před půl rokem předešel Martin Čulen, kaplan a Slovák, jsa učitelem mathematiky, kdežto Martin Hatala, kaplan šťávnický, stal se učitelem československé řeči a literatury na gymnasiu břetislavském.

Však přece nerad loučil se Slota s Moravou, kde před 13ti lety nalezl útočiště. V básni *Loučení mé s Moravou* dotýká se toho. Odchod určen na květen. Na počest odcházejícímu ustrojena slavnost. Nazejtří mělo se vyjeti ze Šaratic. Lid opět a opět projevoval Slotovi své sympathie a farář jeho, nemile tím dojat, odešel z domu,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

chladně se rozžehnav. Na schodech potkav starostu, prohodil uštěpačně: „Toho pátera Jiřího vypravujete jako krále nějakého!“ — „Velebný pane,“ odvětil starosta, „až oni půjdou ze Šaratic, dáme je vystrojit a vyprovodit husary!“ Narážel tím na exekuci husarů, proti farníkům farářem přivolanou.

To stalo se 8. a 9. května. Však 10. a 11. zůstal Slota v Břetislavi na rozkaz vlády, aby přijal rozličné instrukce od školního rady Kozácska. Dne 13. pak přišel do Báňské Bystřice a zaujal tam učitelské místo své, laskavě přijat jsa od dosavadních starých učitelů, obzvláště od kněze Jana Gottschara, pozdějšího ředitele gymnasia uzhorodského a nedlouho po té školního rady ve Velikém Váradě, pak od nového učitele Martina Čulena, pozdějšího učitele na gymnasiu břetislavském a posléze ředitele gymnasiálního nejprv v Satmáru, potom v Báňské Bystřici a naposledy v Kláštere nad Zniovem v Turci na samostatném akciovém gymnasiu slovenském.

Na gymnasium báňskobystřickém působil Jiří Slota od května 1852 až do konce roku školního 1860/1, a to až do r. 1856 jsa suplent s platem ročních toliko 400 zl. z uherského naukového fondu a se 100—150 zl. remunerace za vícehodinné vyučování přes počet normálních hodin. Od r. 1856—1861 byl skutečným učitelem, nejprv se 700 zl., poslední tři léta s 800 zl., nejvyšším to tehdáž učitelským platem na gymnasiu báňskobystřickém. V prvním semestru r. 1852/3 učil latině a přírodopisu, v druhém československu a náboženství v páté a šesté třídě na výslovnou žádost biskupa Moysesa, jsa spolu exhortatorem v dvou těchto vyšších třídách; od r. 1854/5—1860/1 učil náboženství na celém gymnasiu a spolu byl exhortatorem na vyšším gymnasiu. Kromě

toho byl správcem zpěvu a všech veřejných zpěvních produkcí žáků gymnasiálních.

Při vyučování jazyku mateřskému držel se methody porovnavací, srovnávaje jazyk český se staročeštinou a se slovenčinou. Dočkal se v brzku radosti té, že žáci jak vyššího tak nižšího gymnasia vyjadřovali se ve spisovném československém jazyku správně, a obratně mluvili i psali; ano, žáci vyššího gymnasia i psaný československý časopis sobě založili, ve kterém občas písemné práce svoje uveřejňovali a sobě vespolek zdělovali. K tomu dopomáhalo přidržování žáků ku čtení v prázdných hodinách a bohatá knihovna pro mládež gymnasiální. Starost učitelů tamních o důkladné vyučení žákův v jazyku československém byla tím větší, že systém germanisační hned na počátku zaveden byl a že již v třetí a čtvrté třídě nižšího gymnasia, od páté až do osmé třídy vyššího gymnasia pak, s výjimkou náboženství a jazyka československého, veškerým předmětům německy se vyučovalo, ano v osmé třídě již i dějepis církve katolické v němčině se přednášel.

Působení na gymnasiu báňskobystřickém potkávalo se na počátku s dvojitými obtížemi; jednak s antipathií obecenstva proti učitelům od vídeňské vlády poslaným a proti novému systému, jednak s velikým nedostatkem přípravných vědomostí u žáků na gymnasium vstupujících. Slotu nazývali jedni, nevědouce, že je rodilý Slovák, první lašťovkou německočeskou, druzí jezovitou a jiní jinak. R. 1852/3 na př. mnozí žáci v první třídě nižšího gymnasia ani přežehnat se nedovedli a v třetí třídě žák, otázán byv, v kterém díle světa leží Báňská Bystřice, Afriku jmenoval.

Mimo práce tyto, 22 hodin v témdni vyžadující,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

přijal Slota k žádosti biskupa Moysesa úřad německého kazatele kathedrálního. Kázání jeho pak shromažďovala vždy hojné obecenstvo nejen katolické, leč i protestanty. Dále byl činným na poli náboženskoliterárním, jež v katolictvu slovenském velmi zanedbáno bylo, převzav opět na žádost biskupa Moysesa a veliké částky duchovenstva diecesanského nejprv spolupracovnictví, pak od r. 1854 redaktorství *Cyrilla a Methoda*, katolického časopisu pro církev a školu, pod ochranou úřadu biskupského v Báňské Bystřici vydávaného, kterýžto časopis, maje za spolupracovníky nejlepší síly theologické, zvláště na Moravě a na Slovensku, jako: M. Procházku, profesora náboženství na gymnasiu brněnském, faráře F. Škorpíka, faráře dra. Bílého, F. Dědka, kaplana, K. Orla, dra. Malého, J. Munkaye, M. Chrástka, a veliký počet výborných dopisovatelů z Čech, Moravy, Slezka, Slovenska i církevních několik básníků, jako: Jer. Soláře, řeholníka želivského, Poděbradského, M. Procházky a j., byl co do obsahu první v těch časích v theologické literatuře československé.

Hned první rok po svém příchodu do Bystřice, r. 1853, zavedl Slota, ovšem ne bez velikého namáhání, slavnost cyrillomethodějskou, která každoročně v slovenském farním kostele velmi slavně konána byla až asi do r. 1861. První slavnost obzvláště vynikala. Pontifikantem byl jako vždy později opat kanovník Tomáš Červen, kázání měl Jiří Slota, které vytištěno se nalézá v druhém ročníku *Cyrilla a Methoda* (1853), M. Chrástkem, profesorem bohosloví, redigovaného.

Roku 1856 vydal Slota sbírku náboženských básní *Veliké poselství kněze katolického*. Čistý výnos z rozprodeje určen byl na ústav podporovací pro chudobné žáky na c. k. katol. osmitřídném gymnasiu v Báňské Bystřici.

Gymnasium báňskobystřické v staré podobě záleželo ze šesti tříd; nařízením ministerským sníženo jest na čtyry třídy, totiž na nižší gymnasium. Na úsilnou však prosbu města a biskupa Moysesa, Jeho c. k. apošt. Veličenstvu předloženou, doplněno bylo od r. 1852 do 1856 na osmitřídní, tedy vyšší gymnasium, a nejvyšším rozhodnutím prohlášeno na c. k. státní vyšší gymnasium. Ovšem zavázalo se město ke všelikým obětem, kterých takovýto vyučovací ústav vymáhá. Největší těchto obětí bylo zajisté vystavění nové přiměřené budovy gymnasiální na útraty města. I bylo skutečně vybudováno nové velikolepé stavení gymnasiální a dne 10. října 1858 od opata kanovníka T. Červena způsobem nejslavnějším vysvěceno. Při slavnosti té měl Slota opět před hojným a vznešeným obecenstvem, veškerým žákovstvem i celým sborem učitelským ve veliké síni gymnasiální řeč, jež obsažena jest v díle *Památka vysvěcení nové budovy c. k. katolického gymnasia v Báňské Bystřici, které se stalo dne 10. října 1858.* Dílo toto vyšlo v B. Bystřici tiskem Filipa Maeholda 1860. Čistý výnos určen byl k rozmnožení fondu dívčího vychovavacího ústavu a k ozdobení škol gymnasia báňskobystřického obrazy náboženskými. Když zanikl *Cyrill a Method* báňskobystřický, začal Slota vydávat a redigovat r. 1860 pedagogický časopis *Slovenský národný učitel,* jehož první číslo vyšlo dne 13. října 1860. Slota dopisoval též do Lichardových *Slovenských Novin,* ve Vídni vydávaných, a do jejich přílohy *Světozoru,* kterou Daniel Lichard redigoval za spolupracovnictví Jirečkova; pak dopisoval do pedagogického časopisu *Škola a život,* vydávaného a redigovaného v Praze R. F. J. Řezáčem. Také tři německá kázání r. 1859, 1861 a 1875 tiskem vydal.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

Po 6 let pak byl spirituálem německého ústavu pro mládež dívčí z přednějších rodin, založeného sl. Teresií Hartlovou, kde náboženství vyučoval a kde se více učitelů gymnasiálních vyučování zúčastňovalo.

Maje veliké zalíbení v hudbě a zpěvu a uznávaje velikou důležitost jeho jako vzdělavacího činitele a silné páky k oživování národního a společenského života, přišel na myšlénku, založiti spolek hudební v Báňské Bystřici. Myšlénky té ujal se i první stoličný komisař Josef Müller, Pražan, výtečný houslista, žurnalista a jeden z lepších úředníků tehdejších, a s pomocí duchovních i světských dobrodinců podařilo se jim dvěma založiti spolek zpěvácký s hudební školou; za učitele přivolán jest Varay, basista maďarského divadla peštského. Předseda spolku byl Antonín Radvanszky, nynější župan stolice Zvolenské a Turčanské a generální inspektor církve evangelicko-augsburského vyznání, Slota byl tajemníkem, hlavním jednatelem a pořadatelem. Kromě toho zařídil zpěvácký spolek pomocí mladých úřadníků, jmenovitě pomocí Krále, substituta při c. k. státním zastupitelství, a J. Nováka, průmyslníka rodilého z Čech, jehož účel byl netoliko uměleckosociální, ale i humanitní; kromě zvelebování rozličných slavností podporoval produkcemi svými i dobročinné účely.

Jako vicepraeses a prostředník mezi gymnasiem a blízkým i vzdáleným obecenstvem slovenským účastnil se Slota též správy alumnea gymnasiálního.

Pracemi učitelskými, kazatelskými, redaktorskými, spisovatelskými, atd. porušil si velice zdraví, že r. 1858 v prázdninách ponejprv pomoci a uzdravení nucen byl vyhledávati při minerálních vodách korytnických. Korytnice jest lázeňské místo mezi Tatrami v Luptovské stolici pod

vrchem *Prašivá* jmenovaným, vysokým 4666' nad hladinou mořskou. Jméno to obdržela od koryta vrchů, mezi kterými leží, neb od údolí korytu podobného. Druhdy říkalo se jí *Mědokyšné* pro vřídlo mědokyšné neb kyselé vody, jak ji společnost dosud jmenuje. Odtud odebral se pro upevnění zdraví do *Líček*, vsi a koupele to v Luptovské stolici v dolině pod vrchem Chočem 4613' vysokým. Po čtrnácti dnech cestoval po Luptově a na Kriváň, známý to nejvyšší skalnatý vrch po Lomnické špici v Horním Uhersku, jenž podle dra. Zeisznera 7875' nad hladinou mořskou strmí. Na vrchu Kriváně setkal se náhodou k velikému podivení svému se slavným uherskoslovenským zeměznalcem z vídeňské geologické akademie Danielem Štúrem, jenž od vlády vídeňské vyslán jsa, zkoumal Tatry i veškeré Karpaty. Na zpáteční cestě navštívil Oravu a Chýžné, rodiště to Tomáše Červena, opata kanovníka báňskobystřického, ležící blízko Babí Hory a hranic uherskopolských. Při této příležitosti prohledl si v Luptově a v Oravě památky historické a přírodní: kostely a hrady, zřídla minerální a jeskyně. V Oravě mezi jinými navštívil slovutného stařičkého Slováka Martina Hamuljaka v Náměstkově, jenž byl druhdy účetním radou v Budíně a prostřednictvím Slotovým bohatou knihovnu svou daroval ještě za živobytí svého gymnasiu báňskobystřickému.

V prázdninách r. 1852 chodil pak se zeměznalcem drem. Czeisznerem, Polákem od vlády vyslaným, po horách frivaldskofačkovských v okolí rajeckém a vystoupil s ním na vysoký vrch Klak, odkud viděti hranice mezi Trenčanskou, Turčanskou a Nitranskou stolicí.

Ve vědeckém ohledu obcoval nejvíce s drem. Zipserem, zeměznalcem a majetníkem vyššího učebního ústavu pro mládež ženskou. Přičiněním jeho stal se Slota do-

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 .S63.B3

pisujícím členem privilegované hornolužické společnosti v Hořelci dne 28. srpna 1860.

Že mu sil tělesných ubývalo vždy víc, raděno mu od lékařů, aby se vzdal učitelství a hledal spásu pro zdraví své ve správě duchovní. Ucházel se tedy o faru tužinskou pod patronátem hraběte Jana Pálffyho na panství Bojnickém v horním Nitransku, a dosáhl jí skutečně pomocí hraběnky Apponyiové. Investován byl ještě v první polovici r. 1861, ale na gymnasiu zůstal až do konce roku školního a svědkem byl všakých kalých i nekalých výjevů, jimiž navrácená Uhersku konstituce a státní samostatnost i v Báňské Bystřici inaugurována byla.

Téhož roku obdržel diplom od 10. května, jímž učiněn jednatelem Jednoty umělecké pro Čechy, podepsaný Ervínem hrabětem Nosticem, předsedou, a Františkem hrabětem Thunem, správcem jednoty.

V předporadě národního slovenského shromáždění ve Sv. Martině v Turci i dne 6. června 1861 ve shromáždění samém v přítomnosti Martina Szent-Iványiho, župana luptovského, Šimona Révaye, župana turčanského a Josefa Juštha, sněmovního vyslance turčanského odbývaném, účastnil se jako řečník a jako samošestý notár shromáždění, na něhož vztahují se slova *Svätomartiniady* Andreja Sládkoviče na str. 21.:

„Aj kňaz co v *slotách* slovanského neba
Bráni bystrý Hron pred kaluže vlivom."

Až do r. 1861 byl Slota pilným branitelem jednoty spisovného jazyka československého na Slovensku, což nejen mu mnoho protivníků získalo v maďarském táboře, nýbrž i příčinu zavdalo ke vtipům v maďarských novinách a k polemice, od nebožtíka Jana Palárika, kněze

slovenského a urputného protičeského literárního separatisty, proti Jiřímu Slotovi vydané.

Z Báňské Bystřice neodebral se Slota hned na faru, však do Korytnice na zotavení; až v srpnu navrátil se z Korytnice do Báňské Bystřice, odtud ubíral se na sv. Kříž, letní to sídlo biskupa báňskobystřického, horami do zpanilé doliny řeky Nitry přes Handlovou, jež jest městečko německé. Jinak v jazyku německém slove Handlová: Krikehay, Krückerhay, Grägerhay. Podle tradice dějepisné měla by slouti Kriegerhay, nebo zakladatelé tohoto města mezihorského byli prý pozůstalí tam vojínové z vojska Karla Velikého, který v stranách těch bojoval. Ostatek viz na str. 629 III. sv. Slovníka naučného. Odtud přes Prividzu, městys v utěšené dolině na řece Nitře a přes Německé Pravno bral se Slota do Tužiny na faru svou. Německým slove Pravno z této strany na rozdíl od Slovenského Pravna (Windisch-Proben) z druhé strany pohraničných hor nitranskoturčanských. Leží na řece Nitře v dolině utěšené na silnici podél řeky Nitry na jih k Nitře městu vedoucí. Německy nazývá se městys tento *Proben, Praben,* po latinsku *Teuto-Próna,* po maďarsku *Német-Próna.* Již samo jméno *Pravno, Proben Praben, Próna,* jakož i blízká ves *Pravenec* ukazuje na velikou a to předkřesťanskou starožitnost a na boha staro slovanského spravedlnosti čili *práva pravdy,* řečeného Prove, Provo, Prone, Prono, Pron. V Stargradě nazýval se tak i místo soudní, kde se, jako u jiných Slovanů soudy konaly veřejně pod širým nebem. I Pravno, jak Německé tak Slovenské, dostalo dle náhledu Slotova jméno od řečeného boha spravedlnosti, který se tam snad i ctil a od *práva,* které se tam za pohanských slovenských předků jako v Stargradě konalo; i německé Pravno byl

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG 5438 - S63. B3

zajisté původně slovenské a teprv později buď válkami buď morem vypleněno jsouc, osadilo se Němci. Ostatně viz str. 1017 Slovníka naučného VI. sv. a str. 407 a 408 I. dílu Národních Zpievanek Kollárových. — Tužina pak jest opět ves německá na potoku horském, Tužina jmenovaném, na půl hodiny z pravé strany na návrší, z levé v údolí k severozápadu se táhnoucí. Německy slove Schmiedshay, latinsky Villa fabri. Zakladatelem vsi té byl podle všeho kovář. Tradice praví, že měl kovárnu a uhliště na místě, kde stojí kostel a zahrada farní. Aspoň když se Jiří Slota do Tužiny dostal a zahradu překopati dal, přišlo se při tom na veliké černé uhliště. Nejprv povstal dolní konec Tužiny. Rychtářem byl tam Herman Heckel, jenž byl zároveň i měšťanem v Německém Pravně; jeť Německé Pravno jen čtvrt hodiny od Tužiny vzdáleno. Heckel choval u sebe výsadní listinu, mocí jíž koupil hospodářství i rychtářství v Tužině a dosáhl práva les hustý podél potoku Tužiny vymýtit, obsednout a zalidnit vším právem německým. Výsadu tuto potvrdil mu i kastelán hradu bojnického Jabuk Abrahe, jménem tehdejšího palatina uherského Eustachia r. 1393, a Heckel vykořenil lesy na potoku Tužině ležící a stal se zakladatelem střední i horní Tužiny a zalidnil ji Němci na 17 roků od všelikých dávek osvobozenými. Jazyk Němců tužinských co do lexikálné stránky je správný, jen forma jeho je špatná, neotesaná. Jako Němcům handlovským, pravňanským, cášským, tak i tužinským přezdívají Slováci *Handrburků*, jistě za příčinou mluvení *odrbo* místo *oder was*. Srov. III. sv. Slovníka naučného na str. 628.

Působení Slotovo v této švábské vinici Páně bylo z počátku nad míru nesnadné. Našel totiž u těchto Handrburců všecky nepěkné, všecky nechvalitebné vlastnosti

německé, najmě pijanství, pýchu, tvrdošijnost a lstivost, proti nimž bojovat krušnou bylo prací. A tu se mu jako vůbec Slovákům nejednou za zády dostalo o kultuře svědčícího pojmenování. Slovákovi říkali nejraději „bindisches Kolb", „bindischer Hund" atd. Hned v prosinci po jeho příchodě musilo přijíti vojsko, aby ukrotilo vzpouru proti rychtáři podnícenou jedním z občanů, jenž kdysi vojákem byv a ostrého vtipu jsa, dobře psát se naučil a dost dobrý přivlastnil si sloh a nyní pobuřováním lidu a pokoutním písařstvím se živil. Tužina byla čtyřiadvacet hodin obležena, a buřič ten odveden v poutech a odevzdán soudu.

Ač byl farářem německým, nepřestal nicméně působiti na národa roli dědičné. Pokračoval totiž i v Tužině u vydávání *Slovenského národného učitele* s přílohami *Škola domáca* a *Zrkadlo maľučkých*, s tím však rozdílem od předešlého, že teď v tituli slovo *Slovenský* vynechal, tak že časopis měl jednoduchý název *Národný učiteľ* a že psán byl ne více českým, ale slovenským jazykem. Tisknouti dal jej v Trenčíně u Fr. Škarnicla a to mu práci velice obtěžovalo i mnohé útraty působilo neb Trenčín od Tužiny více než den cesty vzdálen jest. Nemilá věc ta a chladnost učitelstva pro věc národního školství pod zmáhajícím se nátlakem maďarismu, vše t příčinou bylo, že *Národný učiteľ* třetím číslem třetíh ročníku zanikl.

V listopadu r. 1861 byl Slota údem deputací st hlavé, která majíc v čele nebožtíka biskupa báňskoby střického Štěpána Moysesa, nesla *Memorandum* národní shromáždění Svatomartinského v Turci k Jeho c. k. apoš Veličenstvu Františkovi Josefovi; memorandum to bylo j před tím od druhé menší deputací presidentovi sněm uherského v Pešti odevzdáno pro sněm. V poradě, kter

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

členové deputace měli ve Vídni v hostinském příbytku biskupa Moysesa, přimlouval se Slota za Nitru, aby se na základě dějepisu stala střediskem národopolitického, literárního a kulturosociálního života pro Slováky.

Žádosti Slováků nebyly ani ve Vídni ani v Pešti vyslyšány, ale potěšeni byli něčím jiným, totiž *Maticí slovenskou,* neméně pro ně důležitou. Literárního a vzdělávatelného spolku tohoto, potvrzeného dne 21. srpna 1862, stal se Slota spoluzakladatelem, členem výboru a jednatelem.

Podobné účastenství měl v zakládání slovenského samostatného katolického reálného gymnasia v Klášteře pod Zniovem v Turčanské stolici r. 1868, jehož výtečným ředitelem byl s vrchu zmíněný Martin Čulen, přítel Slotův. I zde byl Slota členem výboru a jednatelem.

Přišel rok 1863 a s ním tisíciletá slavnost sv. Cyrilla a Methoděje na Velehradě, trvající osm dní. Každého dne v oktávě konány jsou hrubé služby boží od biskupů a prelátů z Čech a z Moravy; kázání pak při těchto službách božích měli kazatelé, zvláště k tomu pozvaní. Mezi ně patřil i Slota, kázaje ve čtvrtek téhož téhodne při službách božích, biskupem budějovickým Valeriánem Jirsíkem konaných, jenž asi se 100 kněžími a s lidem svým na Velehrad byl příputoval.

Ještě na jiných dvou místech kázal při tisícileté slavnosti Cyrillomethodějské. V Pružině u výtečného kněze a národovce, Štěfana Závodníka, děkana a faráře, a v Sedlcích blízko Báňské Bystřice, kde slovutný Julius Plošic tehdy farařoval. Dvojí toto kázání málem bylo by mu trpké ovoce přineslo: několik do Pružiny na špehy přibylých maďaronských úředníků, neporozuměvších kázaní a zajisté neznajících uherský dějepis předmaďarský, radilo se

mezi sebou, zda by ho jíti neměli. Však potázali se s rozumem v čas, jinak by zajisté bylo mezi lidem, do tisíců zde shromážděným, došlo k výtržnosti. Ostatně popichovali Maďaroni proti Slotovi i farníky, říkouce jim, že žádného faráře nemají, proto že prý se jim stále po světě toulá; ač bez povolení biskupova neodcházel a vždy za sebe zaopatřoval náhradníka.

Hůře bylo r. 1865. Od kněžstva a lidu vyzván jsa a od jednoho z nejhlavnějších členů tehdejší uherské kanceláře listem ze dne 15. května 1865 povzbuzen, vystoupil ve volebním okresu Prividzkém na základě programu ode dne 1. října t. r. vydaného jako kandidát sněmu uherského. Polovice okresního duchovenstva a lid vesnický slovenský i německý byli pro něho, městečka slovenská a německá, zemanstvo a úřednictvo stoličné i panské byli proti němu. Občané městeček ponejvíce kořalkou, penězi a osočováním jeho z panslavismu a rusismu, jak to v Uhřích na denním pořádku při podobných příležitostech bývá, od něho odvráceni jsou. Volba byla dne 29. listopadu. Měl zabezpečenou většinu hlasů. Leč úředníkům přišel rozkaz od krajinské i od stoličné vlády, aby jakýmkoli způsobem volbu překazili. I způsobili tito s pomocí protivné strany bitku, při kteréž i kněží strany Slotovy trýzněni byli; jeden z nich od ran až umřel, jiný zachránil život tím, že ho truhlář do umrlčí truhly před zbojníky uschoval. Slota přichránil se ve skladě kořenáře Jiřího Fila, aby ušel násilí strany protivné či spíše občanstva prividzského kořalkou zběsilého. Poněvadž však ani tu nebyl jist a chátra prividzská již i na dům obchodníkův útokem hnáti, dvéře a železné mříže skladu, v němž Slota ještě s jinýma dvěma kněži zavřen byl, železnými sochory vyvraceti a vylamovati počala, dal se o půlnoci,

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

když chátra z neznámého posud popudu od domu odrazila, za koželuha handrburského převlečen na útěk a nepoznán od stráže, s nabitými puškami za městysem Prividzou čekající, ušel smrti. Že mu smrt snad obmýšlena byla, možno souditi z bezejmenných lístků smrtí mu vyhrožujících a z toho, kterak ho v den volby před odchodem z Tužiny hospodář panský, vědomost o všem mající, po mši svaté zastavil a pro Bůh prosil, aby do Prividze nechodil a život svůj v nebezpečí nevydával, nebo prý ustanoveno zvolení jeho překaziti, když ne jinak, zabitím. Když po vypuknutí krvavé bitky strana Slotova na žádost jeho zůstavila pole, aby se vraždám vyhnula, zvolen protizákonně soupeř Slotův, statkář Schwarz v. Žabokrakoch, který však stydě se za německé jméno své, na *Zsambokrethy* si je proměnil. Než ještě nebyl všemu konec. Po celonočním hýření sebrali se na druhý den zvlčení voličové a korteši prividzští a z Německého Pravna pěšmo i na koních, aby, nemohše Slotovi v noci ublížiti, za bílého dne, more patrio, učinili naň útok a když nic jiného, alespoň ho zhanobili. Již byli na polovic čtvrthodinné cesty z Německého Pravna do Tužiny, když tu, spatřiv přichvátavší vozík s lesním panským tužinským a notářem prividzským, jako předjezdce sveřepé hordy, jeden z Tužinců na kvap na zvon bíti počal a na znamení to celá dědina se vzchopila s cepy, kyji, *drouky* a jinými obrannými nástroji, aby, jak tam říkají, chránila *pátra* svého. To uslyševši horda na vršku, vrátila se. Za to však byl Slota obžalován před soudem. Nebo lesní tužinský, odvolávaje se k poplašnímu zvonění, vznesl naň žalobu, že ho chtěl dát ubiti. Ale při závěrečném přelíčení v Nitře uznán jest Slota nevinným.

Roku 1866 v měsíci prosinci účastnil se slavnosti

Zrinského v Záhřebě, byv tam poslán jako znatel jazyka charvátského od Matice slovenské. S radostí vzpomíná si podnes na slavnost tu, nejen proto, že se vyslancům slovenským v chrámě, i na *Novém trhu,* náměstí to tehdy na *Zrinského trh* přeměněném, v divadle i na banketě, při osvětlení města a ve střelnici, v sněmovně při zasedání veřejném i v domech soukromých od ústředního výboru slavnosti, od učenců a poslanců sněmovních, biskupů a kněží, šlechty a vojenského důstojnictva, vůbec od národu charvátského zvláštní pozornosti dostávalo, ale především proto, že viděl Záhřeb, že mu přáno bylo poznati a objati nejprvnější hvězdy světského i duchovního stavu na obzoru charvátském, že poznal ducha národu charvátského, Slovákům řečí i krojem, mravy i obyčeji tak blízkého a je tak vroucně milujícího. Při banketu velmi skvostném a nádherném měl řeč slovenskou, za kterou odměněn jest vroucími polibky rozjařených Charvátů, Srbů a Slovinců.

Na zpáteční cestě přes Simering a Vídeň složil báseň *Môj pozvuk za Záhrebom.*

Roku 1867 stal se druhým děkanem a okresním školdozorcem církevního okresu Bojnického. Avšak ani to nešlo bez boje. Na faru prividzskou, náležející rovněž k patronátu Jana hraběte Pálffyho, dostal se kněz z patronátu cizího na ujmu duchovenstva bojnického a proti obvyklému pořádku. Tento kněz byl miláčkem tehdejšího arcijáhna a faráře v Německém Pravně, kteryžto mu k děkanství dopomoci hodlal. Ale Pánbůh prošel mu přes rozum. Duchovenstvo okresní, dozvěděvši se o tom, zadalo k biskupovi representaci, mužně Slotu zastávajíc a za děkana si ho žádajíc. A stalo se jemu po vůli.

Dr. Ondřej Radlinský, kaplan a translator při místo

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

držitelství v Budíně to byl, jež připadl na myšlénku založiti spolek, který by knihami spolkem vydávanými a psanými v duchu katolickém působil na lid slovenský a k zvelebení národních katolických škol. Čtrnáct let však potřeboval k ztělesnění této myšlénky. Genesis a dějepis spolku toho nalézají se obšírně vypsány v knize *Spolek sv. Vojtěcha, založený a do života uvedený dňa 14. septembra r. 1870,* vydané tímtéž spolkem r. 1872 jakožto první číslo kněh spolkových. Největším odpůrcem spolku toho byl kardinál, kníže a primas uherský a arcibiskup ostřihomský Jan Scitovszky, rodem Slovák. Navrhoval, aby se Slováci připojili k maďarskému spolku sv. Štěpána „Szent István tarsulat", při němž by je zastupoval muž literárně a linguisticky vzdělaný, zasedající ve výboru; a ten aby rovněž o vydávání kněh slovenských pečoval. S tím ovšem dr. Radlinský ani stoupenci jeho souhlasiti nemohli. I vyslán jest Slota dočasným výborem spolku sv. Vojtěcha k duchovenstvu báňskobystřickému, aby se mladého spolku ujalo. Leč ani v Báňské Bystřici nepotkalo se založení spolku s lepším osudem. Ano ani ve Vídni, kde žádost svou ministerstvu kultu předložili, nesetkali se s lepším výsledkem.

Teprv po smrti kardinála Scitovszkého, za duchovní správy nynějšího kardinála, knížete, primasa a arcibiskupa ostřihomského Jana Simora, Maďara rodem, vešel spolek sv. Adalberta či Vojtěcha v život. Spolku toho Slota zvolen byl ředitelem. Opustiv tudíž faru svou a dozor na školy a vyhlídky s tím spojené, přesídlil se v pros. 1870 do Trnavy, kde spolek sídlo měl. K pracím ředitelským přiděleny byly mu i práce redaktorské, pokladní a jednatelské, jakož všecky ostatní práce menší a redigování *Katolických novin,* orgánu to spolkového, pak *Pútnika*

svätovojtěšského, kalendáře to pro kat. Slováky v Uhersku Zde vytrval od prosince 1870 až do prosince 1878. V zájmech spolku vydal též provolání k Slovákům katolíkům r. 1870 a závěreční řeč vytištěnou ve výše podotknuté knize *Spolek sv. Vojtěcha.*

Roku 1871 dne 27. září mělo býti druhé valné shromáždění spolku sv. Vojtěcha v Nitře. Sešlo se k němu okolo 50 duchovních a skoro tolikéž Slováků katolických ze stavu učitelského, měšťanského a dělnického. Však k uvítání dostalo se jim notné kocoviny od lidu nitranského, který okna vytloukal, prozpěvuje moderní nitranskou hymnu:

Éljen a Magyar,	Nech žije Uher,
veszen a Tót!	nech zhyne Slovák!
Éljen a Magyar,	Nech žije Uher,
dögöljön a Tót!	nech zdechne Slovák!

Obšírný popis děje tohoto nalézá se v *Poutníku svatovojtěšském* r. 1872 na str. 149—165. R. 1872 dne 2. května přítomen byl Slota nastolení biskupa báňskobystřického Ipolyia Stummera, k jehož poctě napsal báseň, otištěnou ve zvláštních výtiscích. R. 1873 dne 23. října účastnil se politické konferencí, kterou „nová škola slovenská" za přítomnosti poslanců Prileszkého, Kajucha a Matušky, schvalně k tomu vyslaných, v Pešti měla. Řeč Slotova, již měl při té příležitosti, uveřejněna byla nejprv ve *Slovenských Novinách,* redigovaných Bobulou, pak r. 1873 o sobě.

Roku 1876 přijat jest na základě pochvalného svědectví ze dne 24. pros. 1875, jež o něm vydal biskup Arnošt Ipolyi-Stummer, týkajícího se jeho působení v církvi, ve škole a v literatuře, arcibiskupem Janem Simorem do

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

arcidiecese Ostřihomské, by o faru v svob. král. městě Pezinku žádati mohl. Od zastupitelstva města téhož, většinou maďaronského, za faráře sice zvolen nebyl, však za to jmenován jest r. 1879 skutečným děkanem a školdozorcem na faře pustovoděradské, kam o rok dříve investován byl. Snad že i přispěním téhož arcibiskupa, najmě však kardinála a nuncia Jacobinia stalo se, že Slotovi papež Leo XIII. r. 1878 hodnost svého čestného kaplana extra Urbem udělil.

Jako předtím v Prividzi r. 1865, tak kandidoval i nyní Slota, chtěje býti poslancem trnavským a vyzván byv k tomu Tadějem Prileszkým, jenž po dvakráte poslancem trnavským, pak poslancem stupavským byl, a nyní se osvědčoval, že k tomu od ministerstva ku Slotovi poslán jest. Však město Trnava, zemané, úředníci, advokáti a Židé agitovali všemožnými, prostředky pro dra. Kornela Emmera, advokáta v Pešti, rodilého z Trnavy, který mimo to již také za posledních tří let poslancem sněmovním okresu Trnavského byl a o němž se povídalo, že mu ministr Trefort dceru svou za manželku přislíbil, staneli se poslancem; pro téhož Emmera vyslovil se i centrální volební výbor v Pešti a vláda. Ze všeho toho patrno bylo, že řeči Prileszkého nepravdivé byly. Přec Slota neodstoupil, spoléhaje na oddanost lidu. I vyzval ho ministr Trefort po dvakráte prostřednictvím hlavního župana břetislavského hraběte Eszterházyho, by odstoupil, slibuje mu listem, hraběti psaným skvělé zaopatření a otevřenou cestu k důstojenstvím. Když se tak nestalo, vyšel ve třech posledních dnech před volbou rozkaz „minden áron buktatni“ t. j. za každou cenu překaziti Slotovu volbu. I agitováno proti němu tím úsilněji. Noc před volbou rozjeli se protivníci jeho nejméně na sto vozích, vezouce s sebou víno, kořalku,

pečeně a t. pod., kdežto pak s lidem hodovali po cel
noc a po té ráno odvezli jej k urnám volebním. T
dvě třetiny voličův od Sloty odpadly. I ti, kteří již
vozích Slotových se vezli, za zlatku seskákali z nich
přešli v protivný tábor. Tak stalo se, že místo 12
dostal Slota jen 400 hlasů. Kandidatura stála Emm
alespoň 20.000 zl., však i Slota 3000 zl. tím ztrá

Roku 1877 účastnil se Slota všeobecného sje
katolíků rakouskouherských, v dnech 1., 2. a 3. kvě
ve Vídni odbývaného, pozván byv od hraběte Lva Thu
za jehož ministrování byl gymnasiálním profesorem.

Nyní (od r. 1879) žije na faře voděradské. Vo
radské jest toliko veliké poplužní s dvěma poplužní
dvory, čítajícími 140 duší katolických, a náleží biskup
nitranskému. Jméno má od vodnaté, močálovité půdy
od každoročních záplav z jara. Jedinými obyvateli je
jsou sluhové panští, jeden panský úředník, pak obyvat
fary, školy a židovské krčmy. Leží v Nitranské sto
v arcibiskupství Ostřihomském na pravém Povážím ve
liké rovině vzdálené asi půldruhé hodiny od světoz
mých kalužných koupelí a vřídel píšťanských, nedale
železničné stanice velkostolanské, třetí to stanice od
navy. Slota cítí se tam jako u vyhnanství. Smutné
Tusculum po tolika životních převratech!

Slota zúčastnil se také slovanské pouti do Ř
r. 1881, kde měl dne 4. července při liturgii řeckoh
harské v chrámě sv. Klementa slovenské kázaní a
dne 6. července v akademii polyglotné příležitostn
báseň přednášel. Zevrubný název a počáteční díl bá
této zní:

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnické spisy /
Stanford University Libraries

PG
5438
.S63.B3

City

Slovákov uhorských, vyjavené od Juraja Slotty, čestného kaplána papežského, dekana a farára pustavoderadského, v Ríme v akademii poliglotnej (mnohojazykovej), ktorá ku cti a chvále Cyrilla a Methoda, apoštolov slovanských, v prítomnosti Jeho Svätosti Pána nášeho Leva XIII. a celého sv. sboru kardinalského v sieni klementinskej v apoštolskom paláci vatikanskom dňa 6. júlia r. 1881 držaná bola.

Vyjímáme z ní tyto řádky:

Z Vatikanu, zo Stolice Petra
hlas sa ozval mocný, prevelebný *)
ponad hory, širé okeany,
od jednoho póla ku druhému,
ku všem stranám, ku všem uhlom zeme,
celým vel'kým světom katolickým.
Hlas sa ozval LEVA XIIIho,
ktorý by rád veškero Slavianstvo
vinul k svojmu srdcu otcovskému,
znajúc jeho vel'ké povolanie,
jeho vel'kú svetovú úlohu,
preporodiť od Boha odpadlú
Evropu i celé člověčenstvo
duchom svojím, vierou, nábožnosťou,
silou mravnou, rázom ušl'achtilým.
Hlas to svätý LEVA XIIIho,
ktorý slavne slovy viehlasnými

*) Encyklica k patriarchom, arcibiskupom a biskupom odo dňa 30. septembra 1880.

svätých bratrov Cyrilla-Methoda
veľké, zbožné skutky apoštolské,
ťažké práce, obety, úkory,
jimižto ľud na obore zemskom
najčetnější, najrozšírenější
slavianského mena a jazyka
Kristu, slávy získali Kráľovi,
podmanili berle svätej Rímu, —
ktorý slavné slovy viehlasnými
nesmrtelné zásluhy jích svetu
o Slavianstvo, Cirkev, človečenstvo
zvestujúc a pred ním vyvyšujúc,
všetky vzýva národy, na čele
ktoré nesú znamenie Beránka,
k pocte jejich a k jich oslávenin, —
spolu velí, celým podnebesím
zeme širej aby v deň ten istý *)
každoročně jejich chvála znela
v kňažstva sboroch, v zástupoch i ľudu, —
velí, aby katolíctvo celé
svätiac jejich výročnú pamiatku
prosilo jich o záštitu pevnú . . .

Mnoho by se tu mohlo uvažovati o slovenských národovcích směru Slotova, mnoho o nešťastném Slovensku. Však úvahy takové vnucují se každému našincovi samy sebou. My toliko tedy pronášíme přání: kéž by prozřeli nepřátelé Slovenska, kéž by dobří jeho přátelé vytrvali a kéž by přátelé mylní záhy poznali, že národní myšlénka může tam zvítěziti jen, když bude jediným heslem bratří Slováků!

*) Dňa 5. júlia.

PG 5438 .S63 .B3 C.1
Basnicke spisy /
Stanford University Libraries
PG
5438
.S63.B3

OBSAH.

	Stránka
Slávě	3
K Bohu	5
Duma večerní	8
Pozdravení	11
Tátoš	12
Žel a touha	14
Zajíc	15
Kaplička	18
Ptáček	—
Zklamaný	22
Rozpomienka a horekovanie	25
Lúčenie s mojou hviezdou na nebi cudzom	29
Můj blud a návrat	31
Věštba	49
Mladý valach	52
Noc	54
Perunov	58
Píseň slavkovské národní obrany	62
Řek	65
Píseň jarní	66
Píseň hlásného	68
Sen i skutočnosť	69
Sunoš a škorvánok	73
Strádcův nářek	74

Stránka

Žádost 77
Loučení mé s Moravou 79
Mé tři barvy 82
Spor kvítí 85
Oda k novému roku 87
Národu slovenskému k novému roku 89
Doliny 91
Černohorská matka 92
Ružička 95
Dievča 96
Stvorenie a odpočinutie 97
Naša Zora 101
Môj pozvuk za Záhrebom 126
Zora 127
Želanie . . . . . —
Skrovánok, orol a básnik 128
Orli slavianskí 129
Slovensko 131
Sirôtka 134
Kněžím 136
Vdovec nad hrobem jediné dcery 139
Matka nad rovem dvou milovaných dcer 140
Na jméno přítelkyně 141
Želanie novomanželom na rozchodnou . . . . —
Svatební žartík 142
Pieseň svatobná 145
K poctě 147
K přivítaniu . . . . . —
Pamiatka narodzenin 150
Baseň k 67. dňu narodzenia 150
Ku slavnosti abrahamskej 160
Ples 160
Z poučné básně poselství kněze katolického . . . 170
Z pamětí Jiřího Sloty Rajeckého 190

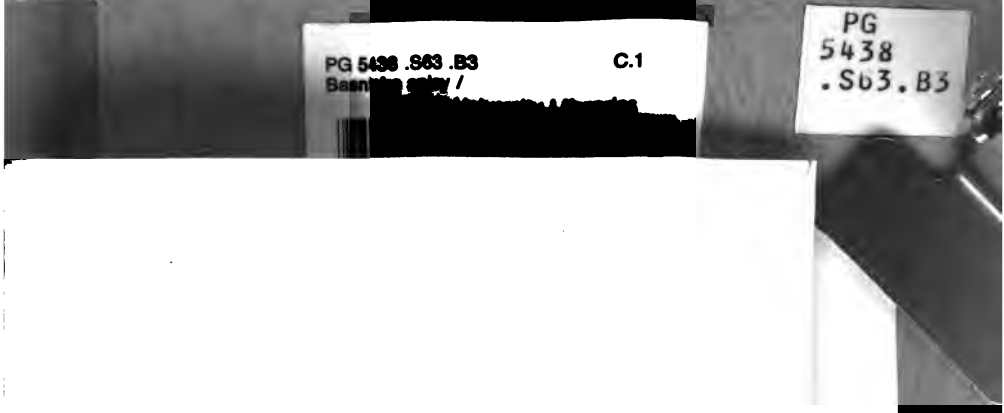
PG 5438 .S63 .B3
C.1
PG
5438
.S63.B3

:S

Digitized by Google

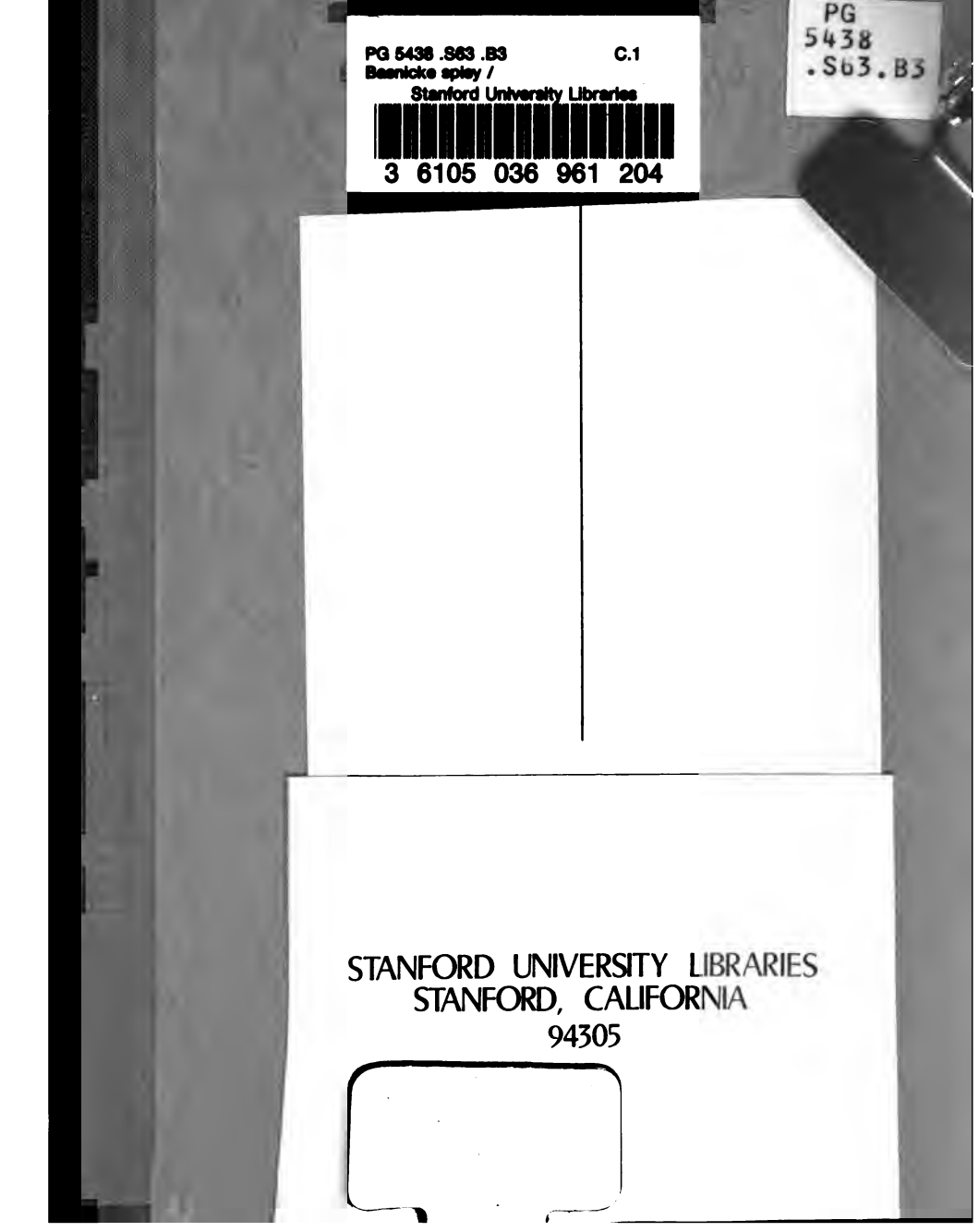
PG 5438 .S63 .B3 C.1
Baenicke spiey /
Stanford University Libraries
3 6105 036 961 204
PG
5438
.S63.B3
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA
94305